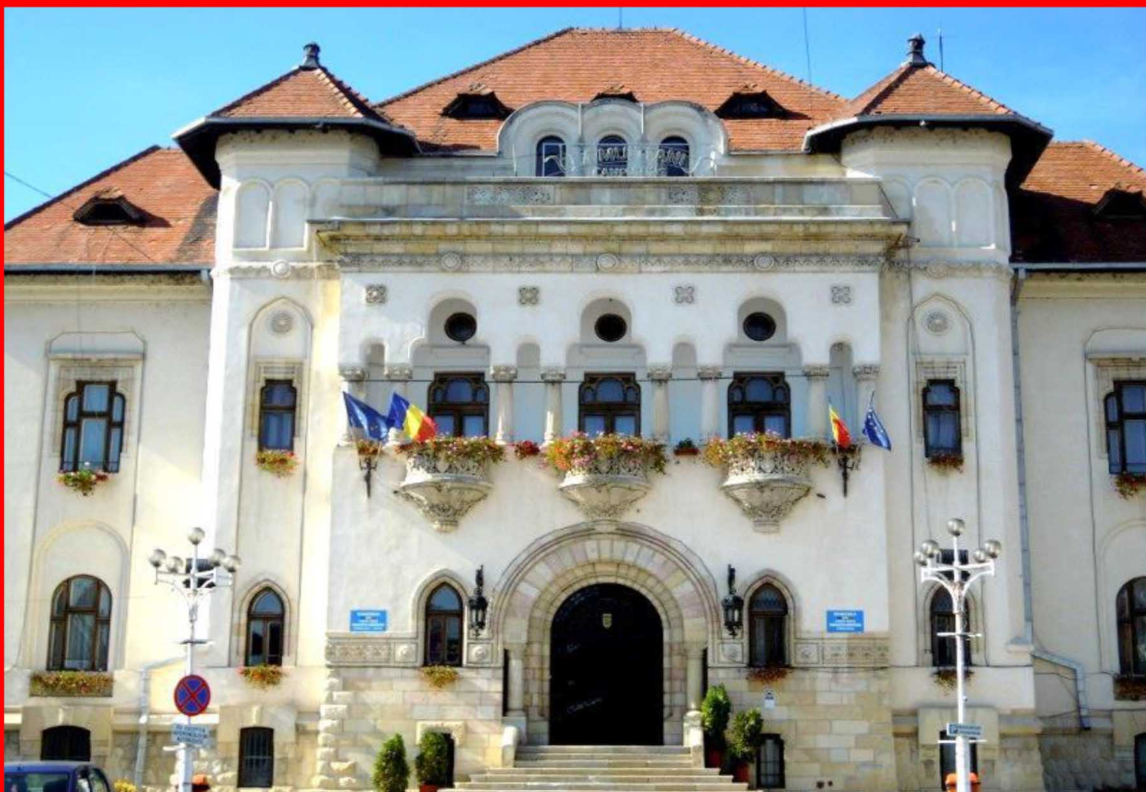
SOCIETATEA DE ŞTIINŢE ISTORICE DIN ROMÂNIA
FILIALA „*MUŞCEL*" – CÂMPULUNG-ARGEŞ

Nr. 11 – 2019

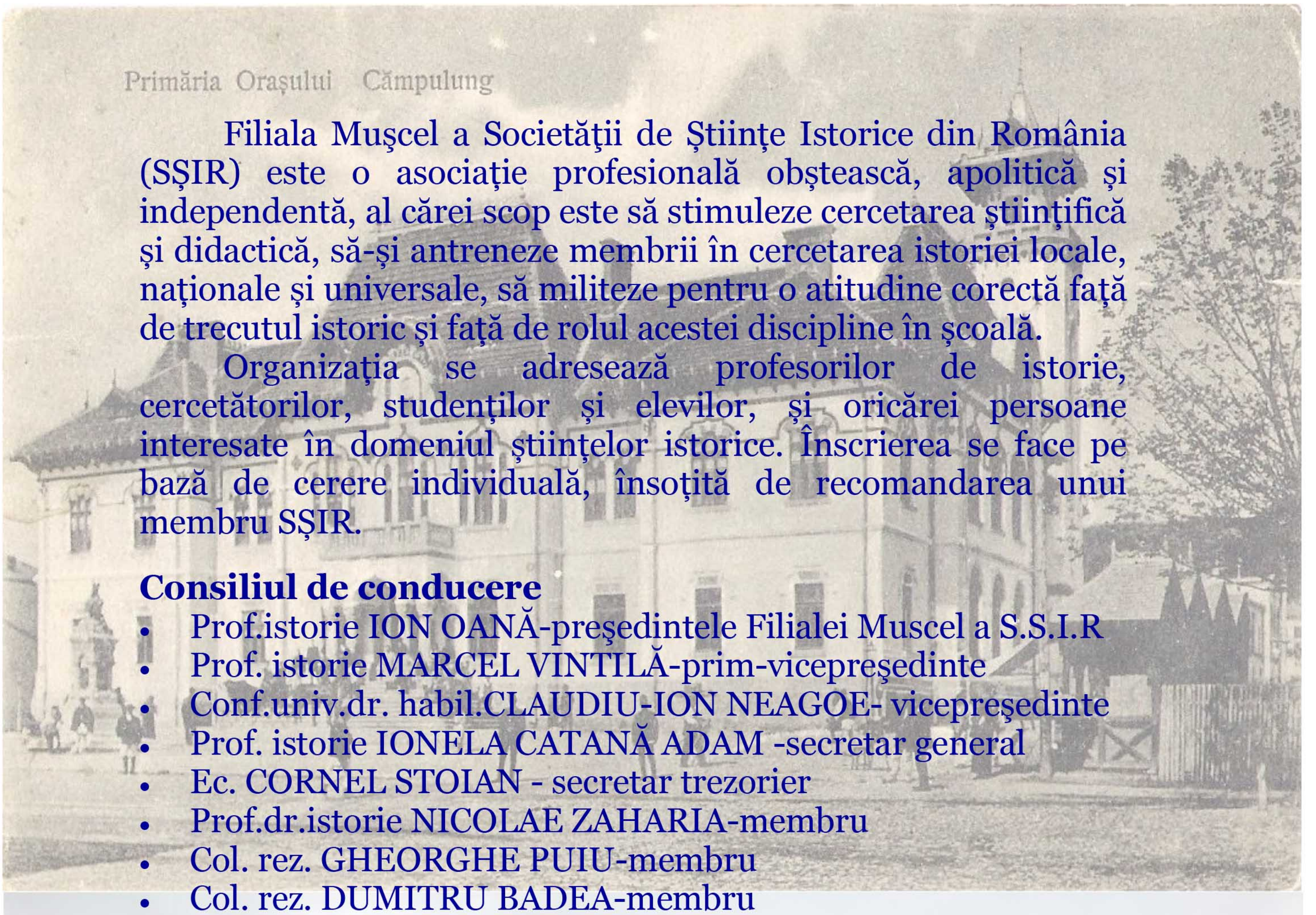
MUŞCELUL

Editura Larisa

Filiala Muşcel a Societăţii de Ştiinţe Istorice din România (SŞIR) este o asociaţie profesională obştească, apolitică şi independentă, al cărei scop este să stimuleze cercetarea ştiinţifică şi didactică, să-şi antreneze membrii în cercetarea istoriei locale, naţionale şi universale, să militeze pentru o atitudine corectă faţă de trecutul istoric şi faţă de rolul acestei discipline în şcoală.

Organizaţia se adresează profesorilor de istorie, cercetătorilor, studenţilor şi elevilor, şi oricărei persoane interesate în domeniul ştiinţelor istorice. Înscrierea se face pe bază de cerere individuală, însoțită de recomandarea unui membru SŞIR.

Consiliul de conducere

- Prof.istorie ION OANĂ-preşedintele Filialei Muscel a S.S.I.R
- Prof. istorie MARCEL VINTILĂ-prim-vicepreşedinte
- Conf.univ.dr. habil.CLAUDIU-ION NEAGOE- vicepreşedinte
- Prof. istorie IONELA CATANĂ ADAM -secretar general
- Ec. CORNEL STOIAN - secretar trezorier
- Prof.dr.istorie NICOLAE ZAHARIA-membru
- Col. rez. GHEORGHE PUIU-membru
- Col. rez. DUMITRU BADEA-membru
- Ing. CONSTANTIN AGRICOLA MIU-membru
- Prof. istorie CLAUDIU-ION CĂLCÎI-membru
- Preot paroh GHEORGHE CÂRSTINA-membru

Comisia de cenzori

- Ec. NICUŞOR ONCIOIU -preşedinte
- Ec. MARIA VLĂJOAGĂ -membru
- Ec. LAURA GRIMALDI-PURNICHI-membru

Colegiul ştiinţific al revistei de istorie „Muscelul"

- Conf. univ. dr. habil. IULIAN ONCESCU – Universitatea „Valahia" din Târgovişte
- Conf. univ . dr. RADU CÂRCIUMARU - Universitatea „Valahia" din Târgovişte
- Conf. univ. dr. CONSTANTIN AUGUSTUS BĂRBULESCU – Universitatea din Piteşti
- Lect. univ. dr. ANDREI ALEXANDRESCU - Universitatea din Bucureşti

Colegiul de redacţie al revistei de istorie „Muscelul"

- Col. rez. DUMITRU BADEA-redactor şef
- Prof.istorie CLAUDIU-ION CĂLCÎI- redactor şef-adjunct
- Prof. teologie (limba franceză) ELENA RAMONA CĂLCÎI-redactor

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA
FILIALA MUȘCEL –CÂMPULUNG, JUDEȚUL ARGEȘ

MUȘCEL UL

REVISTĂ DE ISTORIE

NR. 11 / 2019

Revista de istorie este o revistă care abordează cu prioritate istoria, cultura, civilizația, personalitățile fostului județ Mușcel, județ abuziv desființat la mijlocul sec. XX .

ROMÂNIA
1918 2019 | SĂRBĂTORIM ÎMPREUNĂ

COPERTA 1

- stânga sus – sigla Societății de Științe Istorice din România – *Sine et ira studio* în traducere: *Fără ură și părtinire;*
- dreapta sus – sigla fostului judeţ Muşcel;
- în centru – Primăria Municipiului Câmpulung, fosta Prefectură a județului Mușcel;
- stânga jos – Cetățuia „Negru Vodă" de la Cetățeni- Mușcel;
- dreapta jos – Biserica Șubești – Sfântul Ierarh Spiridon și Sf. Împărați Constantin și Elena

COPERTA 2

- pe fundal: sus – Vechia primărie a orașului Câmpulung construită în anul 1907;
  jos – Căminul Cultural „Sarmiza Bilcescu Alimănișteanu" din Voinești, comuna Lerești, sediul Filialei Mușcel a Societății de Științe Istorice din România;

COPERTA 3

Ansamblul Monumental de la Fundata, județul Brașov, ridicat în memoria militarilor Regimentului 30 Muscel, căzuți aici în noaptea de 14 spre 15 august 1916, în Războiul de Întregire a Neamului (1916-1919).

COPERTA 4

Crucea Monument a Lt. Col. Gheorghe Poenaru Bordea, loctiitorul comandantului Regimentului 30 Muscel, primul militar căzut la trecerea frontierei cu Imperiul Austro-Ungar.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

REVISTA DE ISTORIE, NR. 11 / 2019

Câmpulung Muscel
ISSN 2066-3080
Editura LARISA

CUPRINS

ANELLA N. ROBĂNESCU (1891-1983)

Arhivar Aurel Radu
Serviciul Judeţean al Arhivelor Naţionale-Argeş

Anella N. Robănescu, născută Ana Crasan (n. 02.05.1891, Câmpulung – d. 1983, Bucureşti), a fost fiica lui Nicolae Crassan (n. 1859 – d. 01.01.1928, Câmpulung, judecător de instrucţie, avocat, mare proprietar funciar, senator şi deputat conservator, fiul lui Costache Crasan, d. 1909) şi a Irinei Gheorghescu-Protopopescu (d. 06.09.1917), originară din familie de moşieri din Buzău.

A avut două surori: Irina (decedată la 6 luni de la naştere) şi Rodica căsătorită la 25.09.1922 cu Mihai Cârlova (judecător de instrucţie la Giurgiu, d. 07.03.1929).

În 1919 se căsătoreşte cu Mitiţă Robănescu (d. 12.04.1931, Bucureşti), inspector general silvic, originar din judeţul Dolj şi au avut doi copii: Nicolae (n. 28.09.1923, medic chirurg pediatru - d. 2004) şi Ana Irina (n. 03.08.1925) căsătorită cu Ruse Nedelea.

În 2015, la Editura Vremea din București a apărut volumul semnat de Anella N. Robănescu, *Jurnal de război (1916-1918). Amintiri din viața mea*, ediție îngrijită de Ruse Nedelea, ginerele autoarei.

Acest volum aduce în prim-plan viața familiei Crassan din Câmpulung-Muscel prinsă în atmosfera Primului Război Mondial (1916-1918), refugiul în Moldova, la Iași și apoi la Botoșani, revenirea după război la Câmpulung, date biografice/genealogice despre familiile Crasan din Câmpulung și Gheorghescu-Protopopescu din Buzău.

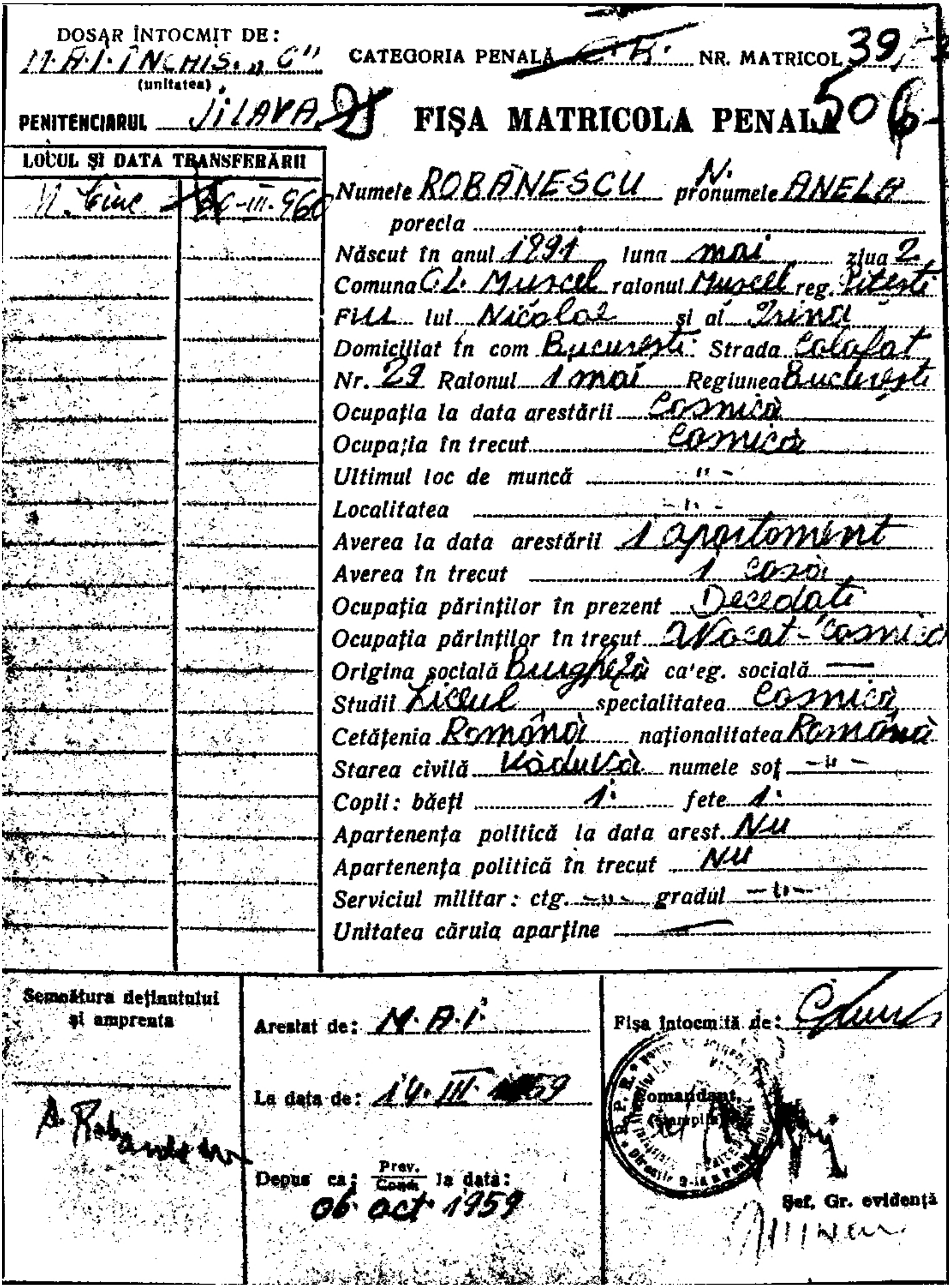
Deși a avut o copilărie și adolescență lipsite de griji, într-o familie înstărită și iubitoare, tipic burgheză de la începutul secolului al XX-lea, Anela Robănescu nu a fost ocolită de capriciile vieții și ale istoriei. După decesul soțului este nevoită să-și crească singură cei doi copii, iar după instaurarea regimului comunist în România, la vârsta de 65 de ani este întemnițată sub des folositul pretext de uneltire contra regimului, fiind eliberată după cinci ani.

„Din Primul Război scăpasem de bine de rău, cu toate privațiunile și umilințele la care am fost supuși. Dar din acest nou război, care a fost mai cumplit, nu avem cum să știm cum vom scăpa și ce se va alege de noi, de neamuri, de rude, de toți și de toată țara. Războiul a venit dimpreună cu toate nenorocirile care au urmat. Nu mai am nici puterea și nici curajul a scrie prin câte am trecut.

Eu am plătit cu închisoarea o faptă creștinească, de ajutor moral și material, oferind adăpost unui om care era fugărit și fugea de urgia care se abătuse asupra noastră, a tuturor. Dumnezeu m-a ajutat să rezist groaznicului regim al închisorii, al umilinței și decăderii umane, despre care nu se va scrie niciodată așa cum a fost și cât este de necrezut cum au putut suferii oamenii de la... oameni!

Am 83 de ani, sunt sănătoasă, cu sufletul plin de griji pentru copiii mei, pentru sănătatea lor. Copiii mei rămân în sufletul meu tot copii, deși sunt oameni maturi. Ultima mea dorință este ca ei să fie lângă mine când îmi voi da sufletul. Nu le las prea multe, că nu am nici eu. Vremurile răsucite, așa cum sunt acum, mi-au furat tot ce aveam mai sfânt, mai curat și mai bun pentru ei. Dorința mea este să nu uite niciodată căldura și dragostea sufletului meu! Anella, București, 3 august 1973”[1].

[1] Anella N. Robănescu, *Jurnal de război (1916-1918). Amintiri din viața mea*, Editura Vremea, București, 2015, p. 127-128.

DOSAR ÎNTOCMIT DE: M.A.I. „ÎNCHISOAREA C"
(unitatea)

CATEGORIA PENALĂ ~~C.R.~~ NR. MATRICOL 39

PENITENCIARUL Jilava 98

FIȘA MATRICOLA PENALĂ 506

LOCUL ȘI DATA TRANSFERĂRII	
M. Ciuc	[illegible]-III-960

Numele ROBĂNESCU N. pronumele ANELA
porecla
Născut în anul 1891 luna mai ziua 2
Comuna C.L. Muscel raionul Muscel reg. Pitești
Fiul lui Nicolae și al Irina
Domiciliat în com București Strada Calafat
Nr. 29 Raionul 1 Mai Regiunea București
Ocupația la data arestării casnică
Ocupația în trecut casnică
Ultimul loc de muncă – " –
Localitatea – " –
Averea la data arestării 1 apartament
Averea în trecut 1 casă
Ocupația părinților în prezent Decedați
Ocupația părinților în trecut Avocat - casnică
Origina socială burgheză categ. socială ——
Studii Liceul specialitatea casnică
Cetățenia Română naționalitatea Română
Starea civilă văduvă numele soț – " –
Copii: băeți 1 fete 1
Apartenența politică la data arest. Nu
Apartenența politică în trecut Nu
Serviciul militar: ctg. – " – gradul – " –
Unitatea căruia aparține ——

Semnătura deținutului și amprenta: A. Robănescu

Arestat de: M.A.I.
La data de: 14.III.1959
Depus ca: Prev./Cond. la dată: 06 oct 1959

Fișa întocmită de: [signature]
Comandant [stamp, signature]
Șef. Gr. evidență [signature]

Fișa matricolă penală întocmită pentru perioada detenției
la Jilava și Miercurea-Ciuc (1959-1963).

CUM ÎNTOCMIM GENEALOGIA PROPRIEI FAMILII?

Arhivar Aurel Radu
Serviciul Judeţean al Arhivelor Naţionale-Argeş

Î. *Ce anume trebuie să avem în vedere când pornim la întocmirea unei genealogii pentru propria familie?*

R. Ca punct de pornire vom folosi documentele familiei, actele de stare civilă ale părinţilor, bunicilor şi dacă există, cele ale străbunicilor sau ale rudelor apropiate. Având în vedere că vom lucra cu o cantitate impresionantă de informaţii şi date avem nevoie de „hârtie şi pix" pentru a ţine o evidenţă, cu toate că în prezent sunt suficiente resurse gratuite sau parţial gratuite oferite de Internet. Spre exemplu, ne putem folosi de www.myheritage.com, un site specializat pentru întocmirea de genealogii, cu interfaţă în limba română care ne permite în mod gratuit să întocmim propriul arbore genealogic cu maxim 250 de persoane (pentru mai mult există un serviciu plătit), iar la final putem scoate o diagramă aspectuoasă în format electronic (PDF sau JPG) în vederea tipăririi (dacă se doreşte acest lucru), plus multe alte resurse interesante.

Î. *Ce documente păstrează Arhivele Naţionale Argeş, pe care le putem folosi pentru întocmirea de genelogii?*

R. În principiu, genealogia noastră se face pe baza registrelor de stare civilă întocmite la nivelul fiecărei primării comunale sau orăşeneşti din judeţ şi a documentelor primare pentru recensământul populaţiei care se întocmesc odată la 10 ani. Din păcate, în România mapele de recensământ pentru populaţie nu sunt păstrate de Arhivele Naţionale ale României nefiind considerate „documente istorice" aşa cum se procedează în alte ţări cum sunt Marea Britanie sau SUA. Totuşi, registrele de stare civilă se păstrează permanent şi la noi de către Arhivele Naţionale în Colecţia Registrelor de Stare Civilă care poate fi consultată prin sălile de studiu de către aproape orice doritor. Dacă vrei să accesezi aceste documente trebuie să ai peste 18 ani (între timp s-a renunțat la această prevedere) şi să te rogi ca registrele să aibă o stare de conservare bună care să permită darea lor în cercetare. Este important să citim înainte *Regulamentul Sălilor de Studiu din cadrul Arhivelor Naţionale* care în ultimii 4 ani s-a tot schimbat!

Î. *De când există documente de stare civilă în România şi pentru judeţul Argeş?*

R. Prin Regulamentele Organice din 1831-1832 preoţii bisericilor parohiale din Moldova şi Ţara Românească au fost obligaţi să ţină condici, numite şi mitrice, ale propriilor enoriaşi botezaţi, cununaţi şi morţi. Trebuie precizat că aceste evidenţe din perioada 1831-1860 sunt scrise în paleografie chirilică, cu aşa-zisul alfabet de tranziţie, adică o amestecătură de litere chirilice cu litere latine, bineînţeles limba de scriere fiind cea română. Tânărul stat român a trecut oficial la scrierea cu alfabet latin abia din anul 1860. Totuşi, în Transilvania aceste evidenţe sunt mult mai vechi datorită influenţei practicilor Occidentale. Avem evidenţe moderne de stare civilă de abia din vremea domnitorului Al.I. Cuza de când s-au înfiinţat în 1864 noile entităţi administrative „comunele" care întocmeau în dublu exemplar registrele de stare civilă pentru născuţi, căsătoriţi şi decedaţi.

Î. *Cum ajung documentele de stare civilă la Arhivele Naţionale din Argeş?*

R. În prezent, prin legislaţia care reglementează activitatea de stare civilă2[1], aceste registre de stare civilă sunt depuse spre păstrare permanentă la Arhivele Naţionale după 100 de ani de la întocmirea lor de către primăriile comunele sau orăşeneşti din Argeş, deşi în Franţa acestea sunt depuse în eşaloane defazate, cu întâietate pentru registrele pentru decedaţi, apoi căsătoriţi şi în final născuţi. E de reţinut că în România depunerea acestor registre de stare civilă nu se face anual ci periodic, la 10-20 ani, în funcţie de spaţiul de depozitare disponibil la Arhivele Naţionale. În consecinţă, cel de-al doilea punct de plecare în descoperirea „rădăcinilor" propriei familii poate fi, după caz: la sediul Arhivelor Naţionale sau la sediul primăriei unde s-a încheiat actul de stare civilă.

Î. *Ce trebuie să mai ştim despre lucrul cu aceste documente valoroase păstrate de Arhivele Naţionale Argeş?*

R. Trebuie ştiut că registrele de stare civilă păstrate la Arhivele Naţionale sunt manuscrise întocmite după o formulă specifică care necesită, pentru persoanele mai puţin avizate, unele abilităţi de descifrare, ca să nu mai reamintim că înainte de anul 1860 sunt scrise în paleografie chirilică… Actele de stare civilă create după 1864-1865 conţin suficiente informaţii care ne permit întocmirea genealogiei. Spre exemplu, actul de naştere conţine în afară de numele nou-născutului şi date legate de locul naşterii şi mai ales vârsta părinţilor, fără de care nu se poate avansa uşor în studierea trecutului familiei. De obicei, pe actele de stare civilă s-au făcut aşa-numitele „menţiuni de stare civilă" existente pe marginea actului. De pildă, pe actul de naştere sunt trecute menţiuni legate de data şi locul căsătoriei, decesului sau divorţului persoanei menţionate în acel act, informaţii care uşurează vizibil cercetarea genealogică. Precizăm totuşi că această practică a „menţiunilor de stare civilă" a fost introdusă destul de târziu în România, de abia din perioada interbelică. Din păcate, evidenţele parohiale pentru botezaţi din perioada 1831, 1832 – 1864 sunt mult mai sărace în informaţii, căci nu conţin date legate de vârsta părinţilor copilului botezat, ceea ce îngreunează în mod considerabil întocmirea propriei genealogii, însă în actele pentru cununaţi este trecută vârsta mirilor şi numele părinţilor, iar în registrele pentru morţi este trecută vârsta persoanei decedate care totuşi trebuie să fie admisă cu rezerva de rigoare. În final, nu trebuie omis din vedere că o cercetare genealogică la Arhivele Naţionale necesită în primul rând timp şi răbdare, deoarece majoritatea documentelor sunt în format clasic, pe hârtie, fără să existe în prezent o evidenţă informatizată.

CÂTEVA MĂRTURII DOCUMENTARE DESPRE UN BOIER CÂMPULUNGEAN DIN PRIMA JUMĂTATE A VEACULUI AL XVII-LEA: IANE POSTELNIC

Conf. univ. dr. habil. Claudiu NEAGOE
Universitatea din Piteşti

Astăzi este îndeobşte cunoscut faptul că, încă de la începuturile statului medieval Ţara Românească, Câmpulungul a fost un „oraş domnesc" cu privilegii administrative, fiscale şi juridice[3], fapt dovedit de cele 27 de hrisoave şi respectiv 12 cărţi domneşti cuprinse în *Pânza (Ocolnica),* care a fost adusă la cunoştinţa publicului larg cu două decenii în urmă[4].

Multă vreme, străinilor le-a fost interzis să achiziţioneze proprietăţi şi imobile în oraş fără acordul orăşenilor. Hrisovul lui Radu Mihnea din 7 mai 1615 constituie o mărturie clară în această privinţă: „să nu fie volnic nici un boiar, nici sluga domniei mele ca să ciară de la domnia mea măcar loc sau măcar moşie den oraş, ori casă sau loc la oraş, sau delniţă la câmp, sau măcar vie orăşenească [...], ci numai orăşanii să fie volnici să facă ce vor vrea ei cu aceste moşii"[5]. Chiar şi atunci când un orăşan murea, lăsând în urma sa unele datorii băneşti faţă de vreun boier sau neguţător străin, urmaşii căutau să vândă, pentru achitarea datoriilor, altor orăşeni şi nu străinilor:

[3] A se vedea pe larg: Laurenţiu Rădvan, *Oraşele din Ţara Românească până la sfârşitul secolului al XVI-lea,* Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 2004, p. 403-406; Idem, *Oraşele din Ţările Române în Evul Mediu (sfârşitul sec. XIII – începutul sec. al XVI-lea),* Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 2011, p. 184-194; Claudiu Neagoe, *Câmpulungul medieval şi premodern,* Bucureşti, Editura Ars Docendi, 2012, p. 77-86; Alexandru Ciocîltan, *Comunităţile germane de la sud de Carpaţi în Evul Mediu (secolele XIII-XVIII),* Brăila, Editura Istros a Muzeului Brăilei, 2015, p. 81-94.

[4] Ştefan Trâmbaciu, Gheorghe Pârnuţă, *Pânza (Ocolnica) cu vechile privilegii ale oraşului Câmpulung Muscel, 1215-1747,* Piteşti, Editura „Cultura", [1997]; vezi şi Gheorghe Pârnuţă, *Pânza cu vechile privilegii ale oraşului Câmpulung-Muscel (1215-1747),* în „Studii şi comunicări. Câmpulung", vol. I, 1981, p. 41-48.

[5] Ştefan Trâmbaciu, Gheorghe Pârnuţă, *op. cit.,* doc. 2, p. 73; Idem, *Documente şi inscripţii privind istoria oraşului Câmpulung-Muşcel,* vol. I (1215-1699); Bucureşti, Editura Semne, 1999, doc. 33, p. 161.

„Iar de va fi datoriu vreun orăşan vreunui boiar sau altui om den ţară, dă i se va întâmpla acelui om moarte şi va rămânea niscava feciori lui să nu lase moşia lui vânzătoare, iar de nu va putea birui să plătească această datorie, iară datornicii să nu fie volnici să vânză casele lui, măcar viele, măcar loc de altă parte, ci tot să vânză la oroşani”[6].

Cu toate acestea, încă din prima jumătate a veacului al XVII-lea avem dovezi că, printre orăşenii de vază ai oraşului Câmpulung, s-au numărat şi o serie de boieri[7]. Dintre aceştia amintim aici doar unul singur, pe Iane postelnic. Îl găsim menţionat prima oară, pe acest „jupân Iane postelnic ot Dălgopole”, ca martor într-un zapis de vânzare-cumpărare din 26 mai 1626[8]. Doi ani mai târziu, la 15 mai 1628, acesta avea să semneze, tot ca martor într-un document, de această dată în limba greacă, „Ioanis postelnikos ot Dălgopole”[9], fapt care ne îndreptăţeşte să afirmăm că este vorba de un negustor grec, pripăşit la Câmpulung nu se ştie când, probabil cu puţin înainte de anul 1600[10].

Dintr-o „carte domnească” de întărire de la Alexandru Iliaş (21 octombrie 1628) aflăm că „Ianiu postelnic din Câmpulung” îi vânduse, nu cu mult timp în urmă, lui Nan postelnicul din Bărbăteşti, o ţigancă pe nume Maria, pentru suma de 3 500 aspri[11].

Că acest Iane postelnicul se număra printre personajele de vază ale oraşului Câmpulung o dovedeşte documentul din 10 mai 1632, care îl menţionează ca martor, alături de judeţul oraşului Stan şi de Pană pârcălabul domnesc din Câmpulung[12]. De altfel, pe acest Iane postelnic îl mai găsim menţionat ca martor în mai multe rânduri (10 decembrie 1630[13], 20 iulie[14] şi 18 septembrie 1635[15], 22 martie[16] şi 19 octombrie 1636[17], 28 iunie 1639[18] şi 10 februarie 1640[19]).

Pe soţia lui Iane postelnic o chema Maria. Aflăm acest lucru din zapisul lui Iane, datat 31 octombrie 1642, prin care acesta dăruia egumenului mănăstirii din Câmpulung, ieromonahul Melchisedec, două ţigănci, care fuseseră „de zestre” ale soţiei sale, Maria, răposată la vremea aceea[20]. Cine a fost această Maria, nu ştim! Presupunem că ea a fost fiica unui oraşan de vază al Câmpulungului sau fiica unui boier muscelean.

Mai multe informaţii despre jupâneasa Maria aflăm din zapisul de danie întocmit de Iane postelnic şi dat egumenului Melchisedec, la 31 octombrie 1647, în preajma momentului morţii sale: Iane postelnic trăise cu soţia sa, Maria, vreme de 40 de ani[21], iar când aceasta a ajuns la „vreme de pristăvenie”, i-a lăsat soţului ei toţi ţiganii primiţi de zestre. Însă după moartea jupânesei

[6] Idem, *Pânza (Ocolnica) cu vechile privilegii ...*, doc. 2, p. 73; Idem, , *Documente şi inscripţii ...*, doc. 33, p. 161.

[7] Vezi Cl. Neagoe, *op. cit.*, p. 73, nota 78; Idem, *Despre un mare dregător înmormântat la mănăstirea din Câmpulung, înainte de 1 septembrie 1640: Para mare paharnic*, în „Restituiri. Piteşti”, an. XV, nr. 4, 2017, p. 11-14.

[8] *Documenta Romaniae Historica,* B. Ţara Românească, vol. XXI (1626-1627), volum întocmit de Damaschin Mioc, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R, 1965, doc. 75, p. 141.

[9] *Ibidem,* vol. XXII (1628-1629), volum întocmit de Damaschin Mioc, Bucureşti, 1969, doc. 77, p. 170.

[10] Dintr-un zapis de danie al lui Iane postelnic (31 octombrie 1647) aflăm că acesta a fost căsătorit cu o anume Maria, vreme de 40 de ani. Cum Maria murise în anul 1639, fapt consemnat indirect în zapisul din 1647, rezultă că cei doi se căsătoriseră în 1599; *Ibidem,* vol. XXXII (1647), volum întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr şi Oana Rizescu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2001, doc. 286, p. 297-298.

[11] *Ibidem,* vol. XXII, doc. 167, p. 170.

[12] *Ibidem,* vol. XXIII (1630-1632), volum întocmit de Damaschin Mioc, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1969, doc. 380, p. 566.

[13] *Ibidem,* doc. 186, p. 307.

[14] *Ibidem,* vol. XXV (1635-1636), volum întocmit de Damaschin Mioc, Maria Bălan, Ruxandra Cămărăşescu, Coralia Fotino, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1985, doc 99, p. 113.

[15] *Ibidem,* doc 135, p. 144

[16] *Ibidem,* doc. 236, p. 250.

[17] *Ibidem,* doc. 394, p. 434.

[18] *Ibidem,* vol. XXVII (1639-1640), volum întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Constanţa Vintilă-Ghiţulescu, Oana-Mădălina Popescu, Ovidiu Olar, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2013, doc. 168, p. 216

[19] *Ibidem,* doc. 290, p. 381.

[20] *Catalogul documentelor Ţării Româneşti din Arhivele Statului,* vol. V (1640-1644), volum întocmit de Marcel-Dumitru Ciucă, Doina Duca-Tinculescu, Silvia Vătafu-Găitan, Bucureşti, 1993, nr. 852, p. 367.

[21] Supra, nota 8.

sale, Iane postelnic s-a confruntat cu „boale grele şi nevoi şi sărăcie”. Vreme de opt ani el a fost îngrijit de egumenul Melchisedec de la mănăstirea din Câmpulung, care i-a asigurat toate cele necesare traiului. În toamna anului 1647, simţindu-şi sfârşitul aproape, Iane postelnic a întocmit un zapis de danie catre egumenul Melchisede, pentru două ţigănci, anume Neacşa cu fata ei, la care se adăuga o a treia ţigancă, pe nume Vişa, ca să fie ele „de pomană şi pentru sufletul mieu şi al jupânesei Mariei în veci”[22]. Din cartea domnească de întărire de la Matei Basarab, acordată egumenului Melchisedec, la 12 ianuarie 1648, aflăm că Iane postelnic dăruise mănăstirii din Câmpulung, pentru pomenirea sa şi a soţiei sale, pe „Neacşa ţiganca cu 2 fete ale ei, Dumitrana ţiganca i Vişa ţiganca”. Un alt amănunt important, consemnat în cartea lui Matei Basarab, este acela că Iane postelnic, mort după 31 octombrie 1647 şi înainte de 12 ianuarie 1648, „se-au îngropat în sveata mănăstire”[23].

Sursele documentare de care dispunem până la acest moment, nu ne-au oferit, din nefericire, informaţii despre eventuali urmaşi ai lui Iane postelnic şi ai jupânesei Maria şi cu atât mai puţin despre eventualele bunuri şi proprietăţi ale acestora.

MIHAI TICAN RUMANO-UN MUSCELEAN PE MERIDIANELE GLOBULUI

Col.(rez) Dumitru Badea
Câmpulung

Scriitorul Mihai Tican Rumano (pseudonimul Michel Tican) născut la 2 iulie 1893, Berevoiești, județul Argeș, a fost un faimos călător muscelean din perioada interbelică și colecționar de artă, cu o viaţă demnă de un roman.

La 15 ani, este băiat de prăvălie la un negustor din Câmpulung-Muscel, iar apoi fuge la Bucureşti, de unde ia drumul Brăilei, ajungând apoi la Constanţa. De aici va călători pe tot globul şi va scrie aproape patru decenii. Mihai Tican Rumano a stat la Constanţa o scurtă perioadă, iar apoi s-a îmbarcat ajutor de bucătar pe un vas sub pavilion italian. După ce stă câteva luni vânzător la un anume Don Rafael din Neapole, Mihai Tican îşi continuă călătoria până la Mogadiscio, capitala Somaliei. De aici îmbarcându-se pe un vapor, ajunge în Argentina, ţară în care scriitorul a stat 14 ani şi a gustat toate bucuriile şi deznădejdile vieţii de hazard

În ţara tangoului va fi, rând, pe rând, hamal, şofer şi publicist. La Buenos Aires este luat sub ocrotire părintească de o familie care-i oferă posibilitatea continuării studiilor începute în ţară. Apoi, strălucit autodidact, el îşi îmbogăţeşte cunoştinţele generale şi-şi însuşeşte limbile spaniolă, franceză, portugheză şi greacă. Drumeţ prin vocaţie, din Argentina va călători în America de Nord (Mexic, Canada), în Australia, Noua Zeelandă şi Antile.

La numai 19 ani începe să colaboreze cu însemnări de călătorie la ziarele şi revistele din La Plata şi Buenos Aires semnând Mihai Tican, la care va adăuga ulterior pseudonimul literar Rumano (Românul).[24]

În 1923, Mihai Tican îl cunoaşte în portul La Plata pe belgianul Georges Laffite, reprezentantul unei case de comerţ din Congo Belgian cu care leagă o strânsă prietenie în

[22] *DRH*, B, vol. XXXII, doc. 286, p. 297-298.
[23] *Ibidem*, doc. 14, p. 17.
[24] În 1916 lui Tican Rumano îi apare la Buenos Aires volumul intitulat „Despre pământul drag al patriei mele” cuprinzând note despre meleagurile româneşti.

peregrinările sale prin Africa. La iniţiativa acestuia face prima expediţie pe pământul african, care-l va fermeca şi obseda toată viaţa.

Astfel timp de 13 luni, însoţit de prietenul Laffite va colinda Africa Occidentală, vizitând Senegalul, Mauritania, Guineea, Sierra-Leone, Coasta de Fildeş, Congo, Angola, Nigeria, Gabon şi Liberia.

La întoarcere se opreşte la Madrid, iar în 1924 vine pentru scurt timp în patrie. Între 1924 şi 1931 locuieşte cu intermitenţe în Spania, patria lui Cristofor Columb, Cervantes sau Goya. În 1925 pleacă din Barcelona, oraşul activităţii sale literare, pentru a face o expediţie cinegetică de-a lungul fluviului Congo.

În 1927 începe colaborarea cu diferite articole şi reportaje de călătorie în mai multe periodice din Barcelona şi Madrid.

În 1928 editează noi cărţi în limba spaniolă care îl vor face foarte cunoscut în peninsula Iberica cum ar fi „Pierduţi printre fiare", volum netradus la noi, „Omul maimuţă şi femeile lui", „Dansul canibalilor", „Monstrul apelor", „Lacul cu elefanţi" sau „În inima pădurii virgine", carte netradusă şi nepublicată la noi.

Între 1928-1929, musceleanul Mihai Tican Rumano este ataşat de presă onorific al României la Madrid, publicând în foileton romane de călătorie şi aventuri. În 1929 editura ziarului „Universul" îi traduce volumul „Viaţa albului în ţara negrului", iar între 1929-1930 scoate la Barcelona ziarul „Dacia", săptămânal hispano-român în care popularizează plaiurile româneşti şi cultura ţării. Ziarul apare în limbile spaniolă, franceză şi română. În paginile ziarului au publicat: Nicolae Iorga, Liviu Rebreanu, Ion Minulescu, Cezar Petrescu sau Victor Eftimiu. Ctitorul, redactorul şi corectorul revistei, Mihai Tican-Rumano publică aici articole despre folclorul românesc, artele populare decorative şi alte articole de informare despre ţară.

În anul l930 vede lumina tiparului la Barcelona, ca de altfel toate cărţile scrise în limba spaniolă, primul memorial de călătorie al lui Mihai Tican-Rumano: "La Vida del Blanco en la Tierra del Negro" (Viaţa albului în ţara negrului).

În decembrie 1934, chemat de vraja junglelor, porneşte într-o călătorie în estul Africii, parcurgând ruta Istanbul, Bosfor, Marea Marmara, Marea Egee, Pireu, Beirut, Haifa, Alexandria, Port Said, Marea Roşie, Djibouti, Abisinia. La sfârşitul anului 1935 apare în două ediţii volumul monografic „Abisinia", prefaţat de Radu D. Rosetti, carte care-l figurează şi astăzi la loc de cinste în tezaurul bibliografic al Etiopiei. Scriitorul Mihai Tican Rumano primeşte de la împăratul Haile Selassie, drept recunoştinţă pentru popularitatea făcută ţării sale gradul onorific de ofiţer şi decoraţia Steaua Etiopiei"

Împreună cu soţia face o călătorie în Spania, la sfârşitul anului 1935 şi începutul anului următor. Asistă la victoria frontului popular spaniol în alegerile din februarie 1936, iar în luna următoare, pentru meritele deosebite în sprijinirea aspiraţiilor poporului spaniol, prin articolele şi cărţile sale, preşedintele Republicii Spaniole, Alcado Zamora, i-a decernat medalia de „Cavaler al Ordinului Republicii"

În 1950 scriitorul-călător contractează un cord pulmonar, cu insuficienţă respiratorie, boală care-l va mistui până la moarte. La 5 septembrie 1959 Mihai Tican-Rumano, în semn de recunoştinţă pentru oamenii şi meleagurile natale, donează muzeului din Câmpulung-Muscel un număr de 170 de tablouri în ulei, acuarelă, cărbune, tuş şi desen şi 27 de sculpturi. Astăzi colecţia donată de scriitor oraşului, numără peste 245 de piese. Printre donaţii se numără piese de Nicolae Grigorescu, Ştefan Luchian, Henry Catargi, Lucian Grigorescu, C.D. Mirea sau C. Baraschi. La Berevoeşti, satul natal căruia i-a purtat toată viaţa o mare dragoste, a înfiinţat un muzeu de artă plastică rural pe care l-a înzestrat cu 178 de tablouri, la care s-au mai adăugat şi alte donaţii ulterioare. Clădirea muzeului, care a fost construită în 1936, cu destinaţia de şcoală, a fost renovată în 1985. În anul 1964 îi apar în unele cotidiene amintiri despre locurile natale şi despre fauna şi flora exotică a pădurilor africane. Împăratul Etiopiei, Haile Selassie, fiind oaspete al ţării noastre îl revede la Bucureşti pe autorul monografiei „Abisinia", Mihai Tican-Rumano şi este

oaspete de onoare al împăratului la dineul oferit de Gheorghe Gheorghiu-Dej. În anul 1967, insuficienţa respiratorie i se agravează şi la 20 martie, Mihai Tican-Rumano, după zeci de ani de călătorie pe tot globul, obosit şi chinuit de suferinţele acumulate în peregrinările sale, închide ochii pentru totdeauna. A lăsat în schimb cele 40 de volume care înscriu o pagină şi un nume în literatura română de călătorie.

BISERICA DOMNEASCĂ DIN CÂMPULUNG MUSCEL

Preot dr. Ştefan Ştefănescu
Preot Paroh Biserica Domnească
Câmpulung Muscel

Creştinul nu se poate mântui singur, fără ajutorul lui Dumnezeu şi fără călăuză în viaţă. Prima noastră călăuză spre Hristos este harul Duhului Sfânt pe care îl primim la Botez, precum şi conştiinţa proprie cu care ne-a înzestrat Dumnezeu la naştere.

Biserica este aşezământul sfânt întemeiat de Domnul nostru Iisus Hristos, prin întruparea, moartea şi învierea Sa, desăvârşit apoi, prin Pogorârea Sfântului Duh şi prin propovăduirea şi jertfa Sfinţilor Apostoli, a urmaşilor lor – sfinţii martiri, episcopi, preoţi, diaconi. Biserica este, aşadar, locaşul tuturor creştinilor care cred în Hristos, care mărturisesc aceeaşi dreaptă credinţă în Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt şi care ascultă de slujitorii rânduiţi de Sfinţii Apostoli şi de urmaşii lor.

Fiul lui Dumnezeu numeşte locaşul de cult, adică biserica în care slujim, *Casa Domnului*[25] (Matei 12, 4), pentru că în ea locuieşte tainic şi nevăzut Dumnezeu.

Se numeşte aşa deoarece cuvântul biserică vine de la cuvântul grecesc *basiliki* şi de la cel latin *basilica*, ce înseamnă acelaşi lucru: *casa împăratului*. Prin urmare, biserica în care ne rugăm este casa împăratului Hristos, Mântuitorul lumii, şi care trebuie să o iubim şi s-o cinstim ca pe tronul Prea Sfintei Treimi.

Bisericile se zidesc în formă de corabie, deoarece simbolizează corabia lui Noe din timpul potopului şi precum corabia lui Noe a izbăvit pe cei aleşi de moarte, aşa şi biserica lui Hristos izbăveşte de moartea păcatului şi de chinurile iadului pe cei ce aleargă la sfintele altare să se roage, rămânând toată viaţa în această corabie a mântuirii. Iar cei ce ies din corabia Bisericii, adică sectele şi ateii, aceia se îneacă în marea necredinţei şi în potopul păcatelor şi îşi pierd sufletul.

Unele biserici, mai ales în Balcani, se construiesc mai mult în formă de cruce, fie aşa-zisa ”cruce grecească”, cu braţele, adică absidele, egale, ca în Grecia, Bulgaria şi Rusia; fie în formă de ”cruce latină”, ca în România. Adică cu absidele laterale mai mici, unde stau cântăreţii, iar absida altarului mai mare, care, împreună cu naosul şi pronaosul, formează axul longitudinal al bisericii, Crucea fiind primul altar pe care s-a jertfit Hristos.

Numărul mănăstirilor şi bisericilor de mir de pe cuprinsul ţării noastre este mare, iar vechimea lor atestă cu prisosinţă aplecarea poporului român spre latura spirituală a existenţei, a proslăvirii şi slujirii lui Dumnezeu, Creatorul şi Proniatorul lumii.

Spre aceste vetre de închinăciune şi-au îndreptat paşii strămoşii noştri şi îi îndreptăm şi noi astăzi căutând pacea şi liniştea trupului, echilibrul şi împăcarea interioară. De la voievozi şi boieri mari şi până la treapta socială cea mai de jos a poporului nostru, cu toţii au ales calea bisericii, aceasta constituind în viaţa poporului român elementul fundamental care a contribuit şi a condus la unitatea noastră naţională şi spirituală. Asemenea biserici şi mănăstiri se găsesc risipite pe tot cuprinsul românesc dar şi în oraşul nostru, Câmpulung - Muscel.

Ca veche reşedinţă voievodală, Câmpulungul se bucură de cea dintâi biserică domnească, fiind vorba de cea care poartă astăzi denumirea de Mănăstirea Negru-Vodă, dar şi de un număr apreciabil de biserici de mir care au luat fiinţă în jurul celei dintâi. O ieşire pe dealurile din jurul oraşului nostru oferă vizitatorului o panoramă a întregii aşezări de pe valea Râului Târgului,

[25] XXX „Biblia”, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2008, p. 1110

încântându-i privirea cu nenumărate construcţii şi clădiri ce se ridică maiestuoase de la suprafaţa pământului, „tabloul cel mai încântător farmecă vederea", cum a definit Nicolae Bălcescu frumuseţile Ardealului.

Revenind la Câmpulungul nostru, în urma unei priviri panoramice, două clădiri atrag îndeosebi atenţia prin somptuozitatea lor: Turnul Mănăstirii Negru-Vodă şi Biserica Domnească din centrul oraşului. Despre Mănăstirea Negru-Vodă vom vorbi mai puţin în studiul de faţă, folosind-o poate ca termen de comparaţie. Atenţia ne va fi îndreptată spre Biserica Domnească care este aşezată în centrul oraşului. Străzi largi şi bine întreţinute o străjuiesc de o parte şi de alta. Spaţiul pe care este aşezată formează, împreună cu alte clădiri apropiate, un fel de insulă în mijlocul oraşului, suprafaţă ocolită pe toate părţile de trecători şi limuzine ce se găsesc în continuă mişcare.

Piaţa mare din apropierea Bisericii face ca prin faţa ei să treacă o mulţime de oameni care o privesc cu admiraţie şi care îi reţin în memorie înfăţişarea-i maiestuoasă.

Privită de la intrare, se arată impresionantă, mai ales că are şi un statut aparte: e ctitorie domnească. Când e vorba de un domnitor, rege sau altă persoană încoronată, simţim că ne aflăm în domeniul miraculosului. Regele sau domnitorul sunt aleşii lui Dumnezeu, în persoana lor se manifestă voinţa divină, iar operele iniţiate şi lăsate de asemenea personalităţi poartă în ele şi însemnele dumnezeieşti. Aşa credem că se petrec lucrurile şi cu Biserica Domnească din Câmpulung Muscel.

Ea a fost zidită, potrivit unei pisanii care astăzi nu se mai păstrează, de doamna Chiajna (al cărei nume de botez era Ana), fiica lui Petru Rareş şi nepoata lui Ştefan cel Mare, văduva lui Mircea Ciobanu (1545-1552; 1553-1554) şi de fiul ei, Petru Voievod (1559-1568) în anul 1567 şi având hramul Sfinţilor Voievozi „Mihail şi Gavril".[26] Hramul a fost dat după numele purtat de fratele doamnei Chiajna, pe numele său Mihail. Aceasta a adus pictor din Moldova împletind stilul moldovenesc (pictura) cu cel muntenesc (arhitectura). Se crede că dimensiunile primei construcţii nu erau prea mari, în comparaţie cu cele existente astăzi. Această primă zidire, făcută probabil din lemn şi var după posibilităţile vremurilor, a rezistat timpului doar o sută cincizeci de ani, cât o casă ţărănească mai răsărită, adică până prin anii 1720, anii de domnie ai domnitorului Nicolae Mavrocordat. În timpul şi cu sprijinul acestui domnitor, s-a reluat rezidirea ei, căci biserica se dărâmase până la temelii, înlocuind-o cu o altă construcţie mai încăpătoare, terminată în anul 1721, 8 iulie, adăugându-i-se hramul Sfântul Nicolae (probabil de la numele domnitorului – Nicolae Mavrocordat). Pisania existentă în zidul de azi al bisericii, în partea stângă a intrării, consemnează principalele date ale realizării celei de a doua construcţii:

"Această sfântă şi dumnezeiască biserică, care se cinsteşte şi se prăznuieşte hramul Sfântului şi făcătorului de minuni, Ierarhul Nicolae, fosta-au zidită den temelie de răposata Doamna Chiajna a răposatului Mircea Vodă şi pe fiu-său Petru Voievod, de când a fost leat 7075(=1567) şi după vremi slăbindu-se foarte zidul şi desfăcându-se bolta cât era să cază să primejduiască norodul, den când a fost anume în zilele prea luminatului Domn Io Nicolae voevod, preoţii acestei sfinte bisearici neavând putinţă să direagă biserica, au adus aminte Măriei Sale; deci, Măria Sa s-au milostivit şi a dat bun ajutor şi au mai ajutat şi alţi creştini, cu cât s-au îndurat. Deci, fiind ispravnic acestui oraş dumnealui jupân Neacşu Vornicul Piteşteanu şi văzând den nu se va surpa den temelie, nu se poate drege; s-a îndemnat dumnealui den tot sufletul de au pus de o a surpat şi den temelie s-a zidit biserica mai mare, cu strane, puind dumnealui şi cheltuiala decât toţi mai mult, şi, isprăvindu-se mai zidul, iar dumnealui au şi zugrăvit biserica, altaru şi tinda ca să fie tuturor celor ce au miluit şi dumnealui vecinică pomenire, fiind slujitorii Sfintei Biserici smeritul Gheorghe Protopop şi smeritul preot Enache care au fost ispravnic şi mult sârguitor la tot lucrul sfintei biserici şi s-au isprăvit la iulie 8 zile leat 7229(=1721)."[27]

Pisania aceasta e scrisă în limba română, dar are caractere chirilice. Nici a doua zidire din timpul domnitorului Nicolae Mavrocordat şi al jupânului Neacşu n-a avut o existenţă prea mare.

[26] C.D. Aricescu. *Istoria Câmpulungului. Prima rezidenţă a României,* Bucureşti, Editura *Ars Docendi*, 2009, p.120

[27] Ioan Răuţescu, *Câmpulung Muscel. Monografie istorică*, Tipografia *Gh. Gh. Vlădescu* – Câmpulung, 1943, Ediţie Anastatică, Editura *Ars Docendi*. Bucureşti. 2009. p. 263

După trecerea din nou a o sută cincizeci de ani, sunt necesare reînnoiri. Acestea au început şi s-au desfăşurat între anii 1881-1889 şi au dus la realizarea unei noi construcţii mult mai încăpătoare, cu înfăţişare solemnă, aşa cum o vedem astăzi. Iar la cele două hramuri existente s-a mai adăugat pe cel al Sfintei Cuvioase Parascheva. Se pare că iniţiatorii celei de a treia construcţii au fost oameni bogaţi, negustori de vază ai oraşului, aceştia reuşind să asigure o zidire solidă.

Pisania din dreapta intrării explică modul cum s-a ajuns la această zidire şi cine au fost cei care au contribuit la realizarea ei: „Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului şi cu săvârşirea Sfântului Duh, Amin. Recladitu-s'au din temelie această sfântă şi dumnezeiască biserică numită domnească, care dintâi-întâiu au fost întemeiată de către Doamna Chiajna a lui Mircea Vodă şi de fiul său Petru voievod la anul de la Hristos 1567, întru cinstea şi prăznuirea hramului sfinţilor voievozi Mihail şi Gavril şi tot au stat acest sfânt locaş până la anul 1721, când din cauza desăvârşitei sale ruine, s'au surpat până jos şi s'au zidit mai mare cu hramul sfântului şi făcătorului de minuni ierarhul Nicolae, prin ajutorul lui Nicolae voievod şi al ispravnicului Câmpulungului jupan Neacşu vornicu Piteşteanu, iar după trecere de vreme stricându-se şi acea biserică şi ameninţând cu căderea, foştii epitropi anume: Ion Ciolan şi Anton Paul acum decedaţi, luând iniţiativa şi asistaţi de preotul Petre Hănulescu, I. Marinoiu şi Tase Piteşteanu, au început reclădirea ei din temelie, mult mai mare, la anul 1870 continuând până la 1881, când epuizându-se fondul, au încetat lucrarea până la anul 1883, apoi onorata primărie locală procedând la alegerea de noi epitropi, aleşi anume: Dimitrie Cătuneanu, Vasile Popescu, Tache Niculescu, Năstase Roboiu, Dimitrie Roboiu, Ion Cantemir şi Constantin Spirescu, au săvârşit lucrarea începută tot cu fondurile bisericii şi cu ajutorul altor buni creştini şi s'au adaos şi praznicul cuvioasei noastre maici Paraschiva; s-au terminat toată lucrarea la anul 1889 şi tot în acelaşi an Iulie 30, s'au şi sfinţit în zilele prea înălţatului rege Carol I şi a soţiei sale, regina Elisabeta, arhipăstor fiind Sfintei Mitropolii, înalt prea sfinţitul Iosif Gheorghian, primat al României şi primarul urbei Câmpulungului Istrate Rizeanu"[28]

Aspecte din trecutul bisericii

Din cele mai vechi timpuri, Biserica Domnească a fost înzestrată cu multe locuri dimprejurul ei, unele dintre acestea aflându-se spre piaţa existentă astăzi. Acestea din urmă erau date cu embatichiu, adică cu arendă, diferiţilor negustori care şi-au clădit pe ele prăvălii. Multe din aceste prăvălii erau în aşa fel construite încât să poată fi mutate, de aceea se numeau şi sănii.

Alte proprietăţi ale bisericii au fost date de judeţi şi de pârgari diferitelor persoane, astfel ca pe la 1850 biserica să mai aibă puţin venit după terenurile sale.

Lângă biserică erau şi locuinţele preoţilor. Aceştia erau scutiţi prin cărţi domneşti de tributul preoţesc, de ploconul vlădicesc şi de toate rânduielile coborâte de la Sfânta Mitropolie precum şi de dăjdii comune cum ar fi oerit, dijmărit, vinărie, cămănărit, dări pentru râmători şi stupi. Se pare că aceste scutiri pentru preoţii Bisericii Domneşti erau gratuite. După C.D. Aricescu (Istoria Câmpulungului, Buc. 1856), aceste drepturi ar fi fost acordate preoţilor acestei biserici pentru grija ce urmau s-o poarte pentru şcolile înfiinţate şi care se aflau pe lângă biserică.[29] Se pare că doamna Chiajna, întemeietoarea celei dintâi zidiri la 1567, a înfiinţat şi o şcoală pe lângă această biserică. Activitatea acestei şcoli era dată în seama preoţilor de la acest sfânt locaş. Cu siguranţă însă putem vorbi de conducerea de către preoţii Bisericii Domneşti a şcolii pe care a înfiinţat-o în 1669 Antonie Vodă din Popeşti, domnul Ţării Româneşti.

În secolul XVII, oraşul Câmpulung avea un rol important în dezvoltarea economică a ţării. Prin acest oraş trecea drumul comercial spre Transilvania.

Pe acest drum circulau căruţe pline cu marfă care se exportau pe piaţa Braşovului, iar negustorii braşoveni importau pe piaţa din Câmpulung, mai ales cu prilejul târgului anual ce se făcea la Sfântul Ilie, marfă lucrată în Transilvania.

Schimburile acestea comerciale au făcut din Câmpulung un însemnat centru economic în care locuitorii aveau o bună stare materială. Îndeletnicirile băştinaşilor pentru meşteşuguri

[28] Ibidem. p. 272

[29] C.D. Aricescu. *Istoria Câmpulungului. Prima rezidenţă a României*, Bucureşti, Editura *Ars Docendi*, 2009, p. 121

(cărămidari, şiţari, olari, fierari, pietrari, dulgheri, zidari) şi comerţ, îi stimulau în mod firesc şi spre preocupări de ordin intelectual, adică spre învăţătură.

Produsele de industrie casnică şi gospodărească, afacerile comerciale ale câmpulungenilor, îi obligau la cunoaşterea scrisului, la contabilizarea cheltuielilor şi veniturilor, la schimburi de scrisori ca oferte, comenzi, chitanţe, acte de împrumut de bani. Această vie mişcare economică a oraşului a avut două urmări principale: mai întâi, domnitorul ţării, Matei Basarab, a hotărât să facă din acest oraş un centru de cultură, înfiinţând la Câmpulung prima tipografie a Ţării Româneşti, în secolul al XVII-lea. Tipografia s-a instalat în anul 1635 pe lângă Mânăstirea Negru-Vodă. A doua consecinţă a dezvoltării comerciale a Câmpulungului a fost aceea că unii dintre boierii ţării s-au ataşat de acest oraş, pentru că le oferea perspectiva prosperităţii materiale.În acest sens, au cumpărat locuri în oraş şi moşii în judeţ. E suficient să amintim pe Stroe Leurdeanu din Goleşti, pe Udrişte Năsturel, cumnatul lui Matei Basarab, şi pe Radu Năsturel, fiul lui Udrişte Năsturel. Acesta din urmă, Radu Năsturel, era mare logofăt, adică ministru, în cancelaria lui Antonie-Vodă din Popeşti (1669-1672).[30]

În această calitate, văzând lipsa de şcoli şi învăţătură în oraş, hotărăşte să construiască pe cheltuiala sa o şcoală în Câmpulung, în care să poată învăţa carte nu numai copii orăşenilor, ci şi ai ţăranilor de prin comunele învecinate.

Şi pentru a traduce această dorinţă în faptă, Radu Năsturel a cumpărat de la marele vornic Stroe Leurdeanu din Goleşti, pentru o sută de galbeni, un loc din apropierea pieţei de atunci a Câmpulungului. Pe acest loc, noul proprietar a pus de s-au construit mai multe imobile, dintre care unele pentru şcoală, altele să servească de locuinţă pentru copiii silitori, mai ales dintre cei de la ţară. În plus, Radu Năsturel îl convinge şi pe Antonie Voievod să ia sub protecţia sa această primă instituţie culturală şi chiar s-o înzestreze cu bunuri. Antonie-Vodă, prin hrisovul pe care l-a dat în ziua de 10 mai 1669, ia sub înalta sa protecţie această şcoală şi o înzestrează cu jumătate din veniturile vămilor de la Rucăr şi Dragoslavele. Ispravnic şi purtător de grijă al şcolii domnitorul l-a pus pe însuşi Kir Teodosie, arhiepiscop şi mitropolit al ţării. Dar distanţa dintre Câmpulung şi Mitropolia Ţării era mare, mijloacele de locomoţie pe atunci nu erau lesnicioase şi aşa se face că Kir Teodosie şi mitropoliţii următori lasă şcoala abia înfiinţată pe seama şi răspunderea preoţilor de la Biserica Domnească din apropiere. Şcoala s-a numit Şcoala Domnească ce-i era vecină. Iar pentru munca lor deosebită de la şcoală, mitropoliţii de atunci au stăruit pe lângă voievozii ţării de le-au acordat foarte multe privilegii şi scutiri de care am amintit mai înainte.[31]

Aspectul arhitectural al Bisericii Domneşti

Grandoarea construcţiei este dată de masivitatea zidurilor şi din înălţimea construcţiei. În formă de cruce, biserica are temelie de piatră de Albeşti şi ziduri din cărămidă. În faţă are un pridvor de lemn cu multe geamuri care aduc multă luminozitate. Pardoseala interioară a fost făcută tot din piatră de Albeşti, lespezi pătrate şi dreptunghiulare peste care s-a aşezat, în vremurile mai aproape de noi, o pardoseală de scândură. Acoperişul e făcut din tablă. Prin dimensiunile pe care le are, Biserica Domnească este cea mai mare şi cea mai spaţioasă biserică din oraşul Câmpulung. Astfel, în interior lungimea ei e de 33 metri, lăţimea de 14 metri. Înălţimea exterioară a bisericii, inclusiv Sfânta Cruce de pe turlă, este de circa 30 de metri. Datorită planului arhitectural cât şi mărimii ei, biserica are o rezonanţă deosebită.[32]

Pornind de la intrare, latura de apus, după ce străbaţi tinda sau pridvorul, te întâmpină pronaosul. Acesta este format din două părţi: una mai îngustă şi mai alungită spre naos, cu câte o fereastră mare pe laturile exterioare şi cu o boltă semicilindrică, cealaltă cu o lăţime egală cu a naosului, dar mai scurtă, cu câte o fereastră, de asemenea, pe laturile sudică şi nordică, plus altele două spre vest de o parte şi de alta a uşilor de la intrare.

[30] Gh. Pârnuţă, *Câmpulung Muscel, străveche vatră de cultură a Ţării Româneşti,* Câmpulung – Muscel, 1974, p. 28
[31] Ibidem. p. 34-35
[32] Constantin Ciotei, Gheorghe Pârnuţă, Ion Popescu Argeşel. *Monografia Municipiului Câmpulung – Muscel,* Bucureşti, Editura Expert, 2005 p.203

Deasupra pronaosului, în dreptul uşii de la intrare, se află cafasul (podul) pentru corul bisericii făcut din lemn, spre care urcă două scări simetrice aşezate la cele două capete. Mai sus de una din aceste scări se ridică o altă scară ce duce la turnul – clopotniţă de formă octogonală, cu opt ferestre şi unde se adăpostesc patru clopote de mărimi diferite care, atunci când sunt trase, scot sunete armonioase care te cheamă la slujbă.

Naosul are două abside laterale nu prea adânci, de formă dreptunghiulară. În spaţiul absidei din partea de sud se află strana cântăreţilor. Deasupra naosului se află Pantocratorul în formă octogonală, atât în interior cât şi în exterior, fiind luminat de opt ferestre cu geamuri colorate. Pereţii Pantocratorului sunt îmbrăcaţi în exterior cu solzi de tablă, iar în interior sunt pictaţi în ulei.[33]

Catapeteasma, ce desparte sfântul altar de naos, este construită din lemn cu frumoase motive florale, acoperite cu foiţă de aur. Această catapeteasmă poartă la rândul ei trei registre cu icoane. Altarul are formă semi-circulară în interior şi poligonal în exterior. Pe bolta acestuia tronează Maica Domnului cu pruncul în braţe radiind iubire, armonie şi maternitate. Pereţii altarului sunt decoraţi cu chipurile ierarhilor luminaţi ai Bisericii: Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz şi Ioan Gură de Aur.

Pictura

Pictura din interiorul bisericii este realizată în ulei, şi datează din 1889, când s-a realizat a treia zidire. A mai fost spălată între anii 1934-1935, pe timpul când slujea aici preotul Gheorghe Stroian. Această pictură din 1889 a fost executată de un fost elev al pictorului Gheorghe Tăttărascu, pe numele său de Gheorghe Stoienescu dimpreună cu fiii săi.[34]

Gheorghe Tăttărescu a studiat la Roma şi a pictat 60 de biserici, el l-a determinat pe Stoenescu să meargă la Roma pentru a studia. Este o pictură realistă, cu sfinţi frumoşi şi expresivi, încadraţi în panouri mari pe un fond albastru care odihnesc ochiul, culoarea armonizează cu albastrul munţilor care se prefigurează în zare. E o pictură modernă. În pronaos, de-o parte şi de alta a uşii de la intrare, sunt zugrăviţi Petru al II-lea voievod, fiul lui Mircea voievod şi Doamna Chiajna, soţia lui Mircea al II-lea, prima fondatoare a bisericii. În exterior, zidul bisericii e alb-crem. Deasupra uşii de la intrare şi în părţi se află pictate trei medalioane ce reprezintă cele trei hramuri. Iar în partea de Răsărit, deasupra ferestrei altarului, se află pictată în frescă icoana Sfântului Nicolae.[35]

Alte aspecte legate de Biserica Domnească din Câmpulung

În partea de sud a bisericii, lângă zid, se află un mormânt al unui credincios Anastase, hagiu (creştin sau musulman care a fost în pelerinaj la Ierusalim) din Câmpulung, de neam grec, din localitatea grecească Palama, precum şi osemintele altor creştini. Piatra tombală datează din anul 1853. Numele greceşti ale unor răposaţi îngropaţi aici ar conduce spre explicaţia numelui pe care îl purta într-o vreme Biserica Domnească, fiind numită şi Biserica grecilor. Faptul poate veni de la implicarea domnitorului Nicolae Mavrocordat, de origine grec, la zidirea celei de-a doua biserici. Odată cu domnitorul s-au instalat în ţară, dar şi la Câmpulung, o serie de greci, în general negustori, care frecventau această biserică.[36]

Faţă de cele consemnate în legătură cu istoricul şi activitatea Bisericii Domneşti se mai poate vorbi şi despre fondul de carte pe care l-a deţinut şi îl deţine această biserică. Un fond de carte variat, după cum urmează:

- cărţi vechi cu conţinut religios;
- cărţi vechi de ritual bisericesc;
- cărţi cu conţinut laic;

[33] Idem.
[34] Idem.
[35] Idem.
[36] Ibidem. p. 204

- reviste teologice cum ar fi: Biserica Ortodoxă Română, Glasul Bisericii, Ortodoxia, Studii Teologice, Lumină Lină, apoi abonamente la publicaţiile editate de Eparhia Argeşului sau de Patriarhia Română.

Biserica Domnească, ca instituţie de cult, este reprezentativă în acest spaţiu spiritual binecuvântat de Dumnezeu, având o activitate pastoral-misionară bogată.

Aşa se explică aprecierea ei în trecut cât şi în prezent, deoarece în urma raportului nr. 74/1942 al egumenului Mănăstirii Negru-Vodă, Sfânta Mitropolie a Ungro-Vlahiei a aprobat în iunie 1942 mutarea catedralei oraşului de la Mănăstirea Negru-Vodă, unde a fost neîntrerupt din cele mai vechi timpuri, la Biserica Domnească.[37] Începând cu acea perioadă, toate slujbele oficiale, vizitele importante s-au săvârşit în această biserică. Cu acest prilej, Biserica Domnească a avut dreptul să aibă un personal ecleziastic mai numeros, preoţi şi diaconi, care să asigure slujire permanentă pe măsura importanţei şi frumuseţii sale.

Preoţi deservenţi la Biserica Domnească

Nu putem realiza o cronologie perfectă pentru slujitorii de la această biserică. Ne folosim însă de câteva catagrafii (recensăminte) făcute de-a lungul timpului ca cele din 1793, 1810, 1851, în care sunt consemnate numele preoţilor, diaconilor sau cântăreţilor existenţi la această biserică. De pildă, într-un act din 22 martie 1793, semnat de domnitorul Alexandru Moruzzi prin care se întăreau scutirile de taxe ale slujitorilor bisericii, sunt menţionaţi preoţii: popa Constandin, popa Ştefan sin popa Hera. Ei erau scutiţi de birul preoţesc, de ploconul vlădicesc şi de alte orânduieli pe care alţi preoţi trebuiau să le plătească.[38]

În catagrafia de la 1810 figurează trei preoţi: popa Chirca sin popa Nichifor, popa Savu sin popa Iosif şi popa Simion sin popa Bucur. La 1840 sunt menţionaţi protopopul Nicolae Ghermănescu şi preoţii Gheorghe Iosifescu, ieromonahul Ghermano. Până pe la 1838 a slujit aici şi preotul Dumitrache Chirca sau Chirculescu, mutat apoi la biserica Sfântul Gheorghe.[39]

Prin 1851 prin apar numele preoţilor Petru Hanu sau Hănescu şi Alexandru Chirca. Preoţi ulteriori: Nicolae Pătrăşescu, Ioan Bărbulescu, Gheorghe Moisescu, Gheorghe Stroian.[40] Acesta din urmă a avut contribuţii importante la repararea bisericii şi spălării picturii. Au urmat preotul Traian Gogoncea şi preotul doctor Dănuţ Manu, două personalităţi distincte ale preoţimii muscelene. Preotul Traian Gogoncea, originar de la Topoloveni, a făcut seminarul teologic la Râmnicul Vâlcea, facultatea de teologie la Chişinău şi a obţinut doctoratul la Facultatea de Teologie din Cernăuţi. Preotul Dănuţ Manu, de asemenea doctor în teologie, a fost protopop de Muscel, profesor universitar şi decan al Facultăţii de Teologie „Sfânta Filofteia" din Piteşti.

Cu binecuvântarea Înalt Preasfinţitului Arhiepiscop Calinic al Arhiepiscopiei Argeşului şi Muscelului, au numiţi ca preoţi slujitori în cadrul Bisericii Domneşti cu hramurile: "Sfinţii Mihail şi Gavriil, Sfântul Ierarh Nicolae şi Sfânta Cuvioasă Parascheva", preot doctor Ştefan Ştefănescu în calitate de preot paroh care a îndeplinit şi funcţia de consilier cultural-misionar în cadrul Arhiepiscopiei Argeşului şi Muscelului şi preotul Dănuţ Manu (fiul preotului doctor Manu Dănuţ). Succesoare a unei tradiţii ecleziastice vechi şi a unor realizări de luat în seamă, actualii preoţi slujitori sunt ajutaţi în această lucrare de tânărul teolog Constantin Ionel, cântăreţul acestei sfinte biserici.

* * *

[37] Ioan Răuţescu, *Câmpulung Muscel. Monografie istorică*, Tipografia *Gh. Gh. Vlădescu* – Câmpulung, 1943, Ediţie Anastatică, Editura *Ars Docendi*. Bucureşti. 2009. p. 274

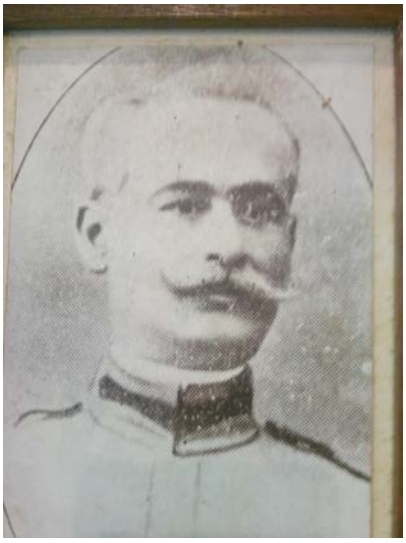
[38] Constantin Ciotei, Gheorghe Pârnuţă, Ion Popescu Argeşel. *Monografia Municipiului Câmpulung – Muscel,* Bucureşti, Editura *Expert*, 2005 p.203

[39] Idem.

[40] Ioan Răuţescu, *Câmpulung Muscel. Monografie istorică*, Tipografia *Gh. Gh. Vlădescu* – Câmpulung, 1943, Ediţie Anastatică, Editura *Ars Docendi*, Bucureşti, 2009, p. 270

EROI MUSCELENI ÎN 1916

Prof. Claudiu Călcîi
Școala Gimnazială Nr. 3 „Nanu Muscel”, Câmpulung

Străbătând șoseaua care urcă și coboară din Mateiaș spre Dragoslavele, Rucăr, Podu Dâmboviței, Dealul Sasului, Valea Urdii, Giuvala, Fundata, minunându-te de frumoasele priveliști spre munții Piatra Craiului, Păpușa, Sf. Ilie, Bucegi, greu îți vine să crezi că acum un secol aici pământul era răscolit de obuze, iar frica și moartea pândeau la tot pasul pe localnici și pe militarii ce așteptau să transpună în viață marșul *Treceți batalioane române Carpații*... La Grupul de acoperire Bran, format din unități aparținând Diviziei 3 infanterie, plicul primit de la Corpul 2 armată a fost desfăcut, conform ordinului superior, pe 14 august 1916, la ora 20. Trupa aștepta într-un calm aparent puțin mai sus de Podu Dâmboviței, pe Dealul Sasului, la km 90 pe șoseaua Pitești-Brașov. Doar 5 km îi despărțeau de granița din Pasul Giuvala. De aproape doi ani se aflau aici fortificând întreaga zonă pentru a prevenii un atac prin surprinde din partea armatei K.u.K. (indicativul pentru armata austro-ungară). Zona dintre Vama Giuvala și Pasul Posada fusese fortificată cu adăposturi sigure contra schijelor, cu tranșee acoperite, cu șanțuri adânci de legătură și cu locuri destinate pentru mitraliere. La Podu Dâmboviței erau fortificații cu sârmă ghimpată, nuiele și gropi de lup, urme ale lor putând fi văzute și azi în grădinile localnicilor. Din forturile de la București, Focșani și Galați au fost aduse tunuri grele. Erau pregătite poziții noi de artilerie și drumuri noi, iar șoseaua fusese reparată și întărită. Statul major român a produs aici o adevărată capodoperă a artei de fortificații. [41] La ora 21 forțele de atac se pun în mișcare pe trei coloane: Coloana centrală era formată din Regimentul 30 Muscel – 3 batalioane și Regimentul 22 Dâmbovița. Misiunea era să atace prin surprindere pichetul de grăniceri de la Giuvala precum și secția de jandarmi din Fundata. Coloana din stânga era formată din batalionul 2 din Regimentul 4 Argeș și trebuia să înainteze pe direcția Dâmbovicioara-Ciocanu-Șirnea-Peștera-Măgura-Zărnești. Coloana din dreapta, formată din batalionul 3 din Regimentul 28 infanterie *Radu Negru*, trebuia să avanseze prin Valea Cheii și Valea Urdii către Fundățica, iar de acolo să coboare în Moeciul de Sus, apoi să avanseze pe pârâul Bângăleasa și apoi să treacă peste dealuri în Șimon și pe pârâul Poarta să ajungă la Bran. Misiunea coloanelor din flancuri era, de asemenea, să captureze pichetele de grăniceri. În Vama Giuvala grănicerii imperiali au răspuns cu foc de arme și primul român care a primit o moarte de erou a fost lt-col. Gheorghe Poenaru-Bordea, ajutorul comandantului Regimentului 30 Muscel. Gloanțele l-au doborât când îndemna soldații înainte și era prima jertfă în războiul pentru reîntregirea neamului, un ostaș cu reale calități de comandant, a cărui deviză era: *Atitudinea șefului întotdeauna un real exemplu pentru subordonați !*[42] Monumentul ridicat la intrarea în Fundata, în fața dispensarului comunal adăpostește rămășițele celui care, aflat în fruntea soldaților musceleni, a intrat în rândul eroilor într-o seară de vineri. Strada din fața Policlinicii Câmpulung îi poartă numele, la fel și o stradă din București. Gheorghe Poenaru-Bordea s-a născut în 1871 la București, a absolvit Școala militară de ofițeri

[41] Fritz Ortlepp, *Luptele din regiunea Bran și Dragoslavele*, traducere din limba germană de preot I. Răuțescu, Ed. Phoenix, Brașov, 2003, p. 29
[42] Col. dr. Cristache Gheorghe, Ionel Batalli, Ansamblul Monumental de la Valea Mare – Mateiaș, Ed. Militară, București, 1985, p. 23

de infanterie şi cavalerie din cu gradul de sublocotenent în 1894. În 1913, în contextul participării României la Al II-lea Război Balcanic, a fost avansat maior, iar la 1 august 1916 lt-col. în Regimentul 30 Muscel. Alți ofițeri musceleni vor cădea în luptă în ziua următoare în efortul de a alunga Divizia 71 austro-ungară din Bran: lt. Cepeleanu Grigore cade în prima linie sub ploaia de gloanțe, slt. Constantin Gheorghe este lovit de schijele unui proiectil de artilerie, alături de ei alte 28 grade inferioare, în timp ce 104 ostaşi sunt răniți, cu toții din Regimentul 30 Muscel. Inamicul se retrăsese în dezordine lăsând 150 de soldați prizonieri. A urmat, pe 20 august eliberarea Țării Bârsei, iar pe 24 august se intra fără luptă în Țara Făgăraşului, veche posesiune a domnilor munteni. Alți musceleni din acelaşi regiment, la 2 septembrie, vor plăti cu viața forțarea Oltului între Șercaia şi Hălmeag. Tânărul învățător din Dragoslavele slt. Nicolae Predoiu şi alți 14 soldați trec în rândul eroilor, iar 4 ofițeri şi 64 de soldați sunt răniți. Era doar începutul unui război care-şi va arăta groaznica latură asupra locuitorilor şi a plaiurilor muscelene.

IMPLICAŢII ALE BISERICII ORTODOXE ROMÂNE ÎN CONTEXTUL REALIZĂRII MARII UNIRI

(continuarea articolului din numărul trecut al revistei de istorie)

Preot paroh dr. Ion-Sebastian Arsulescu
Parohia Rucărul de Jos

Al doilea mare moment din procesul de reîntregire naţională a statului unitar român a avut loc la 15/28 noiembrie 1918, când Congresul general al Bucovinei, format din reprezentanţii aleşi ai românilor şi ai naţionalităţilor din Bucovina, a hotărât, în unanimitate, " unirea necondiţionată şi pe vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuş, Colacin şi Nistru cu regatul României".

Românii din acest teritoriu românesc s-au integrat luptei popoarelor din Imperiul Austro-Ungar pentru autodeterminare. În octombrie 1918, deputaţii români din Parlamentul de la Viena au constituit Consiliul Naţional Român, condus de Constantin Iosipescu Grecul şi George Grigorovici. La 9 octombrie 1918 C.N.R. a cerut, în numele naţiunii, dreptul la autodeterminare şi a exprimat dorinţa de secesiune.

Afirmarea politică a mişcării româneşti din Bucovina s-a înfăptuit în ziua de 27 octombrie 1918, cînd la inițiativa lui Sextil Pușcariu și Iancu Flondor deputaţii români bucovineni din Parlamentul vienez, foşti deputaţi din Dieta Bucovinei, primarii români din localităţile Ţării de Sus a Moldovei împreună cu alţi reprezentanţi ai provinciei istorice româneşti s-au adunat în Sala Mare a Palatului Naţional din Cernăuţi, unde au pus bazele Adunării Constituante. sub președinția fruntașului Dionisie Bejan, care a ales un Consiliu Național format din 50 membri din toate județele și păturile sociale, avându-l ca preşedinte pe Iancu Flondor, ales cu unanimitate de voturi. Iancu Flondor citeşte Moţiunea adoptată, pe fondul muzical al lui Deşteaptă-te române!. A fost hotărîtă convocarea Congresului General al Bucovinei, pentru data de 28 noiembrie 1918, care să decidă asupra viitorului provinciei în care-şi avea cetatea de scaun şi mormîntul de veci Domnitorul român Ştefan cel Mare şi Sfînt.

În acest teritoriu românesc au început să pătrundă trupe ucrainiene cu scopul de a-l ocupa şi anexa Ucrainei. Iancu Flondor a necesitat să se refugieze în reşedinţa mitropolitană, pentru că ucrainenii îl căutau să-i facă sfîrşitul

Noul guvern cere ajutorul armatei române şi astfel, la 9 Noiembrie 1918, Divizia a 8-a, condusă de generalul Iacob Zadic, intră în Bucovina, iar două zile mai târziu trupele române sunt în Cernăuţi, rezervându-li-se o primire entuziastă. De acolo, ele ajung până la vechea graniţă a Bucovinei de la Ceremuş, Colacin şi Nistru.

La 11 Noiembrie 1918 a avut loc un schimb de telegrame între Consiliul Naţional şi Regele Ferdinand privind eliberarea Bucovinei.

La 12 noiembrie 1918 în ședința Consiliului Național a fost adoptată Legea fundamentală a Bucovinei, (“ Legea fundamentală din 12 Noiembrie 1918 asupra puterilor Ţării Bucovina”), prin care îşi asumă întreaga putere în Bucovina., în baza căreia puterea legislativă era exercitată de către Consiliu, iar cea executivă de către un guvern român, constituit în aceeași zi , avându-l în frunte pe Iancu Flondor între miniștrii fiind și Sextil Puşcariu (externe).

Sextil Puşcariu, ajuns secretar de stat la externe, pleacă la Iaşi pentru a mulţumi Regelui Ferdinand pentru trimiterea armatei în Bucovina. După audienţă, se întâlneşte cu Ion Nistor, preşedintele Comitetului refugiaţilor bucovineni, cei doi vechi prieteni ajungând la concluzia unirii necondiţionate a Bucovinei cu România. Revenit la Cernăuţi la 23 Noiembrie, Ion Nistor înmânează şefului guvernului, Iancu Flondor, un mesaj din partea guvernului român.

Consiliul Naţional, completat cu 12 fruntaşi dintre refugiaţii bucovineni, hotărăşte convocarea, la 28 Noiembrie 1918, a Congresului General al Bucovinei pentru “stabilirea raportului politic al Bucovinei faţă de Regatul Român”.

La 25 noiembrie 1918, Consiliul Naţional Român s-a adunat din nou, de această dată discutându-se despre atitudinea minorităţilor (polonezi, germani şi evrei) în legătură cu unirea Bucovinei cu Regatul Bucovinei. Marea lor majoritatea au fost de acord cu unirea, însă au dorit în schimb ca învăţământul să se poată dezvolta liber în Bucovina. După această nouă întâlnire a urmat alegerea delegaţilor, ţinându-se cont de ponderea fiecărei naţionalităţi. Astfel, au fost aleşi 74 de delegaţi români, 13 ruteni, şapte germani şi şase polonezi.

În ziua istorică de 28 noiembrie 1918, în sala de marmoră din Mitropoliei Ortodoxe din Cernăuţi, 74 membri ai Consiliului Naţional au început lucrările in Congresul General al Bucovinei, alături de 7 delegaţi germani, 6 polonezi şi 13 din comunele ucrainene., reprezentanţii Basarabiei, în frunte cu Pan Halippa, membrii marcanţi din Consiliul Național Român, între care Ion I. Nistor şi ceilalţi patrioţi bucovineni din sufletul mişcării de eliberare, sub președinția lui Iancu Flondor, propus de Dionisie Bejan preşedinte al Congresului care citește Moţiunea de Unire: “ Drept aceea noi, Congresul General al Bucovinei, întrupînd suprema putere a ţării şi fiind investiţi singuri cu putere legiuitoare, în numele suveranităţii naţionale, HOTĂRÎM: Unirea necondiţionată şi pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare pînă la Ceremuş, Colacin şi Nistru, cu Regatul României".

Prof. univ dr. Dimitrie Marmeliuc, secretar de stat pentru apărare naţională în Guvernul bucovinean, relatează: “ Ropote de aplauze acoperiră ultimele cuvinte ale moţiunii, rostite cu glas emoţionat de Iancu Flondor, în ochii căruia se iviră două lacrimi mari, prinos al nesfîrşitei sale iubiri de neam".

Votul Congresului a fost adus la cunoştinţa Regelui Ferdinand printr-o telegramă. Regele a răspuns prin următorul mesaj: “ Salut cu nespusă bucurie actul măreţ prin care Congresul General al Bucovinei, ca expresiune a voinţei întregului popor al acestui vechi pământ românesc, a hotărât unirea completă a Bucovinei cu Regatul Român. Din adâncul sufletului mulţumesc Proniei divine că mi-a îngăduit ca, sub domnia mea, fiica răpită acum 144 de ani să se reîntoarcă la sânul ţării-mame, aducând noi forţe pentru propăşirea neamului. În aceste clipe înălţătoare, gândul meu se îndreaptă către oamenii patrioţi, care, cu toate suferinţele îndurate în cursul vremurilor, au ştiut să ţină vie în inimile poporului memoria lui Ştefan cel Mare şi Sfânt şi sentimentul naţional, pregătind astfel, fără şovăire şi însufleţiţi de un patriotism cald, ziua binecuvântată de azi. Cu adâncă recunoştinţă primesc, dar, în numele poporului meu, întruparea Bucovinei la Regatul Român, asigurând populaţia Bucovinei că în mine va găsi mereu un sprijin tare şi o dragoste părintească”.

Congresul a ales o delegaţie de 15 persoane în frunte cu Iancu Flondor, între care și Mitropolitul Vladimir Repta care, a doua zi, 29 noiembrie, a prezentat, la Iaşi, Regelui Ferdinand Actul Unirii.

Duminică 1 Decembrie 1918, Suveranii români au dat o masă de gală la Palatul Regal din Bucureşti, în timpul căreia a sosit şi telegrama de la Alba Iulia vestind unirea Transilvaniei cu România. Entuziasmul acestor zile sfinte din istoria României a întrcut orice aşteptare.

Actul Unirii Bucovinei cu Ţara a fost adus la cunoştinţa guvernelor din Iaşi, Paris, Londra, Roma şi Washington. La 31 Decembrie 1919, apare Decretul-lege privitor la unirea Bucovinei cu

România cu următorul cuprins: “ Bucovina, în cuprinsul graniţelor sale istorice, este şi rămâne de-a pururi unită cu Regatul României”.Semna Regele Ferdinand I si Ion I.C.Brătianu, preşedintele Consiliului de Miniştri şi ministru al afacerilor externe. Tot la acea dată a fost semnat şi Decretul-lege privind administraţia Bucovinei, care instituia un secretariat administrativ cu 9 secretariate de serviciu.

Unirea Bucovinei cu România a fost recunoscută oficial, în 1919, prin tratatul de la Saint Germain, care preciza că Austria renunţă la fostul Ducat al Bucovinei în favoarea României. Camera şi Senatul român au ratificat la Bucureşti, la 31 Decembrie 1919, Unirea Bucovinei cu Ţara iar prin recunoaşterea Unirii de către Congresul de pace de la Paris şi prin includerea ei în Constituţia României din 1923, memorabilul act al Unirii Bucovinei cu Regatul României din 28 Noiembrie 1918 a rămas definitiv.

Istoricul Ion Nistor, care a pregatit alături de Iancu Flondor şi Sextil Puşcariu, Congresul general al românilor bucovineni şi Adunarea naţională cu caracter plebiscitar din Cernăuţi, a fost numit administrator al Bucovinei, cu rang de ministru. El a sosit la Cernăuţi la 5 aprilie 1919, luând parte la slujba de Sf. Paşti săvârşită de mitropolitul Vladimir Repta în catedrala mitropolitană. A convocat un consiliu pentru alcătuirea programului de guvernare, care a luat hotărârea reintroducerii limbii române ca limbă oficială în administraţie, justiţie şi şcoală. După votarea Constituţiei României Mari din 1923, Bucovina s-a integrat cu totul în viaţa politică şi administrativă a Regatului Român.

La 24 Octombrie 1920, s-a inaugurat Universitatea românească din Cernăuţi, în prezenţa Familiei Regale. Reorganizarea universităţii s-a făcut cu ajutorul profesorilor de teologie, în frunte cu Vasile Tarnavski, noul rector devenind Ion Nistor.

Biserica Bucovinei şi-a păstrat mitropolia la Cernăuţi cu episcopia sufragană a Hotinului, cu reşedinţa la Bălţi. Noul mitropolit a fost Nectarie (1924 – 1935), urmat de Visarion Puiu (1935 – 1940) şi de Tit Simedrea (1940 – 1945). În 1925 s-a soluţionat problema Fondului bisericesc al Bucovinei, administrat de Congresul bisericesc sub conducerea mitropolitului.

Din nefericire, epoca de pace a Bucovinei avea să fie de scurtă durată. Urmare a ultimatumului rus din 27 Iunie 1940, a doua zi armata roşie a ocupat Bucovina de nord, ocupaţie care a durat iniţial până la 5 Iulie 1941, când trupele armatei române izgoniră pe invadatori din Bucovina. Generalul Calotescu a fost numit de către Mareşalul Antonescu guvernator militar al Bucovinei. Autorităţile civile şi bisericeşti se reîntoarseră la Cernăuţi. În August 1944 ruşii ocupă din nou Bucovina, iar la 12 Septembrie România a fost obligată să semneze, la Moscova, armistiţiul cu guvernele Naţiunilor Unite, prin care nordul Bucovinei (judeţele Cernauţi si Storojineţ), rămane sub stăpânirea U.R.S.S. Tratatul de pace de la Paris, din 10 Februarie 1947, a ratificat această nedreptate istorică.

În cursul anului 1918, monarhia habsburgică a fost supusă presiunii popoarelor pentru autodeterminare. Congresul naţiunilor din imperiu, desfăşurat în aprilie 1918 la Roma, adoptase hotărârea fiecăreia dintre acestea de a se constitui în stat naţional independent sau de a se uni cu statul său naţional existent.

În aceste condiţii, la 12 octombrie 1918, Comitetul Executiv - Partidul Naţional Român (Partida Naţională) din Austro-Ungaria, partidul majoritar în Transilvania, are loc la Oradea. Reprezentanţii Partidului Naţional Român întruniţi la Oradea au adoptat o Declaraţie “ în virtutea dreptului naţional al fiecărei naţiuni să-şi decidă propria soartă”, în care proclamau libertatea naţiunii, separarea politică de Ungaria şi asumarea suveranităţii în teritoriul naţional. Alexandru Vaida Voevod a prezentat această Declaraţie de autodeterminare în Parlamentul Ungariei la 18 noiembrie 1918.

Alexandru Vaida Voevod s-a născut la 27 februarie 1872, în Bobâlna , şi a trecut la cele veşnice la 19 martie 1950, Sibiu. S-a născut într-o familie românească veche şi bogată care se înrudea cu mari personalităţi politice şi bisericeşti din trecutul Transilvaniei. Varul său primar, preotul Gavril Vaida, a fost bunicul mamei lui Corneliu Coposu. Absolvent al Facultatii de Medicină din cadrul Universităţii din Viena, membru al Consiliului Dirigent, s-a numărat între cei patru delegaţi ardeleni, care au adus regelui Ferdinand I Rezoluţia Unirii pentru a fi ratificată.

Pentru coordonarea acţiunilor mişcării naţionale, la 30-31 octombrie 1918 s-a constituit la Arad Consiliul Naţional Român Central, organism provizoriu de guvernare pentru Transilvania , format din 6 reprezentanţi ai Partidului Social Democrat şi 6 reprezentanti ai Partidului Naţional Român. În acest scop, Partida Națională înfiintează la Arad un Comitet de Acțiune prezidat de Vasile Goldiş.

La 30 octombrie, episcopul Aradului, Ioan I. Papp, a cerut episcopilor români, ortodocşi şi greco-catolici, să-şi precizeze atitudinea cu privire la Consiliul Naţional Român Central. Primul răspuns a venit din partea episcopului Miron Cristea al Caransebeşului, în forma unei adrese din 1 noiembrie pentru Consiliul Naţional Român, în care amintea dreptul fiecărui popor de a dispune liber de soarta sa, iar „interesele de viaţă ale neamului românesc ş...ţ pretind ca un categoric imperativ înfăptuirea acestui drept de liberă dispoziţie şi faţă de neamul nostru“. De asemenea, printr-o adresă comună din 21 noiembrie, semnată de toţi episcopii ortodocşi şi greco-catolici din Transilvania, Consiliul Naţional Român era recunoscut ca for conducător al luptei de eliberare naţională şi se asigura aportul „din toate puterile la întruparea aspiraţiilor noastre naţionale“.

În noiembrie 1918, profesorul Nicolae Bălan de la Academia Teologică „Andreiană“ din Sibiu, viitor mitropolit al Transilvaniei (1920-1955), a făcut parte din delegaţia trimisă de Consiliile Naţionale din Sibiu şi Arad pentru a lua legătura cu conducătorii politici din România. Astfel, la 14 noiembrie, Nicolae Bălan a ajuns la Iaşi, unde erau refugiaţi membrii Guvernului român. Acolo a intrat în contact cu diferiţi demnitari de stat, dar şi cu reprezentanţii diplomatici ai Franţei, Angliei şi Statelor Unite ale Americii, pe care i-a informat despre situaţia din Transilvania. De la Iaşi a trimis o scrisoare către Vasile Goldiş, prin care îi recomanda convocarea imediată a unei adunări naţionale, de preferinţă la Alba Iulia, care să „proclame alipirea necondiţionată la România“.

La 6 noiembrie 1918 C.N.R.C. a publicat manifestul „Către naţiunea română”, în care erau argumentate drepturile românilor din teritoriile ce aparţineau atunci Ungariei, la autodeterminare C.N.R.C. a publicat la 7 noiembrie 1918 textul convocării la Alba-Iulia a Adunării naţionale a românilor. La 9-10 noiembrie, C.N.R.C. a adresat guvernului maghiar o notă ultimativă, prin care cerea întreaga putere de guvernare. Guvernul maghiar a trimis o delegaţie pentru tratative. Acestea s-au desfăşurat la Arad în zilele de 13-14 noiembrie 1918. Tratativele au eşuat deoarece maghiarii recunoşteau doar autonomia Transilvaniei şi nu separarea definitivă de Ungaria.

Vasile Goldiş s-a născut la 12 noiembrie 1862, în satul Mocirla, familie de preoti tată fiind-i Isaia Goldiş, preot în Mocirla, Seleuş şi Cermei şi mamă Floarea, fiică a preotului Ioan Cornea din Răpsig. Facultate de Litere şi Filozofie, cu bursă din partea Episcopiei Ortodoxe Române din Arad, la Universitatea din Budapesta şi Viena. Conduce ziarul “Românul”, pregătind Unirea cea mare, anunţând pe orice cale prăbuşirea iminentă a Imperiului Austro-Ungar. Rosteşte la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia celebrul său discurs în care relevă asuprirea naţională şi socială exercitată de-a lungul veacurilor asupra românilor din Transilvania şi Banat, subliniind perenitatea acestora în condiţii vitrege, inevitabilitatea dezmembrării monarhiei austro-ungare, a eliberării popoarelor asuprite şi a constituirii pe ruinele acesteie a unor noi state naţionale; redacteaza textul Rezolutiei Unirii.

La 1 decembrie 1918 s-a desfăşurat Marea Adunare Naţională de la Alba-Iulia, la care au participat 1228 de delegaţi şi peste 100 000 de persoane, oameni veniţi din toate colţurile Transilvaniei, în căruţe, cu trenul, călare sau pe jos, s-au adunat la Alba Iulia. Toţi cereau:” Unirea sau moartea!”

Biserica românească a fost reprezentată de cei 5 episcopi în funcţiune, 4 vicari, 10 delegaţi ai Consistoriilor ortodoxe şi ai Capitlurilor greco-catolice, 129 de protopopi, câte un reprezentant al Institutelor teologice-pedagogice şi câte doi reprezentanţi ai studenţilor de la fiecare Institut teologic, la care s-au adăugat numeroşi preoţi şi învăţători ai şcolilor confesionale, aleşi ca delegaţi oficiali. Pâlcuri de credincioşi, în frunte cu preoţii satelor, purtau pancarte cu inscripţii: „Trăiască România“, „Vrem Unirea“ sau „Unirea cu Ţara Românească“.

Ziua de 1 Decembrie 1918, zi de duminică, a început la Alba Iulia cu Sfânta Liturghie. După Sfânta Liturghie, cei 1.228 de delegaţi ai românilor s-au adunat în sala mare a Casinei militare din Alba Iulia, alţi 100.000 de români aşteptând afară, pe Câmpul lui Horea, venirea oratorilor, care

să le prezinte actul unirii. Mulţimea entuziasmată a intonat “ *Deşteptă-te, române*” şi “ E scris pe tricolor unire” .

Biroul Adunării Naţionale a ales trei preşedinţi, dintre care doi erau episcopi: Ioan I. Papp al Aradului şi Dimitrie Radu de la Oradea.

Adunarea a fost deschisă de către Gheorghe Pop de Băseşti, ales presedinte de onoare. Absolvent științele juridice la Academia de Drept din Oradea, președinte al Partidului Național Român din Transilvania 1902-1918, a donat întreaga sa avere Mitropoliei Greco-Catolice a Blajului. A prezidat Adunarea Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918.

Delegații la adunare au fost aleși pe baza votului universal și au primit mandate (credențiale) ce prevedeau ca adunarea de la Alba Iulia să decidă unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureşului cu Regatul României. Au participat și delegații Bucovinei și Basarabiei, care au ținut să aducă salutul țărilor surori, intrate mai dinainte în marea familie a statului român.

Adunarea Naţională de la Alba-Iulia a adoptat Rezoluţia, care în primul său articol a proclamat „Unirea acelor români şi a tuturor teritoriilor locuite de dânşii cu România.”

Octogenarul Gheorghe Pop de Băseşti, şi-a încheiat discursul rostit pe Câmpul lui Horea prin cuvintele dreptului Simeon din Sfânta Scriptură: „Acum slobozeşte, Doamne, pe robul tău, căci ochii lui văzut-au mântuirea. De acum pot muri fericit, căci am văzut marele ideal împlinit“.

Discursul de încheiere a Marii Adunări Naţionale a fost rostit de episcopul Ioan I Papp al Aradului: „Ne-am prezentat aici îndeosebi cu scopul şi dorinţa ca, precum antecesorii noştri, vrednici de pomenire episcopi de pe vremuri, au suspinat împreună cu clerul şi poporul credincios sub povara sistemului de împilare a tot ce a fost românesc, acum tot împreună cu clerul şi poporul nostru să prăznuim bucuria zilei în care ne-a răsărit şi nouă soarele dreptăţii, care ne este chezăşia unei vieţi viitoare ca naţiune românească liberă şi unică îndreptăţită a dispune de soarta sa prezentă şi viitoare“.

În toate bisericile din Ardeal, clopotele au dat de veste românilor că Unirea era un fapt împlinit, iar preoţii au săvârşit slujbe de Te Deum, în semn de mulţumire.

Textul Rezoluţiei Unirii a fost redactat de Vasile Goldiş, care a citit apoi istorica Declaraţie de Unire a Transilvaniei cu România.

Rezoluția cuprinde programul de aplicație: autonomia provizorie a teritoriilor până la întrunirea Constituantei, deplină libertate națională pentru popoarele conlocuitoare, deplina libertate confesională pentru minoritățile din Transilvania, înfăptuirea unui regim curat democratic pe toate terenurile vieții publice, reforma agrară radicală, legislație de ocrotire a muncitorimii industriale. Adunarea națională dorește ca Congresul de pace să asigure dreptatea și libertatea atât pentru națiunile mari cât și pentru cele mici și să elimine războiul ca mijloc pentru reglementare a raporturilor internaționale. Ea salută pe frații lor din Bucovina, scăpați din jugul monarhiei austro-ungare, pe națiunile eliberate cehoslovacă, austro-germană, sârbă, polonă și ruteană, se închină cu smerenie înaintea acelor bravi români care și-au vărsat sângele în acest război pentru libertatea și unitatea națiunii române, și în sfârșit exprimă mulțumirea și admirația sa tuturor puterilor aliate care, prin luptele purtate împotriva dușmanului au scăpat civilizația din ghearele barbariei.

Rezolutia a consfinţit unirea tuturor românilor din Transilvania, întreg Banatul (cuprins între râurile Mureş, Tisa şi Dunăre) şi Ţara Ungurească (Crişana, Sătmar şi Maramureş) cu România.

Rezoluția Unirii este citită de episcopul greco-catolic Iuliu Hossu, in prezenta epscopului de Caransebes, viitorul prim patriarh al Romaniei Mari : *„Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 18 noiembrie / 1 decembrie 1918, decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânșii cu România. Adunarea proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul, cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre.”*

După citirea și aprobarea entuziastă a rezoluției de unire, a vorbit din nou episcopul Caransebeșului, rostind un discurs ce cuprinde, într-o sinteză ingenios alcătuită, întreaga istorie de frământări, lupte și aspirații ale poporului român; el arată în puține cuvinte originea daco-romană a românilor și prezintă necazurile provocate lor de popoarele migratoare, de semilună sau de cnutul țarist.

Figure elogioasă a patriarhului lui Miron Cristea o găsim în memorabila zi de 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia, participând cu bucurie la sărbătorirea românilor presărată cu lacrimi de fericire. După ce în dimineața zilei s-a oficiat un serviciu religios, episcopul Caransebeșului a rostit o patetică rugăciune de mulțumire către Dumnezeu: „Tu, Doamne, Cel ce dezlegi pe cei ferecați în obezi și ridici pe cei surpați, ajutatu-ne-ai de am bătut războiul cu veselie și am gonit pe fiii trufiei. Mântuire ai trimis și nouă, poporului Tău, și toate marginile pământului văd mântuirea Dumnezeului nostru…".

Episcopul unit Iuliu Hossu, în fața Marii Adunări de la Alba Iulia, s-a îmbrățișat cu episcopul Miron Cristea, spunând următoarea frază memorabilă: „Pe cum ne vedeți azi îmbrățișați frățește, așa să rămână îmbrățișați pe veci toți frații români!”

În final, Marea Adunare a ales un organism numit Marele Sfat Naţional Român din Transilvania, format din 212 membri, între care episcopi, profesori de teologie, protopopi şi preoţi cu atribuţii legislative. pentru a reprezenta interesele românilor până la convocarea viitoarei Adunări Constituante a României Mari, iar din sânul acestuia un organism executiv, numit Consiliul Dirigent.

A doua zi, deputaţii Marelui Sfat Naţional s-au întrunit în sala tribunalului, sub preşedinţia episcopului Miron Cristea, şi au ales un for executiv cu titlul de Consiliu Dirigent, având sediul la Sibiu, din care făcea parte şi preotul Vasile Lucaciu.

În 2 decembrie 1918, dr. Miron Cristea a fost desemnat să facă parte din delegația ce urma să plece la București pentru a duce actul Unirii, delegație care a avut parte de o primire împărătească la București, după cum relatează ziarele vremii. În Gara de Nord, în fața oficialităților și a populației care i-au întâmpinat, el a ținut un nou discurs memorabil: „Domnilor miniștri! Domnule primar! Fraților! Noi, românii de dincolo de Carpați, am venit adeseori pe aici, am călcat de multe ori pe pământul sfânt al patriei mame. Am venit toți îndemnați de o necesitate superioară și anume de a ne recrea sufletește și a ne oțeli inima, spre a putea rezista mai ușor asupririlor, ce ne așteptau acasă în patria de până ieri-alaltăieri. Când am fost pe aici ultima dată, niciunul dintre noi nici măcar a visa n-a îndrăznit că venirea noastră viitoare în capitala românismului va avea misiunea epocală de a închina întreg pământul strămoșesc: Ardealul, Banatul, Crișana și Maramureșul - patriei mame, adică scumpei Românii. Și iată că, în zilele acestea, cel mai îndrăzneț vis se înfăptuiește. Cuvine-se, deci, să dăm mulțumită puternicului Dumnezeu, pentru că a îndreptat duhul vremii într-o direcție favorabilă intereselor neamului românesc".

Prin activitatea sa de sprijinire a emancipării românilor din Austro-Ungaria, Miron Cristea s-a impus încă din tinerețe atenției generale și astfel a fost ales, la 21 noiembrie/3 decembrie 1909, episcop al Caransebeșului. A fost hirotonit arhiereu la 3 mai 1910, fiind instalat în scaun la 25 aprilie/8 mai 1910. În această calitate, a apărat școlile confesionale românești din Banat de încercările guvernului ungar din Budapesta de a le desființa.

Un fapt deosebit, episcopul Caransebeșului, Miron Cristea, din proprie inițiativă, a hotărât ca, începând din 8 noiembrie 1918, împăratul Austriei să nu mai fie pomenit la serviciul liturgic. Episcopul a dat în acest sens o circulară către toate parohiile eparhiei sale, care a produs un larg ecou. Ideea lui a fost îmbrățișată, fiind consacrată de către sinodul ortodox întrunit la Arad, sub președinția episcopului Ioan Pap.

Miron Cristea, prin toate mijloacele, a urmărit cultivarea ideii de unitate de neam, mai ales prin memorabilele sale cuvântări și predici. Aceste cuvântări prezintă interes nu numai pentru fondul lor, din care reiese temeinica pregătire sufletească a modestului călugăr, chemat mai târziu să devină mitropolitul primat al României reîntregite și primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, ci mai ales pentru evidențierea modului în care un cleric din Ardeal robit, muncea și lupta nu numai pe terenul bisericesc, ci și pe cel școlar, cultural, economic, social, artistic - în toate direcțiile, deci - pentru progresul neamului românesc, pentru deșteptarea și întărirea conștiinței naționale, care să-i fie scut de apărare până la ziua cea mare a izbăvirii. Miron Cristea își exprima dorința ca toți cei care vor citi cuvântările sale să ia îndemn în a continua în România întregită munca pentru consolidarea țării unitare, iar clerul îndeosebi, să se concentreze mai mult asupra misiunii de adâncire a Evangheliei lui Hristos în sufletul poporului, ca întregirea neamului

să se facă în duhul trainicelor legături ale învățăturilor bisericești strămoșești, care ne călăuzesc la mulțumirea vremelnică și la viața cea fericită.

Ca recunoaștere a meritelor sale în procesul unificării, Cristea a fost ales de Marele Colegiu Electoral, la 18/31 decembrie 1919, să ocupe scaunul (rămas vacant) de mitropolit primat al Bisericii din România întregită, ultimul mitropolit-primat al Bisericii Ortodoxe Române (1918 – 1925) si primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (1925 – 1939) Investitura și înscăunarea au avut loc a doua zi. La 7 iunie 1919 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

La 24 decembrie 1918, Regele Ferdinand a emis Decretul de unire.

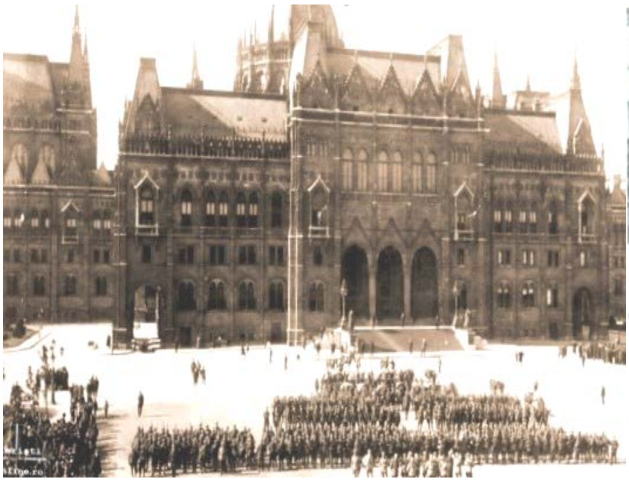
Ziua de 1 Decembrie 1918 marchează bilanţul luptei românilor pentru întregire statală, care vine să încununeze precedentele acţiuni ale fraţilor din Basarabia (9 aprilie 1918) şi Bucovina (15 / 28 noiembrie 1918). Poporul român a valorificat conjunctura internaţională creată în urma primului război mondial şi a ştiut să se afirme în contextul mişcării de eliberare a popoarelor şi al victoriei principiului naţionalităţilor în Europa.

Nu o victorie militară a stat la temelia României Mari, ci actul de voinţă al naţiunii române de a-şi da armătura teritorial-instituţională care este statul naţional.

Idealul de secole al poporului român a fost împlinit în memorabila zi de 1 Decembrie 1918 și suntem pe deplin justificați să spunem că și Biserica a contribuit la realizarea acestui deziderat, în special Biserica Ortodoxă, și socotim că sunt pe deplin îndreptățite cuvintele unui mare istoric român care spune: „Dacă n-ar fi existat Biserica Ortodoxă, n-ar exista astăzi nici poporul român".

O SUTĂ DE ANI DE LA CUCERIREA BUDAPESTEI DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ

Ing. prof. Nicu Lăcătuşu
Câmpulung

Despre războiul purtat de România în anul 1919 împotriva Ungariei bolşevice conduse de fostul secretar al lui Lenin, Bella Kun, nu prea s-a scris nici până în decembrie 1989, dar nici după. Aceasta dintr-o falsă pudoare rezultată din ideea tot de sorginte comunistă cum că românii nu au dus decât războaie de apărare. Din cele ce urmează vom vedea că adevărul este cu totul altul.

Haosul creat de retragerea trupelor germane, austriece şi maghiare, cât şi acţiunea energică a oamenilor politici transilvăneni pentru unirea provinciei cu ţara mamă, România, au creat mari tensiuni în rândul ungurilor din Transilvania şi Ungaria. Gărzile ungureşti iritate la maximum de perspectiva pierderii iminente a Ardealului şi aflate în plin proces de bolşevizare, au trecut la represalii sălbatice. Trupe de voluntari iredentişti, care purtau la chipiu inscripţia „Pentru Ardeal", „Gărzile de oţel" şi „Gărzile roşii", s-au năpustit cu o ură de moarte asupra satelor şi oraşelor

româneşti rămase fără apărare. Cele mai mari masacre s-au produs în judeţele Caraş-Severin, Arad şi Bihor. Peste 180 de români au fost ucişi în judeţul Caraş-Severin şi aproximativ 300 în judeţul Arad. Printre aceştia, femei şi copii. Preoţi români au fost legaţi şi târâţi pe uliţele satelor până ce deveneau bucăţi de carne sângerândă. Femei gravide erau spintecate şi copiii jucaţi în săbii. În judeţul Bihor jafurile, bătăile şi omorurile se petreceau în toate satele. Comuna Sighişel a fost bombardată şi mitraliată, după care au fost incendiate casele, peste 50 de săteni murind arşi de vii. La 26 februarie 1919, cortegiul funerar al marelui fruntaş ardelean Gheorghe Pop de Băseşti a fost atacat de secui cu focuri de mitralieră. În noaptea de 3-4 aprilie 1919 oamenii politici ardeleni Ioan Ciordaş şi Nicolae Bolcaş au fost sechestraţi, duşi în comuna Lunca şi ucişi în chinuri groaznice: li s-a tăiat nasul, li s-au sfărâmat braţele cu paturile puştilor, li s-au înfipt baionetele în gură şi ceafă, li s-au scos ochii, după care au fost îngropaţi de vii.

În aceste condiţii, Consiliul Dirigent a cerut, în mod imperios, intervenţia armatei române. Ca urmare, la 16 noiembrie 1919, trupele Diviziei 7 Infanterie, comandate de generalul Traian Moşoiu, el însuşi ardelean originar din Tohanul Nou, au pătruns în Transilvania. Neîntâmpinând o rezistenţă serioasă, acestea au înaintat rapid, ajungând la 26 noiembrie la râul Mureş. Din păcate, Consiliul Militar Interaliat de la Paris, trecând cu uşurinţă peste sacrificiile imense ale României în război şi situaţia grea cu care se confrunta Ardealul, a interzis armatei române să depăşescă această linie de demarcaţie.

Ulterior, declanşarea şi victoria revoluţiei comuniste conduse de Bela Kun, fost secretar al lui Lenin, au dus la transformarea Ungariei într-o Republică Sovietică a Sfaturilor. Aceasta devenise cel mai înaintat avanpost al revoluţiei bolşevice către centrul Europei, determinând ca Parisul să dea lumină verde armatei române, înaintată deja pe linia de demarcaţie Arad – Oradea – Satu-Mare.

Armata maghiară dispunea de aproximativ 80.000 de oameni, trupe de honvezi şi voluntari bolşevici – bande indisciplinate şi cu o instrucţie sumară.

Generalul Gheorghe Mârdărescu, numit ulterior comandantul forţelor române din Transilvania (2 divizii de infanterie, 2 divizii de vânători, o divizie de cavalerie şi o brigadă de roşiori), a ordonat declanşarea ofensivei la 16 aprilie 1919. Cele mai importante lupte s-au dus pe râul Tisa. Divizia de secui, cea mai sângeroasă, dar şi singura mare unitate cât de cât disciplinată (aproximativ 10.000 de oameni), a fost încercuită şi dezarmată la 29 aprilie.

Pe fondul unor noi retractări ale foştilor noştri aliaţi de la Paris, care ordonaseră armatei române să se oprească pe Tisa, Bela Kun a atacat Cehoslovacia şi Ucraina subcarpatică, urmărind astfel să-şi realizeze graniţa comună în Rusia sovietică. Ba mai mult, concentrează noi forţe pe Tisa, în intenţia de a declanşa o puternică ofensivă împotriva trupelor române. Aceasta s-a şi declanşat, de altfel, la 17 iulie, după un puternic bombardament de artilerie. Armata română, superioară la mai toate capitolele, mai puţin numeric, rezistă atacului maghiar, după care trece la contraofensivă pe toate direcţiile. Drumul spre Budapesta nu mai poate fi oprit de o armată improvizată şi cuprinsă de haos.

Cercul de foc se strângea tot mai mult în jurul capitalei ungare. În acest timp, populaţia maghiară din localităţile cucerite, terorizată de derbedeii lui Bela Kun, răsufla uşurată, primindu-i cu flori şi recunoştinţă pe ostaşii noştri.

Inevitabilul s-a produs şi la 4 august 1919 armata română a intrat în Budapesta, cucerind-o.

(Acest articol a fost publicat în presa centrală de prof. dr. Cornel Carp şi preluat de prof. Nicu Lăcătuşu pentru revista de istorie a Filialei Muşcel a S.Ş.I.R.)

* * *

PREOTUL SISOE STANCA, O VIAȚĂ ÎNCHINATĂ BISERICII ȘI OAMENILOR (I)

Dr. Valentin – Stelian Bădescu[43]
Boteni

Dragă Valentin,

„Fi om!" Așa îmi spunea tatăl meu, vrednicul de pomenire Pr. Sisoe Stanca, în multe scrisori, din excepționala corespondență pe care a purtat-o cu mine, până la plecarea la ceruri și nu uita să mi-o spună ori de câte ori a voit Dumnezeu să-i fiu aproape și erau situații în care acest talant trebuia să-l manifest. Zicerile: „La bună vedere", „fii om", „nu-l uita pe Eminescu", „nu uita Comuna natală", „nu uita pe binefăcători" și „folosește și păstrează, cu sfințenie, toiagul păstoresc", toiagul cu care Pr. Sisoe a bătut Comuna Boteni, în lung și în lat și a ferit-o de hienele sectante și antihriste ale vremii, mi-au rămas comorile cele mai neprețuite, pe care, iată, astăzi ți le încredințez ție, spre Slava lui Dumnezeu și cinstită pomenire a înaintașilor noștri, făuritori de valori nepieritoare, purificatori de conștiințe, și repere valabile oricând. Doar așa putem să urcăm până la acea înălțime duhovnicească, la care să ni se spună: „Ochii voștri au văzut toate câte a făcut Domnul, Dumnezeul nostru"[44]. În materialul atașat, am reținut câteva din multele fapte care l-au definit pe tata, Sisoe Preotul. Sper să-ți fie de folos și să nu pângărești încrederea sinceră, ce ți-am acordat-o! Amin!

Mihail-Nicolae Stanca

Abstract

Avertismentul Domnului Mihail-Nicolae Stanca, fiul Preotului Sisoie Stanca – „să nu pângărești încrederea sinceră, ce ți-am acordat-o!"- atunci când, la rugămintea mea, mi-a încredințat cele mai tainice și intime momente din viața sa și a Părintelui său pentru realizarea unei monografii a satului nostru, Comuna Boteni din Muscel, a fost argumentul ce m-a călăuzit permanent. Să nu pângăresc încrederea sa, dar nici așteptările concetățenilor mei. Preotul Sisoie Stanca a fost un om al Botenilor. Știu puține cazuri în care un om se leagă atât de profund de un sat – satul nașterii și morții sale, satul în care e acasă având sânge muscelean, satul care îl lasă liniștit să trăiască printre cei de același neam cu el. Era român, creștin – ortodox, heterosexual viguros, patriot, ba chiar naționalist, adică iubitor, până la sacrificiul de sine, de neam românesc și Țară Sfântă, România, personalitate model care și-a păstrat limba și și-a rafinat-o în predicile sale ținute în fața altarului și a enoriașilor săi pentru a obține dragostea și încrederea lor. În rândurile de mai jos, vă împărtășim gândurile și amintirile unui muscelean îndrăgostit iremediabil de staul său natal, care, în urma unei vizite particulare acasă la Mihail Nicolae fiul Preotului Sisoie Stanca, a avut privilegiul de a asculta, pe viu, câteva dintre poveștile nemuritoare despre tatăl său. Să fie ceva timp de când l-am vizitat acasă. Pregăteam amândoi câte o carte. Eu, Monografia Botenilor lui Petre Țuțea, a lui Ion Chelcea și Pr. Sisoe Stanca, Domnia sa o „Apologie" cu profil duhovnicesc enciclopedic, pe care încă nu o dezvălui. Aveam emoții, mă întâlneam, la urma urmei, cu o legendă. Fiindcă Mihail – Nicolae Stanca este și va fi de-a pururi o legendă a satului de la noi. M-am apropiat cu sfială de locuința, situată undeva în zona Dimitrie Cantemir din București, o zonă liniștită. O casă cu trei apartamente. M-a întâmpinat Doamna Magdalena Elena Stanca, o femeie cochetă și încă tânără, o gazdă admirabilă. Pe masa din sufragerie, dulceață și prăjituri, ca pe vremurile de neimaginat azi. Mirosea frumos în încăpere, ca în basmele cu bunici, și totul era într-o ordine și curățenie impecabile. Domnul Stanca s-a ridicat de la biroul de lucru și mi-a dat binețe. I-am strâns mâna și l-am fixat cu privirea. Așa arată un bucureștean de la Boteni. Povestea acestei întâlniri memorabile se înfiripă firesc. L-am rugat

[43] Autorul este cercetător asociat al Institutului de Cercetări Juridice „*Academician Andrei Rădulescu*" și membru **al Comitetului Român pentru Istoria şi Filosofia Ştiinţei şi Tehnicii, ambele ale** Academiei Române.
[44] Deuteronomul 4, 3;

să-mi povestească despre familia sa. Totul a curs liniștit, până la ultima mirare: despre întemnițarea tatălui său în Închisoarea Pitești.

Cuvinte cheie: *Preotul Sisoe Stanca, închisoarea Pitești, represiunea comunistă, securitatea*

Abstract

The warning of Lord Mihail-Nicolae Stanca, the son of Priest Sisoie Stanca - "do not defile the sincere trust that I have given you!" - when, on my request, he entrusted me with the most mysterious and intimate moments of his life of his Father for the construction of a monograph of our village, Boteni commune in Muscel, was the argument that guided me permanently. Do not defy his trust, nor the expectations of my fellow citizens. Priest Sisoie Stanca was a Botenian man. I know a few cases where a man is so deeply connected to a village - the village of his birth and death, the village he is home to with muskelan blood, the village that leaves him quiet to live among those of his own kind with him. He was a Romanian, Christian-Orthodox, vigorous heterosexual, patriot, and even nationalist, that is, loving, to the self-sacrifice, the Romanian nation and the Holy Land, Romania, a model personality who preserved his language and refined it his sermons kept in front of the altar and his parishioners to get their love and trust. In the following lines, we share the thoughts and memories of a Muscelian irremediably in love with his hometown, who, following a private visit to Mihail Nicholas, the priest's son Sisoie Stanca, had the privilege of listening live some of the immortal stories about his father. It's been a while since I visited him at home. I was both preparing a book. I, Petre Ţuţea's Baptism Monograph, Ion Chelcea and Pr. Sisoe Stanca, have an "apology" with an encyclopedic spiritual profile, which they do not yet reveal. I had emotions, I met, after all, with a legend. Because Mihail - Nicolae Stanca is and will be a legend of the village from us. I was blown away by the dwelling, located somewhere in the Dimitrie Cantemir area of Bucharest, a quiet area. A three-apartment house. I met Mrs. Magdalena Elena Stanca, a charming and still young woman, an admirable host. On the table in the living room, sweet and cakes, like the unimaginable times today. She smelled nice in the room, like grandparents, and everything was in impeccable order and cleanliness. Mr. Stanca got up from work and gave me good. I grasped his hand and stared at him. That's what a Butainean from Boteni looks like. The story of this memorable encounter is natural. I asked him to tell me about his family. Everything was quiet until the last wonder: about the imprisonment of his father in Pitesti Prison.

Keywords*: Sisoe Priest, Pitesti prison, communist repression, security*

1. Avertisment - Argument

Avertismentul Domnului Mihail-Nicolae Stanca, fiul Preotului Sisoe Stanca - *să nu pângărești încrederea sinceră, ce ți-am acordat-o!*- atunci când, la rugămintea mea, mi-a încredințat cele mai tainice și intime momente din viața sa și a Părintelui său pentru realizarea unei monografii a satului nostru, Comuna Boteni din Muscel, a fost argumentul ce m-a călăuzit permanent. Să nu pângăresc încrederea sa, dar nici să înșel așteptările cunoscuților și a concetățenilor mei. Preotul Sisoe Stanca a fost un om al Botenilor. Știu puține cazuri în care un om se leagă atât de profund de un sat – satul nașterii și morții sale, satul în care e acasă având sânge Muscelean, satul care îl lasă liniștit să trăiască printre cei de același neam cu el. Era român, creștin – ortodox, heterosexual viguros, patriot, ba chiar naționalist care și-a păstrat limba și și-a rafinat-o în predicile sale ținute în fața altarului și a enoriașilor săi pentru a obține dragostea și încrederea lor.

În rândurile de mai jos, vă împărtășim gândurile și amintirile unui, Muscelean îndrăgostit iremediabil de staul său natal, care, în urma unei vizite particulare acasă la Mihail Nicolae, fiul Preotului Sisoe Stanca, a avut privilegiul de a asculta, pe viu, câteva dintre poveștile nemuritoare despre tatăl său. Să fie ceva timp de când l-am vizitat acasă. Pregăteam amândoi câte o carte.

Eu, „*Monografia Botenilor*” lui Petre Țuțea, a lui Ion Chelcea și a Pr. Sisoe Stanca, Domnia sa o „*Apologie*” cu profil duhovnicesc enciclopedic, pe care încă nu o dezvălui. Aveam

emoții, mă întâlneam, la urma urmei, cu o legendă. Fiindcă Mihail – Nicolae Stanca este și va fi de-a pururi o legendă a satului de la noi. M-am apropiat cu sfială de locuință, situată undeva în zona Dimitrie Cantemir din București, o zonă liniștită. O casă cu trei apartamente, apartamentul de la mezanin, fiind cel în care locuiesc amfitrionii mei. M-a întâmpinat d-na Magdalena Elena Stanca, o femeie cochetă și încă tânără, în ciuda anilor care definesc prima bătrânețe, o gazdă admirabilă. Pe masa din sufragerie, dulceață și prăjituri, ca pe vremurile de neimaginat azi. Mirosea frumos în încăpere, ca în basmele cu bunici, și totul era într-o ordine și curățenie impecabile. Domnul Stanca s-a ridicat de la birul de lucru și mi-a dat bineţe. I-am strâns mâna și l-am fixat cu privirea. Am fost marcat de felul aparte, cum arată un bucureștean de la Boteni. Povestea acestei întâlniri memorabile se înfiripă firesc. L-am rugat să-mi povestească despre familia sa. Totul a curs liniștit, până la ultima relatare, care mi-a produs o surprinzătoare mirare: relatarea despre întemnițarea tatălui său în cumplita Închisoare de reeducare din Pitești[45].

Mărturisirea aceasta apăsătoare, exact ca o rană adâncă pentru care nu există nici un leac, m-a impresionat: Vocea îi tremura fiului Preotului, trecutul nu-l slăbea deloc, îl prinsese iarăși în gheare și-l forța la sincerități nevindecate vreodată. El, cel mai bun dintre cei buni preoți ai comunei Boteni, fusese luat cu duba securității în miezul nopții de acasă aidoma celui mai periculos infractor de drept comun. Dar nedreptățile nu se vor opri aici, Preotului îi vor urma alții, fiindcă omul nu trăiește cu adevărat decât propria sa durere, nu și a celorlalți. Dumnezeu să vă aibă în pace, Părinte Sisoe Stanca. Securitatea l-a torturat din cauza personalității sale. Regimul comunist din România avea să pună piciorul în prag și în cazul preoților din România. Au fost niște vremuri cumplite. Familia s-a trezit cu Securitatea la ușă. A fost băgat într-o dubă, legat la ochi și dus într-o direcție necunoscută. Undeva, pe dealul Musceluș, la ieșirea din Boteni, un securist i-a cerul să coboare să-și facă nevoile. A refuzat, știa că la coborârea din dubă va fi ciuruit de gloanțe, asasinii motivând încercarea lui de fugă de sub escortă. Din păcate, nu a vorbit niciodată despre ce s-a întâmplat la Pitești. Despre interogatoriu nu a povestit nimănui nimic. Probabil a fost precum în majoritatea cazurilor. Degeaba încerca să le explice că nu este un dușman al poporului, anchetatorii se enervau și mai tare, îi băgau lumini în ochi și țipau. L-au lovit și l-au torturat psihic. A avut norocul să fie un om tare. După un an i-au dat drumul, l-au băgat iar în dubă şi l-au adus acasă.

Dragă cititorule, când m-am gândit să scriu o biografie a Preotului Sisoe Stanca am fost speriat de importanţa demersului meu. Fiind doar un simplu avocat – fost ofițer, convertit de la meseria armelor, la cea a legilor, de la principiul dreptului forței la cel al forței dreptului - nu am o înclinaţie foarte mare, în comparaţie cu fiul Preotului, pentru scris. În consecinţă, am să redactez doar o simplă lucrare de cercetare științifică având un pronunțat caracter monografic, în plus, eroul acestor destăinuiri mi-a povestit multe lucruri din viaţa sa. Ceea ce ştiu şi îmi amintesc actualmente sunt doar câteva mici întâmplări din copilăria mea, dar și cele povestite de familia Preotului Sisoe și de alți enoriași din sat, care l-au cunoscut personal.

De un real folos au fost şi scrierile altora despre personajul nostru. Totuşi, ca să încerc să fiu cât mai obiectiv, m-am străduit să reconstitui în textul care urmează cele mai importante informaţii pe care le am, fără să intru în prea multe detalii, text care a fost citit şi aprobat Domnul Mihail-Nicolae Stanca, aflat la vârsta maturității depline. Sper că va fi suficient, deşi este adevărat

[45] Închisoarea Pitești este numele sub care este cunoscut fostul penitenciar din Pitești, România, renumit pentru aşa-zisele încercări de „reeducare”, efectuate sub autorizația autorităților comuniste în perioada anilor 1949-1952, cunoscute și sub denumirea *Experimentul Pitești* sau *Fenomenul Pitești*. Acest experiment nu poate fi redus la o scuză pentru administrarea unor bătăi și torturi brutale, administrate zilnic cu scopul de a „reeduca total” deținuții politici, majoritatea studenți, membri în grupări interzise de comuniști ca Partidul Național Țărănesc și Partidul Național Liberal, precum și cei inspirați de Garda de Fier. Esența metodei folosite la Pitești este transformarea victimelor în călăi, tortura putând fi apreciată drept un simplu mijloc, nu un scop. Scopul experimentului, conform principiilor leniniste în interpretarea PCR, a fost lepădarea convingerilor și ideilor politice și religioase a deținuților, și în cele din urmă alterarea personalității până la punctul obedienței absolute. Estimările totale referitor la numărul celor care au suferit acest experiment sunt cuprinse între aproximativ 1000 și 5000. A fost cel mai mare și cel mai agresiv program
de spălare a creierului prin tortură din blocul de Est. În Pitești se desfăşoară anual Simpozionul Internațional *„Experimentul Pitești – Reeducarea prin Tortură”*, ajuns în 2018 la ediția a 18-a.

că viaţa lui Sisoe Stanca a fost extrem de bogată, deoarece a fost o personalitate incredibilă, extrem de complexă, curioasă, ciudată, importantă în domeniile politic, bisericesc, artistic şi uneori ştiinţific. El a primit, în casa sa din Boteni, vizita unor aristocraţi, dar şi a unor oameni simpli, enoriașii săi. În concluzie, aş fi putut să scriu mult, dacă aş fi fost în stare, dar, din păcate, este prea târziu şi imposibil de făcut acum. Încerc, totuși să redau pentru posteritate, pentru cei pasionați de istoria neamului figura unuia dintre mulții anonimi care au făcut ceva pentru cetatea lor. Așadar, pentru a afla cine a fost Preotul Sisoe N. Stanca să deslușim contextul istoric și social în care acesta a trăit.

2. Contextul istoric şi social în care a trăit

2.1. Chestiuni precizatoare

Regimul comunist a fost instaurat în România sub presiunea directă a forţelor sovietice de ocupaţie, împotriva voinţei poporului român, în conjunctura geopolitică apărută după terminarea celui de al doilea război mondial. Acest proces a parcurs, între anii 1945-1947, o perioadă de tranziţie tulbure, care s-a încheiat prin actul de abdicare forţată a regelui Mihai, la 30 decembrie 1947, şi prin adoptarea noii Constituţii din aprilie 1948, care a anulat pluralismul politic, a consacrat acapararea completă a puterii de către forţele comuniste şi instaurarea regimului de „democraţie populară". După cum se ştie, regimurile comuniste din ţările central şi est europene, în momentul când au preluat complet puterea, au distrus elita intelectuală, procedând cu violenţă la reprimarea şi exterminarea fizică, în închisori şi lagăre, a unui mare număr de membri ai vechii clase politice. Totodată, au desfigurat cultura naţională a ţărilor respective şi au impus, printr-o directivă ideologică dogmatică, o *„nouă cultură"*, sub deviza *„internaţionalismului proletar"*.[46]

În România, anul 1948 este unul de răscruce, întrucât atunci s-a trecut la o politică sistematică de comunizare a societăţii, sub aparenta legitimitate a noului for legislativ şi a legilor de esenţă comunistă. Din acest moment, regimul comunist a declanşat acţiunea de naţionalizare a întreprinderilor economice şi de colectivizare a agriculturii, iar în plan politic şi cultural a început o represiune sălbatică faţă de reprezentanţii elitei politice şi intelectuale, în paralel cu un program de sovietizare a culturii. Noua lege a învăţământului, din 1948, a modificat radical structura, conţinutul şi sensul educaţiei. Marxism-leninismul a devenit ideologia oficială a statului şi, deci, toate disciplinele trebuiau adaptate la noua *„concepţie revoluţionară"* despre lume. De asemenea, în 1948 a fost înfiinţată securitatea, sub directa supraveghere a agenţilor sovietici, principal instrument de represiune al regimului. Ea a fost direcţionată spre controlul total al populaţiei şi al potenţialilor adversari, mai ales din rândurile intelectualilor. Sub deviza *„ascuţirii luptei de clasă"*, acest climat de teroare a continuat până spre sfârşitul deceniului şase, când trupele sovietice staţionate pe teritoriul României au fost retrase în1958[47]. În acelaşi an 1948, cenzura ideologică s-a instituţionalizat, cu efecte asupra tuturor domeniilor de creaţie sau de activitate culturală. Au fost stabilite liste cu publicaţii, opere sau autori care pot vedea lumina tiparului, şi liste cu publicaţii şi opere care trebuiau interzise, cu autori care trebuiau scoşi din circuitul public. Bibliotecile publice au fost epurate de lucrările interzise, dar au fost invadate de traduceri din literatura rusă, editurile şi ziarele au fost trecute sub un sever control ideologic, filmele ruseşti au invadat ecranele. Operele

[46] A se vedea, Grigore Georgiu, *Istoria culturii române moderne*, Editura Comunicare.ro, Bucureşti, 2002.

[47] După episodul din anul 1952, când deja reușise epurarea partidului comunist de liderii evrei și potențialii rivali precum Ana Pauker (Hannah Rabinsohn), Vasile Luca (Laszlo Luka), Teohari Georgescu (Burah Tescovici) și Alexandru Nikolski (Boris Grunberg), Dej se credea îndeajuns de abil pentru a se descotorosi de armata sovietică de ocupație. În fața unei prezente atât de temute și redutabile, conducătorilor comuniști ai României le vine o idee bizară la prima vedere, dar care se va dovedi viabilă, vânătoarea! Imediat după moartea lui Stalin, la cârma U.R.S.S.-ului se cățărase după îndelungate lupte intestine așa-zisul „reformist", Nikita Hrusciov. La acea vreme era cel mai puternic om al planetei alături de rivalul său american, Dwight Eisenhower. Ucraineanul avea însă un viciu comun tuturor puternicilor vremii. În afară de politica și vodca de calitate, Hrusciov era literalmente înnebunit după vânătoare. Au existat puține mărturii despre vânătoarea de urși unde s-a hotărât viitorul României și soarta armatei sovietice staționate pe teritoriul țării. Una dintre putinele surse publicate după 1989 în care se povestește episodul cu Hrusciov, Dej și vânătoarea de urși, este nota memorabilă a Ambasadorului Olandei în România la acea dată, C.M Hanswlick De Jonge, invitat de vază la acea vânătoare.

lui Marx, Engels, Lenin şi Stalin au fost traduse şi difuzate până la saturaţie, fapt ce a premers şi determinat suprimarea elitelor naționale, mai ales a celor culturale.[48]

2.2. Suprimarea elitelor culturale

Este o perioadă de dislocare treptată a culturii române, sub aspect instituţional şi ideologic, şi de înlocuire a valorilor naţionale cu lucrări, manuale, idei, teme şi structuri transplantate de la Moscova, cu modele sovietice. În 1947 apare o lucrare de istorie a lui Mihai Roler, în care formarea poporului român şi alte momente istorice semnificative sunt deformate grosolan în spiritul istoriografiei sovietice. După 1946 încep atacurile agresive împotriva scriitorilor care reprezentau reperele de vârf ale literaturii române: Arghezi, Blaga, Călinescu, Voiculescu; un moment semnificativ pentru noua orientare este articolul lui Sorin Toma, publicat în „Scânteia", îndreptat împotriva lui Arghezi, cu titlul *Poezia putrefacţiei sau putrefacţia poeziei*, din 1948. Elita intelectuală şi politică românească, pentru a nu putea opune rezistenţă, a fost efectiv decapitată; scriitori, artişti, preoţi, savanţi, intelectuali care nu au aderat la regim sau care erau bănuiţi ca potenţiali adversari ai regimului au fost închişi sub diverse pretexte, ţinuţi ani de zile în închisori sau trimişi să lucreze la Canalul Dunăre-Marea Neagră, unii fără să fie judecaţi, aţii condamnaţi la ani grei (15-20 de ani) de închisoare. Lucreţiu Pătrăşcanu, lider comunist, a fost şi el arestat în 1948, sub acuzaţia de complot şi că „a renunţat la politica luptei de clasă", datorită afirmaţiei făcute de acesta: *„în primul rând sunt român, apoi comunist*", cu prilejul unui discurs ţinut la Cluj. A fost ucis în închisoare în 1954.

Alături de fruntaşii partidelor tradiţionale şi demnitarii politici din perioada anterioară care au pierit în închisori (Iuliu Maniu, C-tin C.I. Brătianu, Ion Mihalache ş. a.), o serie de intelectuali de primă valoare au avut aceeaşi tragică soartă (menţionăm doar filosoful Mircea Vulcănescu, economistul Mihail Manoilescu, istoricul Gh. Brătianu). Unii dintre intelectualii care au fost închişi (Nichifor Crainic, Petre Ţuţea, Vasile Băncilă, Vasile Voiculescu, Ernest Bernea, Radu Gyr, Constantin Noica, Edgar Papu, Anton Dumitriu, Ion Petrovici, Vladimir Streinu) au reuşit să supravieţuiască acestei dramatice experienţe (în 1964 au fost eliberaţi deţinuţii politici). Alţi scriitori şi gânditori au fost marginalizaţi, scoşi din universităţi, urmăriţi de securitate, având domiciliul forţat, cu interdicţia de a publica. În astfel de condiţii de marginalizare s-au aflat Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Liviu Rusu, Mircea Florian, Constantin Rădulescu-Motru şi George Călinescu (scos de la universitate în 1949, deşi a condus o vreme Institutul de istorie şi teorie literară şi a fost prezent în publicistică). Intuind represiunea ce avea să urmeze, mulţi scriitori şi intelectuali s-au stabilit în Occident după al doilea război mondial. Ei au continuat să scrie şi să creeze, în româneşte sau în alte limbi, afirmându-se în exil ca exponenţi ai spiritului românesc. Alături de figurile proeminente ale lui Mircea Eliade, Emil Cioran şi Eugen Ionescu, trebuie amintiţi Aron Cotruş, Ştefan Baciu, Vintilă Horia (care obţine Premiul Goncourt în 1960 pentru romanul *Dumnezeu s-a născut în exil*), Horia Stamatu, Alexandru Busuioceanu, George Uscătescu, Al. Ciorănescu, Pamfil Șeicaru și alții.

O persecuţie la fel de puternică a fost instrumentată de regimul comunist, mai ales în primul deceniu de la instaurare, şi împotriva Bisericilor şi instituţiilor religioase (preoţi şi înalţii prelaţi ortodocşi au fost întemniţaţi, au fost interzise şcolile organizate de Biserici, activităţile de caritate, toate activităţile care depăşeau lăcaşurile de cult). Tot sub presiunea Moscovei, în 1948 a fost desfiinţată Biserica greco-catolică, iar conducătorii ei au fost întemniţaţi, printre care Iuliu Hossu şi Alexandru Todea. Propaganda ateist-ştiinţifică avea sarcina de a „emancipa" oamenii de credinţa religioasă. În consecinţă, la începutul anilor '50, regimul comunist reuşise prin teroare suprimarea opoziţiei (cu excepţia rezistenţei armate a unor grupuri retrase în munţi[49]), intelectualii de referinţă fiind întemniţaţi sau marginalizaţi. Învăţământul, editurile, publicaţiile, radioul (mai târziu şi televiziunea) erau controlat riguros, iar întreaga cultură era subordonată ideologic directivelor comuniste.[50]

[48] G. Georgiu, Op. cit. p. 375.
[49] Pentru obiectul studiului nostru avem în vedere grupările colonelului Arsenescu și ale fraților Arnăuțoiu din zona noastră de referință, C-lung Mușcel, Nucșoara și împrejurimi.
[50]G. Georgiu, Op. cit., p. 376.

2.3. Biserica Ortodoxă Română, partidul comunist și securitatea. Creștinismul si comunismul

Biserica reprezintă înrădăcinarea în spaţiul propriu sau sinteza originară a fiinţei româneşti, în care timpul mitic devine realitate. Din punct de vedere spiritual ea ne poziţionează în matricea naţiunilor. Biserica Ortodoxă Română (BOR) și-a originat discursul în mod consecvent în revelația hristică și nu pe materialismul comunist, întâlnirea dintre cele două instituții venind pe tărâmul concret al binelui poporului. Biserica nu aprobă ideologia marxistă, dar dacă punerea ei în aplicare poate aduce rezultate benefice oamenilor, atunci Biserica tolerează coexistența. Una din problemele esențiale ale ideologiei comuniste a fost religia. Doctrina comunistă, construită pe fundamentele științei (de aici numele de Socialism științific) se proclamă ca adevărata cunoaștere, singura care instituie o lume reală din punct de vedere ontologic, restul lumilor fiind autoiluzii sau minciuni acreditate cu bună știință de o autoritate malefică, pe care revoluția comunistă are dreptul să o exorcizeze, arzându-se tot ce este fals și ambiguu. Oferind viziuni radical diferite, în mod normal statul comunist și Biserica se exclud. Din această perspectivă, pe tot parcursul perioadei comuniste între statul român și BOR a existat un antagonism perpetuu, prin simplu fapt al afirmării a două viziuni radicale despre lume.[51]

Obiectivul partidului comunist a fost crearea unei Biserici obediente. Or, acest lucru nu s-a întâmplat. Securitatea a exercitat permanent presiuni asupra Bisericii Ortodoxe Romane, folosind toate mijloacele posibile (agentura, filaj, tehnica operativă). Nu le-am consultat, dar sunt menționate clar în alte părți: dosarele de obiectiv Patriarhia Română, Institutele Teologice din București și Sibiu, dosare de mânăstiri. Acestea există în mod cert și este logic ca toate instituțiile Bisericești au constituit obiective de urmărire ale fostei Securități. Numeroase alte cazuri de urmărire a preoților apar în diferite dosare ce privesc diferite mișcări de rezistență armată, în dosarele referitoare la colectivizare, în cele privitoare la partidele politice.[52] Aceste cazuri ar putea fi interpretate ca o urmărire care nu viza persoana Preotului în calitatea lui de slujitor al altarului, ci de persoană publică implicată în viața socială, fără a angaja instituția Bisericească. Or, aceste dosare de obiectiv demonstrează limpede că instituția în sine era considerată un pericol potențial și de aceea supravegherea trebuia să fie continuă. Toți înalții ierarhi, începând cu Patriarhul, aveau dosare de urmărire, cu un material extrem de complex. Am avut ocazia să cercetez un asemenea caz, cel al Preotului Sisoe Stanca și am constatat că este posibilă stabilirea unei concluzii definitive, după studierea întregului material.[53] Pe parcursul lecturii am întâlnit nenumărate răsturnări spectaculoase de situații, când se putea contura imaginea unui dușman periculos al statului inclusiv formularea unor opinii contrare. Citarea fragmentară ar favoriza o poziție sau alta. Efortul cercetătorului în acest caz a fost să stabilească exact dimensiunea reală a activității respectivului Preot paroh, valoarea ei pentru binele BOR, gradul de periculozitate pe care îl prezenta în mod real

[51] A se vedea, pentru detalii, Beatrice Gheorghe, *Memoria, Revista gândirii arestate,* Nr. 44-45.

[52] A se vedea, în acest sens, colecţia revistei *Arhivele Totalitarismului,* o revistă academică, publicată de Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului al Academiei Române. Fondată în 1993, ea pune la dispoziţia comunităţii ştiinţifice, dar şi a publicului larg, rezultatele celor mai recente cercetări vizând originile şi evoluţia totalitarismului de dreapta şi de stânga în România şi în lume. De asemenea, poate fi consultată lucrarea *Mecanisme represive în România 1945-1989. Dicţionar biografic* reprezintă un proiect editorial al INST care materializează rezultatele cercetărilor întreprinse între 2001 şi 2011 de un colectiv coordonat de conf. univ. dr. Octavian Roske. Este vorba de o lucrare unică în literatura românească de profil, o sursă documentară fundamentală pentru cercetarea fenomenului totalitar, cu publicarea încheiată, rezultând 9 volume, fiecare însumând, în medie, circa 400 pagini şi cuprinzând circa 75000 microbiografii, realizate pe baza documentaţiei extrase prin consultarea a sute de publicaţii, până la nivelul anului 2011. La fel de utile sunt şi monografiile, Dan Cătănuș, Octavian Roske, *Colectivizarea agriculturii. Represiunea, vol. I, 1949 – 1953,* INST, 2004; Dan Cătănuș, Octavian Roske, *Colectivizarea agriculturii în România: dimensiunea politică,* volum1, Editura Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2000; Dorin Dobrincu, Constantin Iordachi, Gail Kligman, Katherine Verdery, *Țărănimea și puterea: procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949-1962),* Editura Polirom, 2005.

[53] Este vorba despre Dosarul nr. 3362, volumul 1 al Ministerului Afacerilor Interne, aflat în arhiva operativă a CNSAS cu privire la ancheta învinuitului Sisoie Stanca, pus cu amabilitate și deosebită grijă la dispoziția autorului acestui studiu, de către Domnul Mihai Stanca, fiul preotului, dosar ale cărui documente vor face obiectul de studiu al materialului de față și se constituie sub forma unor anexe, atașate studiului.

pentru statul comunist și în ochii Securității. A rezultat o imagine extrem de complexă care sfidează interpretările simpliste.

Studiile recente ale lui Cristian Troncotă, Constantin Aioanei, Vasile Cristian, bazate pe documente din fondul „D" al Arhivelor SRI, și pe stenogramele Biroului Politic al CC al PCR identifică obiectivele urmărite de către partid față de BOR, obiective care - în lipsa unei colaborări a ierarhilor Bisericii - trebuiau să fie atinse de către Securitate, prin măsuri de forță.[54] În cazul nostru, al Preotului Sisoe Stanca, poziția Bisericii a fost, clară, fără echivoc, „Achită pe Preotul Stanca Sisoe, de la Parohia Boteni, Raionul Muscel, de orice penalitate cu privire la învinuirea adusă prin actul de trimitere în judecată al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor nr. 70903/1960, adică pentru lipsa din parohie, fără prealabilă apobare.[55] Mai exact, pentru perioada detenției în Penitenciarul Pitești. A fost o formă de rezistență a preoților români creștini în fața tăvălugului iudeo-bolșevic.

2.4. Rezistenta preoților români creștini

Obiectivul Securității era menținerea BOR în cadrele trasate de partid, în acest scop făcându-se o atentă supraveghere a acesteia. În momentul în care situația operativă depășea acest cadru, erau luate măsuri de represiune. Represiunea avea uneori și scop „*preventiv*", pentru a descuraja, din fașă, o eventuală acțiune ostilă. Măsurile de „*descurajare*" constau în avertizări la Securitate, în urmăriri deschise, în lansarea de zvonuri tendențioase. În cazul nostru, al comunei Boteni, Muscel, în perioada avută în vedere, mai ales cea a colectivizării, pe dealul Goargăș din vecinătatea satului a fost desfășurată și a staționat o formațiune de militari din cadrul Securității compusă din aproximativ 150 de militari având această misiune de descurajare dar și de represalii în caz de nevoie.[56]

Una dintre tacticile cele mai perverse consta în acreditarea ideii că respectivul ar fi colaborator al Securității, pentru a-l îndepărta de anturaj. O asemenea suspiciune era suficientă pentru a izola pe oricine. Nimeni nu vroia să riște să cadă în plasa unui provocator. Dosarele Securității rezervă, iată, multe surprize. Vom descoperi că persoane considerate mai presus de orice bănuială au fost informatori, în timp ce alții, cărora le mersese vestea că au colaborat cu Securitatea, nu o făcuseră, de fapt, niciodată. A fost și această o tactică a organelor de represiune, extrem de eficientă. Multe din zvonurile vehiculate azi în presă sunt ecouri târzii ale unor astfel de acțiuni.[57]

[54] G. Georgiu, Op. cit., p. 376.

[55] Avem în vedere, Sentința nr. 9/1960 a Consistoriului Eparhial din București a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

[56] Stau mărturie celor afirmate în convorbirile pe care autorul le-a avut cu locuitori ai comunei Boteni, precum D-na profesor Ligia Constantinescu, domnii Ion Octavian Bănică, Ion Popescu și alții, oameni care au trăit aceste momente.

[57] Recent, Un angajat CNSAS**, a publicat o listă cu 200 de nume de intelectuali, elaborată de Securitate, și a consemnat că e vorba despre colaboratori ai Securităţii, (U.M. 0225).** Fantomele Securității sunt împărțite și ele în funcție de simpatii, lucrul cel mai grav este atunci când apar cu informații incomplet verificate sau tendenţios prezentate persoane care fac parte din instituții ale statului cu responsabilități în domeniu sau dau verdicte jurnaliști care habar n-au de legi, de activitatea CNSAS, sau care manipulează mediatic, în funcție de simpatia sau antipatia pentru un fost „*informator/colaborator*" al Securității. Întâmplător, episodul se petrecea înainte de alegerea președintelui Academiei Române, când sursele îl dădeau drept câștigător pe Domnul Academician, Prof. univ. Dr. Ioan Aurel Pop. Atacarea publică a lui Ioan Aurel Pop, cu scopul evident al decredibilizării sale interne şi internaţionale, face parte dintr-o competiţie pentru resurse, simbolice şi materiale. Pentru adversarii săi, era esenţial ca Ioan Aurel Pop să nu devină preşedinte al Academiei Române deoarece este o persoană activă public, un bun orator şi, mai ales, reprezintă un curent ideologic care consideră că *globalizarea este un fenomen asimetric*, în care cei mai slabi pierd, iar *unica soluţie de protecţie este întărirea statului-naţiune şi, subsecvent, a identităţii naţionale*. Deoarece compromiterea lui Ioan Aurel Pop înainte de alegerile din Academia Română a eşuat (în pofida presiunilor d-lui Hodor asupra colegilor săi pentru a-i elibera fotocopiile, deoarece era programat să le primească în 6 iunie 2018), a urmat aruncarea disperată în spaţiul public a unor pseudo-dovezi, pentru a induce un stigmat al vinovăţiei asupra preşedintelui Academiei Române. Celelalte persoane menţionate în documentul Securităţii sunt doar victime colaterale, menite a da o aparenţă de obiectivitate şi seriozitate ştiinţifică unui demers profund partizan şi lipsit de fundamente metodologice. Niciun istoric serios nu ar fi riscat compromiterea profesională prin publicarea unei simple liste, fără cercetări de profunzime şi explicaţii ale contextului istoric. De asemenea, primul loc în care

Să revenim la rezistența ierarhilor și epurarea din 1959 când se poate spune că reprezintă momentul adevărului în ceea ce privește raporturile reale dintre Stat și Biserică. O urmărire atentă și permanentă a convins organele de Securitate că reprezentanții BOR eludau în mod sistematic directivele Partidului, încercând să înființeze centre de rezistență. Acțiuni ostile fuseseră documentate cu cel puțin patru ani înainte. Sinteza acestor fapte a fost înaintată ministrului de Interne, care a propus măsuri în consecință. La 6 octombrie 1958, Alexandru Drăghici a întocmit un referat în care denunța „*tolerarea pe mai departe a numărului mare de elemente legionare și reacționare în mânăstiri, cât și menținerea numărului mare de mânăstiri unde numărul de călugări se înmulțește în continuu cu elemente îndoctrinate cu idei contrarevoluționare, și care prezintă un pericol social*". Ministrul de Interne propunea ca: „*elementele legionare și elementele care au avut funcțiuni în aparatul de stat burghezo-moșieresc, care sunt călugări în mânăstiri, episcopii, mitropolii și Patriarhie, să fie scoși din monahism, să li se interzică portul hainei călugărești și să nu li se mai permită întoarcerea la mânăstiri*". El mai cerea „*desființarea seminariilor monahale și interzicerea frecventării cursurilor Institutului Teologic de către călugări și călugărițe; pe viitor, intrarea în monahism să se facă numai cu avizul împuterniciților regionali pentru culte; interzicerea cu desăvârșire a înființării de noi mânăstiri sau schituri*; *numărul de mânăstiri fiind prea mare, să fie redus la jumătate; interzicerea elementelor tinere în mânăstiri, fixându-se limita de vârstă de la 50 de ani în sus.*" Documentele demonstrează că motivele represiunii din 1959 nu au fost legate de evenimentele din lagărul socialist, ci au avut un caracter intern, prin depășirea periculoasă de către BOR a limitelor impuse de Stat și Securitate. Principalele forme de rezistență practicate de BOR au fost: spiritualitatea ca formă de rezistență, susținerea mișcării de rezistență armată anticomunistă, încercări de colaborare a BOR cu diferite culte.

Obiectul Studiului nostru nu este cercetarea și documentarea acestora, doar vom aminti că și *Dicționarul personalului ecleziastic reprimat de regimul comunist* cuprinde peste 2500 de nume, o memorie a suferințelor acestor slujitori ai altarului de toate confesiunile: ortodoxă, catolică, greco-catolică, cultul mozaic, culte protestante, aflați pe toate treptele ierarhiilor ecleziastice, precum și studenți în teologie. Încarcerați de comuniști, trecuți prin forme de tortură fizică și psihică, supuși variatelor modalități de reeducare - scopul final al revoluției comuniste, aceștia au rezistat apărându-și slujirea și credința. Dicționarul reprezintă un util instrument de lucru, cuprinzând date diverse despre clericii respectivi: de la parohiile și instituțiile unde au activat, anii de detenție, motivul acesteia și până la destinul individual și situația actuală. Ca surse de documentare au fost utilizate arhive personale sau Bisericești, volume[58] și periodice, precum și surse orale.

În fine, Statul comunist a dorit o colaborare cu BOR, dar o colaborare absolut specială, în sensul că nu se dorea decât păstrarea unei efigii, a unei mumii, prin care să-i păcălească pe cei care

trebuie publicate studiile istorice sunt revistele de profil, nu o publicaţie cu opinii politice manifeste. Publicarea de liste cu persoane despre care nu există dovezi substanţiale privind colaborarea lor cu Securitatea indică nu doar lipsa de profesionalism şi de responsabilitate, ci un act profund imoral. Nimic nu poate justifica, în numele unor înalte valori etice, precum „*Adevăr*", „*lupta împotriva Răului*" ş.a. aruncarea unui stigmat asupra vieţii şi carierei unor persoane. Sensul european al deconspirării poliţiilor politice este de a construi o democraţie cu oameni al căror trecut este transparent, nu de a inventa vinovăţii non-penale imprescriptibile pentru fapte incerte. Lipsa de demnitate a demersului dlui Hodor este ignorarea unui criteriu sacrosanct pentru istorici: „*audiatur et altera pars*". În condiţiile în care lista în care apare numele dlui Ioan Aurel Pop (cu menţiunea olografă „nu") era cunoscută în CNSAS de un deceniu, de nu l-a chestionat dl. Hodor pe rectorul universităţii clujene în legătură cu informaţiile care apar în respectivul document? Răspunsul devine inevitabil: pentru că nu Adevărul era miza, ci aruncarea stigmatului colaboraţionismului asupra unei persoane incomode pentru Grupul numit „*Boierii Minţii*" (Andrei Pleşu, Gabriel Liiceanu, Horia Patapievici etc). Adevărul trebuie spus răspicat: nu dl. Hodor este victima, ci persoanele asupra cărora a plasat stigmatul colaboraţionismului, fără a avea dovezi în afara dubiului. Din păcate, mecanismul maculării a fost pus în funcţiune pentru persoane cu mare notorietate. În acest tip de demers, importante nu sunt dovezile factuale incontestabile, ci aruncarea suspiciunii asupra „*inamicilor*" (principiu clasic al propagandei totalitare).

[58] Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu, Flori Stănescu, *Biserica întemnițată. România, 1944-1989;* Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu, diac. Stefan Iloaie, *Marturisitori de după gratii. Slujitori ai Bisericii din temnițele comuniste,* Institutul National pentru Studiul Totalitarismului, București, 1995; Cristina Păiușan, Radu Ciuceanu, *Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist, vol. I: 1945-1958,* Institutul National pentru Studiul Totalitarismului, București, 2001.

aveau încredere în Biserică. Lupta principală, de bază, a preoților și ierarhilor ortodocși a fost tocmai păstrarea sâmburelui viu al credinței. Documentele Securității arată că și simpla rugăciune, sau slujba duminicală, erau văzute ca forme de subversiune a puterii comuniste. Deși Constituția garanta libertatea credinței, cei „*prea religioși*” erau atent supravegheați. Prima formă de rezistență, cea de zi cu zi, a constat într-o exercitare corectă a slujbei religioase și oferirea unui cuvânt de învățătură adecvat credincioșilor.

Cei care nu luau în seamă adăugirile formale, neesențiale, despre „*binele adus de comunism*”, puteau recepta mesajul lui Hristos, care îi îndepărta, cel puțin în conștiință, de ideologia comunistă. Or statul comunist avea nevoie de un control total și asupra sufletelor oamenilor. De aceea, foarte multi preoți, care nu au făcut altceva decât să se achite conștiincios de misiunea lor, au fost arestați, suferind ani grei de închisoare. Un exemplu revelant în acest sens este și cel al Preotului Sisoe Stanca.

3. Cine a fost Preotul Paroh Sisoe N. Stanca?

Sisoe Stanca a văzut lumina zilei la 06 iulie, 1915, [59] de ziua Sf. Cuv. Sisoe cel Mare, în comuna Boteni-Muscel, în familia de creștini ortodocși, Gheorghe și Polina Jinga, practicanți ai Rugăciunii după Tipicul Ceaslovului Mare. A fost al patrulea copil, după Ion-erou, Gheorghe și Veronica, într-o familie binecuvântată de Dumnezeu să aducă pe lume 11 copii.

Părinţii naturali, Gheorghe – ardelean, din satul Peştera, de sub Piatra Craiului, comuna Moeciu-de-Jos, judeţul Braşov, reuşind, copilandru fiind, cu vrednicii de pomenire unchi Gheorghe şi Ioan Duţescu, ca din cauza marilor prigoane Austro-Ungare, să treacă munţii, stabilindu-se în Boteni, alături de mulţi ardeleni, veniţi de la Poiana Braşovului şi Poiana Sibiului, formând cătunul Ungureni, iar mama Polina, fiica moşneanului Paraschiv Mitu, vlăstar al căpitanului Oprea Lămbescu – căpitan în armata martirului Tudor Vladimirescu – rămânând în Boteni, după uciderea mişelească a lui Tudor, pe drumul Târgoviştei, de către eteriştii lui Ipsilante. Rămânând aici, se stabileşte lângă valea, ce i-a dat numirea Băneasca, după numirea comunei, unde avea familia, în Oltenia nemaiînapoindu-se de teama Turcilor ce îi urmăreau. Ridică o frumoasă gospodărie, câştigând aprecierea moşnenilor, ce îl strigau „Căpitane”. Prin daniile şi aportul adus la ridicarea monumentalei Biserici, a fost răsplătit cu numele de ctitor trecut în pisania Sfintei Bisericii şi pe Sfânta Evanghelie, a căror coperţi au fost argintate de dânsul, şi care se păstrează şi astăzi. „Flăcăul Dumitrache, lăsat în faşe, când tatăl s-a înrolat în armata lui Tudor, cercetând din sat în sat, apucându-l noaptea în Boteni, odihnindu-se lângă valea Băneasca, mirat foarte de numirea ei aidoma cu comuna lui, şoapte tainice îl încredinţează de găsirea tatălui, doar era chemarea sângelui. Oprea văzând că tânărul călător nu pleacă, trimite argatul, întrebând pe cine caută. Nu mică i-a fost mirarea, descoperind, după îndelungate întrebări, că e fiul Dumitrache. Mare bucurie, mare petrecere, regăsirea tatălui, întâlnirea cu fiul lăsat în faşe. Aduce sută de oi şi se căsătoreşte în comuna Boteni – Muscel, având doi fii: Gheorghe şi Petre, fiecare având vlăstare între care şi Maria, fiica lui Petre, mama Polinei, Ioanei, Mariei şi a lui Alexandru. Polina a avut 12 copii.”[60]

Revenind la Sisoe Stanca, primele 4 clase primare le-a făcut în Comuna Boteni, perioadă în care îl cunoaște pe Petre Țuțea, care deși era mai mare cu 13 ani, apreciindu-i calitățile mintale și morale, începând cu anul școlar 1926, l-a luat sub ocrotirea sa, la Cluj, unde, după examenul de admitere, care a fost sub formă de concurs, a urmat cele 8 clase liceale, la Liceul de aplicație al Seminarului Pedagogic Universitar, Seminar care la vremea aceea funcționa în cadrul Liceului Gheorghe Barițiu, Liceu pe care îl frecventase și Petre Țuțea. Pentru meritele deosebite, la învățătură, în anul 1929, ianuarie, mătușa Maria și soțul său Nicolae Stanca, l-au înfiat, purtând de acum numele de Sisoe N. Stanca. A terminat Seminarul Pedagogic Universitar, în anul 1934, având ca director pe Vladimir Ghidionescu, ilustrul profesor universitar și bun cunoscător al pedagogiei, disciplină pe care a studiat-o și aprofundat-o în Franța și în Germania, cu toate că era

[59] Conform fișei preotului Sisoe Stanca întocmită de Biroul evidență și cazier din Penitenciarul Pitești, UM 0336.

[60] Pentru amănunte, a se vedea, Mihai Rădulescu, *Bucuriile şi Mâhnirile Părintelui Sisoe din Boteni*, Fundaţia DOSOFTEI şi Editura Ramida, Bucureşti 1999, material preluat de pe site-ul: http://www.literaturasidetentie.ro/category/teologie

născut la Iași. La acest Seminar Pedagogic funcționau și alți profesori universitari iluștri, precum: *teologii:* Vlad Şofron şi Simu Petre, *istoricii:* academician Ştefan Pascu şi prof. dr. docent Nicolae Lascu, *matematicienii:* prof. dr. Gheorghe Bratu, prof. emerit Dumitru V. Ionescu și academician Gh. Călugăreanu, *fizicienii:* prof. dr. doc. Victor Marian, prof. dr. doc. Mircea Drăgan, *chimiştii:* prof.dr. Ioan Cădaru, prof. dr. Ioan Manta, *naturalistul* prof. dr. Alexandru Borza sau *pictorul* Pericle Capidan. L-a avut ca diriginte pe ilustrul istoric, de mai târziu, Profesorul Constantin Daicoviciu, cu care a rămas într-o relație specială, și pe care l-a apreciat într-un mod special. Toți acești profesori, de mai sus, și-au pus puternic amprenta asupra formației sale pedagogice și spirituale, motiv pentru care, în toamna anului 1934 a intra, cu brio, la Facultatea de Teologie Ortodoxă, din cadrul Universității - București, Facultate pe care a terminat-o, în anul 1938, cu „*magna cum laudae*"; pentru rezultatele deosebite la învățătură, și calitățile, de excepție, de orator duhovnicesc, i s-a propus să rămână în Învățământul Superior, și a fost admis, să frecventeze cursurile post universitare de trei ani, la Școala Normală Superioară.

O mărturie a unuia dintre colegii merituoși de la Facultatea de Teologie ni-l prezintă astfel pe Pr. Sisoe: „*Făptuia în aşa fel, în plan spiritual și duhovnicesc, de ca şi cum ar fi fost cele mai fireşti lucruri; aceste lucruri le făcea, cu mare uşurință, pentru că le trăia în adevărata lor normalitate sacră, ce derivă din relația creștin rugător – Dumnezeu și le punea în lucrare mistică sau spirituală, în autentica lor realitate. Această statură spiritual duhovnicească, dublată de una morală și de un simț al responsabilității creștine remarcabil, i-a permis, ca după şi-a încheiat studiile cu «magna cum laudae», să-i poată refuza pe cei care i-au propus să rămână la facultate, pe renumiții profesori teologi, Nae Ionescu şi Nichifor Crainic, profesori pe care-i aprecia, în mod special. Deşi a avut notele maxime la absolvire, și ar fi putut să rămână în București, cu avantaje financiare deosebite, tânărul absolvent al Facultății de Teologie a spus*: «*Nu rămân la Facultate. Mă duc. Mă reîntorc în sat, deoarece aşa am făgăduit părinţilor mei adoptivi, când am plecat la studii, să fiu alături de ei și să le fiu cârje la bătrânețe*»".

Apoi, și datorită Războiului a fost nevoit să întrerupă urmarea acelor cursuri însă meritele deosebite la învățătură, au fost cunoscute de Prefectul din Câmpulung-Muscel, care i-a oferit funcția de adjunct al Prefectului, funcție pe care a deținut-o până în 1942, când se căsătorește cu Zefirina, fiica mai mare a vrednicului de pomenire învățător Dragomir Iorgulescu, din Comuna Văleni Dâmbovița. La o lună, după oficierea religioasă a căsătoriei, dorind să fie aproape de părinții adoptivi, pentru a le fi de ajutor la bătrânețe, a refuzat, așa cum am spus mai sus, ofertele universitare și a fost hirotonit Preot, pentru Parohia Lucieni-Muscel întrucât parohia din comuna dânsului natală nu era liberă, cum deseori se întâmplă atunci când ai cea mai mare nevoie de ceva. Aşa că a cerut o altă parohie, foarte modestă, parohia din satul Lucieni. Aici a funcționat ca Preot paroh, timp de 15 ani, perioadă în care a restaurat Biserica, aflată într-o avansată stare de degradare. În Sfântul Altar ploua, la fel pe Sfânta masă. Întrucât satul Lucieni era un sat sărac, fiind, în majoritate, format din clăcași și rudari, cu rugăciune și nădejde neîncetată, la Dumnezeu și profitând de calitățile deosebite pe care le-a desăvârșit, prin școlile urmate, Părintele Sisoe s-a dovedit a fi o fire deosebit de întreprinzătoare, atunci când era vorba de acțiuni mari, pentru Biserică și enoriași, astfel că a reușit să strângă, de la cele trei case boierești, banii necesari nu doar pentru restaurarea Bisericii, ci și cei cu care a făcut o Clopotniță, care să pună în valoare cel mai mare clopot de pe valea Argeșelului. În privința enoriașilor, deși jumătate dintre ei erau rudari-lingurari, jumătate români, oameni fără posibilităţi materiale şi mai ales, mulți dintre ei, fără cunoştinţa lui Dumnezeu, s-a ocupat de ei cu osârdie; treptat-treptat, pe cei dintâi i-a botezat, azi unul, mâine altul, şi uite aşa, pe nebăgatelea de seamă, i-a adus în Biserică, toate numai prin acest duh de a aduna oamenii în jurul său ca să-i fie de folos Bunului Dumnezeu.

În 1957 se transferă la Parohia Sfânta Paraschiva din comuna natală, Boteni, unde a găsit Biserica în aceiaşi stare de degradare: ploua în altar! A trebuit încă o dată s-o ia de la început. Dumnezeu l-a sprijinit iarăşi. A refăcut lăcaşul. Aici, unde funcționează, ca Preot paroh, până în 1990, octombrie, 19, când pleacă la Domnul nostru Iisus Hristos, Cel pe Care L-a iubit și i-a dedicat întreaga viață de Preot, menținând comuna curată de sectanții, care făceau ravagii în comunele învecinate. În anul 1958, la doar un an după transferul de la parohia din Lucieni,

primește vizita neanunțată a Prea Sfințitului Pr. Episcop Vicar Teoctist, viitorul Patriarh al Bisericii Ortodoxe române. Acesta a inventariat toate realizările Pr. Sisoe și le-a prezentat Prea Fericitului Pr. Patriarh Iustinian, care așa cum se va vedea mai jos, a dat curs pozitiv referatului laudativ întocmit de Prea Sfințitul Pr. Episcop vicar Teoctist.

Restaurează, în două rânduri și Biserica din Boteni. Ulterior, face multiple demersuri la București, la Ministerul Energiei electrice, pentru a obține materialele și transformatoarele necesare pentru electrificarea comunei, și nu precupețește nimic, până la realizarea acestui deziderat major, care a permis edificarea în Comuna Boteni a unei fabrici de uscate fructe și zarzavaturi, fabrică solicitată prin contracte și comenzi de toate Țările nordice, datorită calității produselor. A fost mereu în linia întâia, participând cu muncă proprie și soluții tehnice, atunci când s-au construit grajdurile moderne din Păducel, având mereu alături de el pe fiul Mihail-Nicolae. S-a preocupat, neîncetat, de catehizarea tinerilor și de păstrarea comunei neafectată de mulțimea sectelor, care invadase comunele vecine, profitând de golul creat de cel de al doilea Război mișelesc. Mulțimea faptelor de bine nu a rămas fără o binemeritată răsplată. Astfel în Gramata patriarhală citim: „*Pentru merite deosebite, pastorale și duhovnicești, osârdie și lucrarea deosebită în păstrarea dreptei noastre credințe, precum și întru slava Bisericii ortodoxe cea una sfântă, sobornicească și apostolească, am socotit de bine de a acorda distincția de* ***Iconom stavrofor****, cu* ***Bederniță****, și* ***Crucea patriarhală****, lucrată în Atelierele Institutului Biblic, cu încuviințarea noastră, în semn de adâncă mulțumire și smerită închinare, la Prea Milostivului Dumnezeu, pentru binefacerea ce a revărsat asupra Sf. Biserici Ortodoxe române și asupra noastră, în răstimpul de când ne-a învrednicit a purta dregătoria de Patriarh. Nădăjduim că această cinstire va fi pentru Prea Cucernicia sa temei de a lucra, mai departe cu toată râvna pentru Biserica noastră strămoșească și pentru propășirea patriei noastre. Iar pentru ceilalți clerici va fi un îndemn de ași spori zelul lor pastoral și munca pentru binele obștesc spre fericirea și mântuirea credincioșilor și spre mângâierea și mulțumirea noastră. Pentru adeverirea celor de mai sus, arătate și de această gramată, întărită cu semnătura noastră și cu pecetea patriarhală, am acordat cele de mai sus, Prea Cucernicului Pr. Stanca Sisoe de la Parohia Boteni, în 1976, februarie 22*”. † Iustinian, Patriarhul României

Până la plecarea din lumea aceasta, Părintele Sisoe și-a însoțit păstorirea exemplară a enoriașilor cu faceri de bine, la tot pasul, rămânând în amintirea celor ce l-au cunoscut, drept un Preot angajat, cu o predică doctă și bine documentată, mereu adaptată la situația zilei, cu mare responsabilitate creștină față de toți credincioșii comunei Boteni și cu deosebită dragoste de adevărat Părinte duhovnicesc, față de toți cei care-i călcau pragul, cu felurite nevoi. A fost un exemplu de smerenie, râvnă și dăruire.

4. Preotul Sisoe Stanca, exemplu de smerenie, râvnă şi dăruire

Preotul Sisoe Stanca avea calitățile fizice ale un ui om obișnuit[61]: nu era prea înalt, avea 1, 78 m și niciodată nu a fost gras, dimpotrivă, avea o înfăţişare chiar ascetică, cu ochi albaştri, cu o privire profundă, meditativă, de rugător lucid. Format cu simțământul jertfelniciei pentru semeni, se comporta cu o deosebită căldură, față de aceștia și le analiza cu profunzime extraordinară, nevoile morale, spirituale și duhovnicești, și le asigura hrana necesară, ca să-și poată rezolva păsurile, punând mântuirea sufletelor lor, mai presus de orice; purta însemnele preoţiei, adică barbă şi mustăţi castanii care nu erau lăsate a creşte foarte mari; acestora li se adăugau, în mod fericit, frumuseţea predicilor dumnealui şi farmecul convorbirilor pe care le purta cu rudele de la Peştera sau Moeciu, care-l vizitau adesea, chiar și pe timp de iarnă, dacă nevoile lor spirituale și duhovnicești, o cereau; de neuitat rămân interminabilele discuții teologice și filosofice pe care le purta cu genialul filosof-economist, Petre Ţuţea, cât și discuțiile etnografice și cele cu privire la valoroasele tradiții Muscelene, pe care le avea cu Ion Chelcea.

Atât Petre Țuțea cât și Ion Chelcea, care erau mai în vârstă, i-au fost mentori, la Cluj, în anii de Liceu, apoi buni prieteni, care veneau şi-l căutau anume, pentru a se împărtășii unii de

[61] Vezi, din nou, fișa preotului Sisoe Stanca întocmită de Biroul evidență și cazier din Penitenciarul Pitești, UM 0336.

alții, așa cum doar sufletele de mare valoare spirituală știu să o facă. Toate aceste calități au avut un impact puternic asupra semenilor care îl înconjurau iar la muncă nu uita să dea binecuvântarea; mereu ţinea în geantă, Sfânta cu care împărtășea pe cei grav bolnavi și pe bătrâni, Molitfelnicul și epitrahilul sau patrafirul, cum spune pe alocuri şi binecuvânta, fie începutul unei zile, mai aparte, fie munca, la câmp şi pe cei care lucrau, fie ridicarea unei case; chiar şi pentru ridicarea unei clăi de fân mai mari, nu pregeta și mergea să facă o rugăciune specifică și astfel să mijlocească ajutorul lui Dumnezeu. De asemenea, la începutul zilei de muncă, după cum şi la sfârşitul ei spunea o Rugăciune de invocare a ajutorului și binecuvântării lui Dumnezeu și apoi, la sfârșitul zilei de muncă, o Rugăciune de mulţumire Domnului, pentru realizările din ziua respectivă. La fel proceda cu masa. Nimeni nu mânca până ce nu binecuvânta el masa, cu toate că – mai ales după ieşirea din temniţă – i s-a pus categoric în vedere ca să nu mai predice și nici să mai facă, astfel de ierurgii, benefice pentru creștinii comunei Boteni, dânsul nu a ezitat să-şi reia obiceiul vechi, apreciind că cel mai important era grija lui față de sufletele celor păstoriți.

A fost închis și nu i s-a spus niciodată de ce, fără ca, practic, să existe vreun dosar împotriva sa. Cu alte cuvinte, așa cum a fost luat, aşa i s-a dat drumul. Noroc că i-au îngăduit să revină în fruntea parohiei lui, dar cu o serie întreagă de restricţii despre care nu vorbea nicicând. Revenirea nu a fost posibilă fără îndeplinirea unei proceduri administrative de drept canonic, aplicabile în cauză. Mai exact, este vorba de judecarea Preotului Sisoe Stanca în ședința Consistoriului Eparhial[62] de pe lângă Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor din data de 19 mai 1960. După cum s-a reținut, prin rechizitoriul introductiv nr. 7923 din 12 mai 1960, Preotul Sisoe Stanca a absentat de la parohie în perioada 17 octombrie 1959 – 9 mai 1960, «*perioadă în care a stat la dispoziția organelor de stat sub învinuirea de uneltire contra ordinei sociale precum rezultă din Biletul de eliberare nr. 57/1960 emis de Direcția Generală a Penitenciarelor, UM 0336*», *săvârșind abaterile și delictele prevăzute de ar. 2, lit. e și art. 26 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată Bisericească. Se reține faptul că a fost eliberat fără a fi fost judecat sau condamnat de vreo instanță din RPR, a fost deţinut administrativ. Astfel fiind, lipsa sa din parohie, vină încadrată în art. 2, lit. e și art. 26 din Regulamentul de procedură, fiind provocată din cauză de forță majoră, nu i se poate reține în sarcină, întrucât numai o lipsă voluntară poate să cadă sub incidența articolelor mai sus citate. Având în vedere prevederile* Canonului 80 Trulan[63], *precum și spiritul articolelor prevăzute în actul de trimitere în judecată, urmează ca Preotul Sisoe Stanca să fie achitat de orice penalitate cu privire la învinuirea de lipsă din parohie, fără prealabilă aprobare*."[64]

Deîndată după ce a fost eliberat, Părintele a făcut slujbe pentru Eroii Neamului, ceea ce sub tirania comuniştilor nu s-a mai pomenit. De bună seamă, gândul său era la cei lăsaţi în urmă între gratii, eroii anonimi ai luptei împotriva bunului plac şi a minciunii tronând cu C.C.-ul şi Secretarul lui la masă. În pregătirea acestei slujbe – prima dintre ele -, a mers din casă în casă şi s-a străduit să găsească fotografii ale tuturor celor căzuţi pe front, la Mărăşeşti, la Mărăşti, la Câmpulung, pe Muscelele de la Valea Mare-Pravăţ. Acolo unde nu a descoperit fotografii, a comandat unor pictori ce lucraseră la Biserica să închipuie înfăţişările dispăruţilor, ţinând seama de relatările sătenilor şi ale neamurilor. Portrete şi fotografii slujiră la întocmirea unor panouri cu eroii satului ce fură de

[62] Organele disciplinare și de judecată pentru clericii de mir, preoți, diaconi și cântăreți în chestiunile administrative și bisericești sunt: Consistoriul Disciplinar Protopopesc, Consistoriul Eparhial. Organele de recurs sunt: Sinodul Mitropolitan, pentru cazurile de depunere din treaptă, Sfântul Sinod, pentru cazurile de caterisire. Consistoriul Eparhial funcționează la fiecare Eparhie, și este format din: trei membri titulari și doi membri supleanți. Membri sunt toți preoți cu examenul de promovare, din categoria I, doctori sau licențiați in teologie, cu cunoștințe canonice și juridice.

[63] Canoanele Sinodului Trulan sau V-VI Ecumenic. Canonul 80: Dacă vreun episcop, presbiter, ori diacon, sau dintre cei număraţi în cler (în clerul inferior), sau vreun laic, de n-ar avea nici o nevoie prea grea sau vreo treabă anevoioasă, ca să lipsească mai multă vreme de la biserica lui, ci fiind (petrecând) în cetate, nu ar merge (la biserică) trei zile de duminică în trei săptămâni, de ar fi cleric, să se caterisească, iar de ar fi laic, să fie îndepărtat de la împărtăşire (afurisit).

[64] A se vedea Sentința nr. 9/1960 a Consistoriului Eparhial de pe lângă Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor din data de 19 mai 1960, anexată studiului de față.

atunci înainte păstrate în Biserică. În fiecare an, de Înălţare, Părintele ieşea şi slujea la un alt monument al celor căzuţi în lupte – pe care se agăţase o stemă sovietică dintr-acelea cu cinci colţuri, comemorând victimele părţii ultime a celui de-al doilea război mondial, căzute alături de ostaşii ruşi, în gonirea nemţilor din ţările ocupate! Monumentul de alături – cel al Eroilor Neamului – fusese odinioară păzit de vulturul cu crucea în cioc, cum îl ştim pretutindenea prin sate. Numai că această cruce de bronz fusese smulsă din ordinul partidului. Părintele a pus crucea la loc, pe banii dumnealui, după cum obişnuia. Astfel nu a mai trecut nici un an ca Botenii să fie lipsiţi de slujirea memoriei eroilor români.

Cu orice personalitate a Muscelului avea de-a face, fie că era vorba despre Petre Ţuţea – care l-a întâlnit, din păcate, mai mult în ultima perioadă a vieţii -, Chelcea, de care a fost foarte îndelungat aproape, ori careva venit de pe valea Dâmboviţei, cu trăsura sau, iarna, cu sania – era o frumuseţe vă vezi pe albul imaculat al zăpezii apărând sănii cu zurgălăi care trăgeau în curtea lor - -, cu aceştia Părintele Sisoe dirija în aşa fel discuţiile încât să dispară politicul, să se şteargă din conştiinţă necazurile, să fie uitată sărăcia ce bântuia anii aceia dominaţi de comunism (nu exista zahăr, nu exista pâine) şi trăgea uşor-uşor atmosfera ce se înjgheba către zona poeziei sau a romanului de bună calitate. Trebuie repetat, în spatele tuturor acestor predici-convorbiri, cu enoriașii, care umpleau Biserica, se simţea un val lent, tăcut, atoatepătrunzător, delicat, al rugăciunii. De altfel, citatul literar era astfel ales încât să definească el însuşi o clipă scripturistică, nou sau vetero-testamentară, deci îndruma vorbirea, vrând-nevrând, către aspectul teologic al existenţei, cu alte cuvinte către rugăciune, repet. Cum predicile îi erau totdeauna observate cu rea voinţă (şi nu numai lui, ci tuturor), spionate, defăimate la forul însărcinat cu asuprirea vorbirii în public şi a răspunderii creştinismului, modalitatea Părintelui era de a se agăţa de poeţii români, de a-i analiza, urcându-şi predica pe înălţimi inatacabile, pentru ca, pe nesimţite, pe un vers de acolo să-şi brodeze întreaga adresare către credincioşi, fără să-i poată nimeni găsi pricină. Pentru ochii neavizaţi, subiectul grăirii sale era poezia, fără ca să-şi dea seama cozile de topor că aceasta constituia numai o metodă de aducere în prim plan a cugetării biblice, dar nu direct, ci mai puternic insinuant, pe căi uşor lăturalnice[65]. Și așa cum ne mărturisea Mihail-Nicolae Stanca, fiul Preotului, Eminescu era prezența obișnuită și încântătoare a acelor reverii spirituale.

Referitor la conduita etică, prin portretizarea morală făcută de către enoriași, vecini și rude, se spune despre Preotul Sisoe Stanca faptul că era un om frumos, frumuseţea lui fizică fiindu-i pe deplin copleşită de cea spirituală. Omul acesta nu a ridicat glasul la cineva niciodată, indiferent de situaţia în care s-ar fi găsit. Este evident că trăsăturile sale spirituale erau generate de un depozit de forţă, de încredere în fiinţa umană, rezervorul energiei de care însuşi are nevoie pentru a fi bun și cât privește rolul Preotului în viaţa morală a societăţii vedem că preoţia este lucrare din lucrarea Domnu-nostru Iisus Hristos, e putere din puterea Lui, chemare din chemarea Lui. Preoţia e miracol permanent în sânul Sfintei Biserici, e slujire din slujirea dumnezeiască a Marelui Arhiereu, transmisă tuturor preoţilor prin Sfinţii Apostoli şi de aceştia prin hărăziţii sfinţiţi Episcopi. Așa gândea Pr. Sisoe.

„Niciodată nu a adus nici cea mai mică jignire cuiva. A fost închis, bătut, torturat în chipuri ce nu se pot imagina – asta era uluirea mea, văzându-l cum arăta când a venit de acolo -, dar n-a rostit vreodată nici cel mai mic cuvânt de injurie la adresa cuiva, ori de protest şi mai ales de dorinţă a răzbunării. Ba, mai mult, nici n-a acceptat vreodată să povestească ceva de acolo, indiferent care au fost stratagemele folosite de mine ca să-l determin să vorbească. Tot timpul era cu zâmbetul pe buze. Nu-şi amintea decât că, în închisoare, a avut cele mai mari satisfacţii de până atunci, pentru că s-a putut ruga aşa cum şi-ar fi dorit-o dânsul dintotdeauna. În rest, nimic.” Aceasta este și mărturisirea fiului, Mihai – Nicolae.[66] Însă Preotul Sisoe a fost și un bun cetățean, un model aparte, pentru cei din satul său.

(Va urma)

[65] M. Rădulescu, *Op. cit.*, p. 18.
[66] Idem, p. 6.

EMINESCU - VISUL UNIRII CELEI MARI

Nuşa Cantemir
Piteşti

Motto:
„ Eminescu era un om al timpului modern, cultura lui individuală stă la nivelul culturii europene de astăzi.”
Titu Maiorescu

Trebuie de remarcat faptul că articolele cu conținut politic ale lui Eminescu, de acum peste o sută de ani, sunt actuale, sunt prezente realitățiii de azi, nu au pierdut puterea lor de demascare și chiar condamnare a tuturor celor ce ne calcă în picioare integritatea teritorială, cum i s-a întâmplat României în 1812, apoi în 1878 și ultima dată în 1940. ***„Niciodată, spunea Eminescu, nu avem dreptul de a ceda, ori să fim de acord cu cedarea, să nu stăm nicicând la târguială asupra vetrei bunilor și străbunilor. Dacă n-am putut păstra de la străbuni teritoriile, să ne păstrăm conștiința integrității neamului din care ne tragem seva.”***

Și mai scria Mihail Eminescu: „ ***Rusia nu a luat această parte a Moldovei decât pentru ca să înainteze, spre a stăpâni multe suflete, făcând în așa fel ca din Basarabia să poată înrâuri asupra Moldovei și asupra întregului popor românesc***”. Este valabil și în zilele noastre ce spunea poetul în ceea ce privește pofta „Împărăției” rusești. În 25 și 28 ianuarie 1878, apoi în luna februarie a aceluiași an, Eminescu a publicat în ziarul **Timpul** articole cu privire la situația Basarabiei:

„(...) Basarabia întreagă a fost a noastră pe când Rusia nici nu se megieșa cu noi, Basarabia întreagă ni se cuvine, căci a pământ drept al nostru și cucerit cu plugul, apărat cu arma, a fost de la începutul veacului al patrusprezecelea încă și până în veacul al nouăsprezecelea. Mandatarul Europei vine să mântuie popoarele creștine de sub jugul turcesc și începe prin a-și anexa o parte a unui pământ stăpânit de creștini, în care nu-i vorba de jug turcesc? Ciudată mântuire într-adevăr. Cuvântul nostru este: De bună voie niciodată, cu sila și mai puțin.”

„N- avem nici un schimb de făcut cu Rusia în particular și nu-i dăm nimic ei, precum nu pretindem nimic de la ea în special, decât ca să consfințească cuvântul împăratului ei. Numai toți semnatarii Tratatului de la Paris, care va servi de bază a deliberărilor Congresului, ne pot da ceva – lua nu ne pot nici ei nimic, prin Tratatul de la Paris: integritatea și neatârnarea teritoriului nostru actual”.

10 Februarie 1878: ***„Chestiunea retrocedării Basarabiei cu încetul ajunge a fi o chestiune de existență pentru poporul român. Puternicul împărat Alexandru II stăruiește să câștige cu orice preț stăpânirea asupra acestei părți din cea mai prețioasă parte a vetrei noastre strămoșești. Înțelegem pe deplin această stăruință, deoarece la urma urmelor, pentru interesele sale morale și materiale, orice stat face tot ce-i stă prin putință: Rusia este o împărăție mare și puternică, iară noi suntem o țară mică și slabă; dacă doar țarul Alexandru II este hotărât a lua Basarabia în stăpânirea sa, pentru noi, Basarabia e pierdută. (...) Mihai Viteazul a izbutit să împreune sub stăpânirea sa trei țări și să pregătească întemeierea unui stat român mai puternic; a fost însă destul ca Mihai Viteazul să moară pentru ca planul urzit de dânsul să se prăbușească. (...) Astăzi e dar timpul ca să întărim, atât în români, cât și în popoarele Apusului, credința în trăinicia poporului român. Rusia voiește să ia Basarabia cu orice preț: noi nu primim nici un preț. Primind un preț, am vinde și noi nu vindem nimic!”***

Scrierle sale au fost considerate iredentiste, șovine, periculoase, căci păreau să amenințe Imperiul Austro-Ungar. Dar Eminescu avea un singur scop, o singură țintă: refacerea Daciei Mari, ce a prefigurat România Mare din 1918. Publică, încă din 1870, articole în presa de limbă română din Ungaria, cu titluri ca : „ Să facem un congres”, „ În unire e tăria”, „Echilibrul” , în care lua în mod vădit apărarea românilor din Transilvania, ce cunoșteau o dublă asuprire. Prin activitatea sa publicistică, Mihai Eminescu a fost considerat instigator la revoltă împotriva Austro-Ungariei.

Articolele sale tăioase la adresa Imperiului au creat panică în rândurile autorităților române, mai ales la Palat, căci se știe că regele Carol I era un apropiat al Puterilor Centrale, al Austro-Ungariei și Germaniei. Din această cauză, Societatea „Carpații" a fost scoasă în afara legii. Eminescu, prin articolele sale, era dispus să utilizeze chiar metodele organizatorice ale francmasoneriei, pentru a-și vedea realizat țelul său de a aprinde flacăra revoltei în Ardeal. De aceea, la Viena, el propune și chiar insistă ca studenții ardeleni, când se întoeceau acasă în vacanțe, să propovăduiască formarea Daciei Mari.

După cum bine cunoaștem, serviciile secrete austro-ungare urmăreau a suprima pe „poetul instigator", și Eminescu este anihilat, în vara anului 1883, când este închis la sanatoriul doctorului Șuțu, după ce politicul s-a implicat în acțiunile agenților secreți austrieci. Eminescu ar fi putut ajunge chiar în Parlamentul țării, și atunci vocea lui ar fi avut mare greutate în ceea ce privește redobândirea teritoriilor furate.

Mihai Eminescu, după cum relatează documentele istorice, a fost liderul și fondatorul unor societăți secrete cu caracter naționalist și iredentist. El nu excludea nici atacul armat și nici revoltele populare, în scopul întronării justiției teritoriale pentru România. Societatea secretă " Carpații", de care am pomenit mai sus, număra peste 2.000 de membri și dorea eliberarea tuturor provinciilor românești de sub jugul austro-ungar sau rusesc și unirea lor într-un stat numit Dacia. Eminescu a fost un mare patriot, un exemplu pentru ***epigonii*** de azi. El își saluta apropiații cu sintagma: ***„ Trăiască nația***!" și nu ezita nici o clipă să vorbească despre visele sale mărețe privind soarta Principatelor Române.

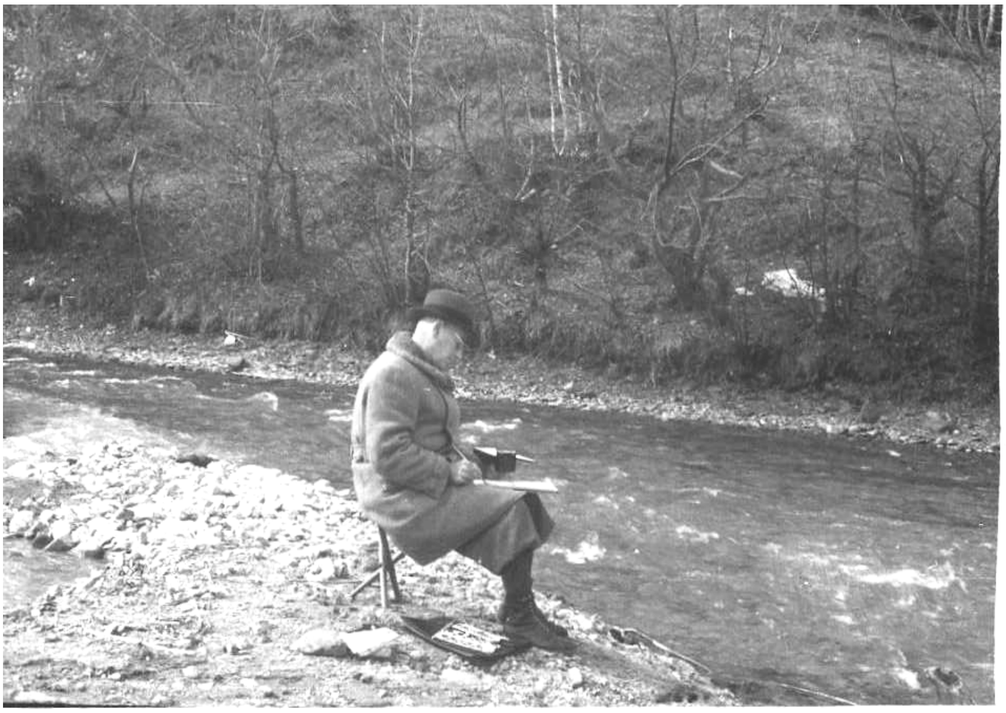
Visul lui dăinuia din tinerețe, când nu împlinise încă 17 ani el visa la Unire, este vorba de proiectul de mai târziu , „Dacia Mare", pe care l-a susținut până la sfârșitul vieții. De aceea s-a implicat în societăți secrete, de aceea a complotat împotriva autorităților austro-ungare, participând chiar la organizarea unor atacuri de gherilă, la revolte ale transilvănenilor. Acțiunile sale din cadrul Societății „Carpații" au dus România în prag de război cu Austro-Ungaria, el fiind numit „ cap al răutăților".

La 28 iunie 1883, Imperiul Austro-Ungar, rupe legăturile diplomatice cu România. Împăratul plasează trupe austriece pe linia Carpaților, pregătite să invadeze teritoriul românesc. Cancelarul BismarK amenință România cu război, prima cauză invocată fiind acțiunile iredentiste și provocatoare ale Societății „Carpații", având printre lideri pe Mihai Eminescu, membrii ei fiind intelectuali ce pregăteau revolte în Ardeal și Bucovina.

Mihai Eminescu – luceafăr pe firmamentul literaturii române, geniu, poet nepereche, patriot, a fost considerat de către neiubitorii de neam și ***țară xenofob, autohtonist, naționalist, gazetar și profet naționalist, anti-occidental*** și un poet care, prin celebra poezie „**Doina**", prevestea unele invocații naționaliste legionare. Dar, după cum bine spune academicianul Ioan – Aurel Pop, „ Eminescu este lăudat de către toți românii care l-au citit, de la marii cărturari, până la oamenii de rând, fascinați de versul și verbul său."

Când spune ***„Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie (...) Dulce Românie, asta ți-o doresc***", marele poet-patriot și martir se gândea, în primul rând, ***la România Rotundă***, pe care o descrie în „ Doină" (***„ De la Nistru pân' la Tisa***"). În peregrinările sale, la Cernăuți, Blaj, Sibiu, poetul a „pipăit" sufletul țării și s-a convins că geografia ei, pe care- o avea de mic în suflet, corespundea realității geo- etnograficee. El vede Transilvania ca o coloană vertebrală a României, ***„axă de susținere și rezervor etnic românesc".*** Eminescu nu a greșit o secundă în ceea ce privește chestiunea națională.

Se spune că ***„ Unirea face puterea",*** Mihail Kogălniceanu a spus, în 1859, la ***Mica Unire***, ***„ Unirea națiunea a făcut-o!"*** , dar mai mult decât atât, unirea sub semnul culturii naționale și a lui Eminescu, ne dă rațiunea de a fi ca popor pe această lume. După cum scrie acad. Ioan–Aurel Pop „ Eminescu nu are nevoie de laude sau elogii. (...) Eminescu este, în sine, elogiul și lauda poporului român." Geniul lui Eminescu este și rămâne puternic.

Mareșalul Eduard Smigly-Ridz, pictând pe malul stâng al râului Dâmbovița, Dragoslavele fotografie realizată în 1940.[1]

MAREȘALUL EDWARD RYDZ-SMIGLY, 80 DE ANI DE LA GĂZDUIREA SA ÎN DRAGOSLAVELE ARGEȘ-ROMÂNIA

Preot paroh Gheorghe Cîrstina
Dragoslavele

În anul 1939, la 01 septembrie, Germania nazistă, atacă Polonia, declanșând cel mai mare conflict militar, care a cuprins 72 de state, ducând la moartea a peste 60 de milioane de oameni.

Urmare a înțelegerii secrete dintre germani și ruși, în Pactul Molotov- Ribentrop, Polonia a fost invadată și din est de către sovietici, la 17 septembrie 1939.Armata poloneză este zdrobită de forțele de ocupație, fiind nevoită să ceară ajutor, aliatului român.

Membrii guvernului polonez au fost găzduiți la cel mai confortabil Hotel din Stațiunea balneară Slănic Moldova, de această găzduire, ocupându-se personal Ministru Crutescu, directorul Protocolului Ministerului de Externe. În cele ce urmează, ne vom ocupa de Mareșalul Edward Ridz –Smigly, șeful armatei poloneze și de suita sa.

Din 19 septembrie 1939, mareșalul a fost găzduit la Craiova, în cochetul Palat Jean Mihail, apoi mutat la Dragoslavele, jud.Argeș, unde rămâne până în 17 dec.1940, când evadează, de frica gestapoului, care cerea mareșalului Antonescu, să-l dea la schimb cu Regele Carol al-II-lea , care urma să fie răpit din Spania.

Dar cine era acest mareșal? Mareșalul Edward Rydz-Smigly, s-a născut în ziua de 11 martie 1886, în localitatea Berejani din Polonia.Urmează cursurile Universității Jagiellone, devenind ofițer de infanterie, ajungând la gradul de general.În timpul războiului cu sovieticii, generalul conduce mai multe ofensive impotriva acestora, capturând orașele Wilno și Dunaburg, eliberând orașul leton Latgale, de sub ocupația Armatei Roșii, anihilând complet Divizia a XII-a rusă, capturând Kievul.

România caută astfel să-l ferească de naziști și ruși, mutându-l la diferite locații, să i se piardă urma și să poată fi protejat.

Ce nu s-a știut până acum despre găzduirea Mareșalului în Dragoslavele Jud.Mușcel, actualmente Argeș?

Iată ce declară în exclusivitate preotului Gheorghe Cîrstina, colonelul Voinar Wojcicki Ștefan, sosit din America în Dragoslavle, în anul 1996:

”Părinte puteți consemna următoarele:
NEAMUL ROMÂNESC, ESTE CEL MAI MINUNAT NEAM DE PE GLOB.NU CRED SĂ FI EXISTAT SAU SĂ EXISTE UNUL ASEMENEA LUI.

La noi, era prăpăd mare, jale foamete și întuneric.Moartea era prezentă peste tot.Scăparea noastră era România.Când am intrat în Cernăuți, (17/18 septembrie n.n.), am intrat într-o altă lume.Am intrat în Rai. Noaptea era orașul luminat ca ziua. Ne-au întâmpinat demnitarii și Mitropolitul (Visarion Puiu n.n.), ca pe niște adevărați frați, prieteni aflați la necaz.Vă rog să mă credeți părinte, că peste tot erau mese întinse, cu fețe albe, cu bucate fel-de-fel.Cu niște struguri, mai mari decât prunele, cum nu văzusem, în viața mea.
Acest lucru și calda primire, m-a marcat pe viață. Eu eram rodul unui hazard sau capriciu al istoriei...la douăzeci și ceva de ani, terminasem Academia de Poliție și aveam în răspundere, un sector în prejma străzilor, unde își avea sediul mareșalul.
În timpul prăpădului, am primit ordin direct, să las toate și să răspund de evacuarea și transportul în siguranță spre România, al Mareșalului (Edwuard Ridz-Smigl, n.n.) Nu știam un cuvânt românește, dar înțelegeam tot din bunătatea oamenilor și din sinceritatea lor.
Și totuși, ați reușit să învățați românește atât de bine, m-am ambalat eu, neputându-mă abține?
Știți care au fost primele cuvinte românești pe care le-am învățat? Sunt două cuvinte, pe care din păcate...nu le voi rosti în fța unui preot și a doamnei primar, zise colonelul și începu să râdă copios. Frumoasă este limba asta românească...și ca să revin...am învățat-o de nevoie.
Pentru obiectivul pe care-l aveam de îndeplinit, trebuia să vorbesc românește.”
Colonelul, a stat un an în Dragoslavele, „ca turist”, observând fără să fie observat, orice mișcare, care ar fi putut pune în pericol, viața Mareșalului. De la brutăriile care-l aprovizionau cu produse de panificație, la țăranii de unde se achiziționa produse lactate, ouă și alte bunuri.
Monitoriza orice străin care sosea în Dragoslavele.[2]

Condica Parohiei Dragoslavele

Evenimentul venirii în Dragoslavele a mareşalului Poloniei Smigly Ritz, văzut şi descries de preotul paroh Ioan Pârvu:

„S-a răspândit în sat svonul, că la vila Patriarhiei, au sosit nişte militari polonezi, sub paza unui ofiţer român şi a câtorva soldaţi.

Era vorba de mareşalul Smigly Ritz şi suita mică a sa: Colonelul Wenda, ofiţer de stat major, dr. Cianciara, agiotantul maior şi încă două persoane.

În trei săptămâni armata poloneză fusese zdrobită de nemţi. Guvernul lor plecase în exil trecând prin ţara noastră, pentru că erau aliaţii noştri. Odată cu fruntaşii politici şi militari ai Poloniei, cărora guvernul român le-au făcut la Cernauţi o frumoasă primire, în frunte cu mitropolitul Visarion Puiu, care a supărat pe nemţi, (încât mitropolitul a fost declarat criminal de război şi s-a refugiat la Paris) au trecut şi-au rămas la români, mulţi polonezi, pentru mult timp.

M-am prezentat la dânşii, i-am intrebat cum se simt aici şi mi-au spus: Bine!

Mareşalul, de statură mică, în civil, semăna mai mult a cleric, decât a militar. Era un temperament calm, prietenos şi ne înţelegeam în franţuzeşte.

Auzise deja că mă ocup cu pictura, m-a invitat să lucrăm împreună să-i aduc şi modele de copii şi femei în costum naţional. M-a întrebat dacă pictez în fiecare zi? I-am răspuns că un preot de sat mai are şi vite şi lemne de tăiat şi mi-a spus: „Astea nu sunt treburi care să te oprească. Eu, cu grijile de conducator suprem de armată, pictez în fiecare zi”. Se şi putea observa, picta frumos în stil clasic, avea cu dânsul toate cele necesare, iar lucrarile pe pânză, în ulei, le trimetea poşta locală la prieteni şi cunoscuţi din S.U.A., Franţa şi Anglia.

Am pictat împreună portretul fetiţei Marioara I. Popescu, al tinerei Mira Diţă şi n-a isprăvit decât turla bisericii din Suseni. Se deplasa pe o rază de 1 km., când picta după natură, supravegheat de la distanţă de locotenentul în rezervă (învăţator moldovean, care se purta politicos cu dânşii, da şi îi curăţa de bani, la poker).

Într-o zi mi-a arătat zâmbind, în gazeta L'uhmanite, cum schimbau ţigări şi mici cadouri la graniţa poloneză, ostaşi germani şi sovietici, după pactul încheieat între Stalin şi Hitler! Erau convinşi: Polonia va renaşte, cu ajutorul aliaţilor şi al lui Dumnezeu. În fiecare sărbătoare venea la dânşii preotul catolic de la Câmpulung, să le facă Sf. Liturghie, dar participau şi în biserica noastră la câte un Te-Deum şi se mirau că îngăduim copiilor de şcoală să spună poezii fie ele şi patriotice, că la dânşii nu se îngăduieşte aşa ceva.

Din când (în când) erau vizitaţi şi (de) dentistul Springel din Câmpulung, care le făcea lucrări. Se pare ca prin aceşti doi vizitatori (inclusiv locatarul şi gazda), ei şi-au pregătit evadarea şi ieşirea din România, despre care am aflat astfel:

Într-o dimineaţă friguroasă m-am dus să întreb ce face Domnul Mareşal. Aghiotantul, cam bâlbâindu-se, mi-a spus: „Nu prea se simte bine”. I-am urat sănătate, iar a doua zi, aghiotantul a venit la mine la gazdă şi mi-a înmânat din partea mareşalului, un şasiu de pânză şi câteva pensule şi tuburi cu vopsele, ca amintire.

Mi-a dat să gândesc ceva, dar mi-a răspuns că încă nu se simte bine. De fapt evadase de câteva zile împreună cu colonelul Wenda şi celelalte persoane (afară de doctorul Cianciara pe care l-am întâlnit liber în Campulung, şi de aghiotantul care rămăsese să mascheze evadarea şi să suporte împreună cu ofiţerul român, chinuri şi anchetă severă).

Ulterior am aflat că: cu asentimentul celor ce îi păzeau şi cu paşapoarte false în buzunar, procurate de preotul catolic şi dentist, într-o noapte noroasă au trecut pe sub sârma ghimpată dinspre nord, unde îi aştepta un autoturism care i-a dus la Constanţa, unde s-au îmbarcat pe un vas, care i-a dus să ia contact cu legiunea armatei poloneze ce se formase în nordul Africei, în care colonelul Wenda şi-a dat viaţa pentru Polonia, iar Mareşalul Smigly Ritz, s-a întors deghizat în Polonia, sub nume fals, unde a organizat mişcarea de rezistenţă, dar a fost prins de nemţi şi executat. Ştiu că nutrea dorinţa să se odihnească în pământul natal”.[3]

ION (NELUȚ) ARNAUȚOIU - LOCOTENENT DE CAVALERIE (1916-1944)

Laurenția Arnăuțoiu
Câmpulung

Familia învățătorului Iancu și Laurenția Arnăuțoiu din Nucșoara Muscel a avut cinci copii: patru băieți și o fiică.

Ion Arnăuțoiu, fiul cel mare, se distinge prin curaj încă de pe băncile școlii. Ca elev la Liceul „Dinicu Golescu” din Câmpulung este decorat, în anul 1934, de Regele Carol al II- lea, pentru contribuția sa la stingerea incendiului izbucnit la mănăstirea „Negru Vodă” și biserica Șubești.

În timpul celui de-al doilea război mondial, ca ofițer în Escadronul 1 Vânători călări - Dumbrăveni, participă la Campania din Răsărit (22 iunie 1941 - 8 februarie 1944). Cade în luptele din Crimeea, la Baccisarai, răpus de o mină. Maiorul Săvoiu marturisea: „se specializase în deminarea terenurilor pe câmpul de luptă într-un asemenea grad, încât, călare, scotea sabia și cu ea, smulgea mina și o arunca”.

Mărturie a curajului său sunt decorațiile:

- „Virtutea Cercetășească”, ca elev;
- „Coroana României” și „Steaua României” cu panglica de Virtute Militară;
- „Crucea de Fier”-clasa a II-a și „Crucea de Aur a Vulturului German”, ca militar.

1.Fotografie unicat aflată în arhiva pr.Gh.Cîrstina
2.Articol publicat în cotidianul ”Muscelul” nr. 514, din 28 ianuarie, 2002, p.02.
3.Condica parohiei Dragoslavele, pp.81-82

Este propus de mai multe ori pentru Ordinul „Mihai Viteazul”.

Redăm mai jos un articol apărut în presa vremii, păstrat de tatăl meu, Anton Arnăuțoiu, al treilea frate al eroului.

A căzut un călăreţ

de Serg. t. r. GRUIA FLORUŢIU
Reporter de război (S. M. P.)

Viaţa de front, cu firele-i ţesute în faţa morţii, creiază între comandanţi şi ostaşi, o comunitate unică. Deasupra tuturor celor cuprinşi între liniile de sârmă ghimpată şi spatele câmpului de bătae atârnă implacabil o sabie a lui Damocles, ce se poate declansa din văzduh, de pe pământ, în orice clipă trecând în nefiinţă, pe oricine, fără deosebire. Inimile lor bat cu a-

ceeaş emoţie în furtunile luptei, iar gândurile, sbuciumul şi dorurile se împărtăşesc reciproc întărind definitiv această legătură sufletească, Deaceea, pierderea unuia lasă în jurul celor rămaşi un gol ce nu se umple niciodată.

Acest sentiment l-am avut, la escadronul de [illegible]nători călări, [illegible] care l-a comandat, până în ceasul morţii, Locotenentul Arnăuţoiu Ioan, un călăreţ desăvârşit şi brav, peste al cărui proaspăt mormânt, cununile de flori ale recunoştinţei n'au prins a se usca încă. La postul de veghe din munţii Crimeei, în clipe de răgaz, călăreţii povestesc de aprigile lupte, de comandantul al cărui suflet a rămas între ei pentru totdeauna.

De el se leagă toate amintirile, începând dela prima zi de războiu. Atacul viguros împotriva pichetului de grăniceri bolşevic dela Bilca. Inaintarea până în apropierea Storojineţului, oraş în care a pus cel dintâiu piciorul, sub barajul ucigător al artileriei inamice. Deacolo spre Cernăuţi, pe dealul Camenca, atunci când comandantul cade rănit ia în mâinele lui viguroase destinul neinfricaţilor călăreţi. Şi, de aci înainte, fiecare zi de luptă, în iurreşul victorios al escadronului, în goana cailor trece Nistrul urmărind inamicul ce se retrăgea de pe câmpiile întinse ale Transnistriei.

Ziua de 26 Iulie 1941 va rămâne neştearsă în amintirea tuturor. Escadronul primise misiunea să facă legătura cu o divizie de infanterie. In faţa satului Tibulevca, după o puternică pregătire de artilerie, sovieticii trec la contraatac, cu care de luptă, reuşind să facă o spărtură în front. Monstrii de oţel p[illegible] panică. Perirolul [illegible]nţa întregul escadron. Atunc[illegible]du-şi seama de gravitatea situaţie[illegible]u un avânt nebun. Locot. Arnăuţoiu sare din şanţ, cu o sticlă de benzină în mână şi dă foc primului car. Pilda lui salvatoare e urmată cu acelaş elan, şi vânătorii călări înscriu una din marile lor biruinţi. In vâltoarea luptei este rănit la picior, dar rămâne acolo până la restabilirea situaţiei. Această faptă de arme îi aduc răsplata primei decoraţii, „Coroana României“.

In ziua de 9 Octombrie 1941, când ruşii sunt încercuiţi la Est de Nowo—Poltavca, în avantgardă cu o grupă de mitraliere pătrunde în dispozitivul inamic şi deslănţuind un foc puternic de surpriză îi zăpăceşte. Peste 500 de prizonieri şi un numeros material de războiu capturat sunt fructul îndrăznețel acţiuni, pentru care e decorat cu „Steaua României“.

A căzut un călăreț

— Urmare din pag. 1-a —

Luptele din Cuban, de pe Dolgaja, Krenest, valea Lipki, Bacanskaja și altele, îl găsesc tot atât de aprig și vitejia sa stârnește admirația camarazilor germani, a căror prețuire e concretizată prin conferirea „Crucii de fier".

Intors în Crimeea, neastâmpărul de luptător îl stăpânește și se avântă în luptele de curățire a munților de partizani. Din proprie inițiativă face pânde, patrulări și recunoașteri, punându-și viața în [illegible] cu nepăsare.

Intr'o ultimă acțiune, la SV de Sablin, pe cota 718, în ziua de 8 Februarie 1944, își găsește o moarte neașteptată și năpraznică. Trupul lui frumos de călărăț e sfărâmat de o mină pusă de mâna lașă a unui bandit, pe cărarea unde-i urmărea, în fruntea escadronului său.

Astăzi, în desișul negrelor păduri, pe stâncile colțuroase, călăreții însetați de răzbunare, răscolesc cuiburile viperelor, pentru a plăti cu sânge, moartea celui mai iubit comandant al lor...

* * *

IN MEMORIAM

PROFESOR MARIN BĂDESCU
(LOCALITATEA VOINEŞTI PE HARTA ARHEOLOGICĂ A ROMÂNIEI)

Prof. univ. dr. Carol Căpiţă,
Lector univ. dr. Laura-Elena Căpiţă
Universitatea din Bucureşti

Puţini oameni au privilegiul şi povara de a fi fost martori la schimbări sistemice ale societăţii în care trăiesc. Profesorul Marin Bădescu a fost unul dintre slujitorii şcolii româneşti a cărui viaţă s-a aflat sub semnul constantei reevaluări.

Marin Bădescu s-a născut în comuna Popeşti, jud. Argeş, astăzi com. Râca. Mama sa, învăţătoare, a ştiut să-i inoculeze dragostea de carte, dar şi să-i păstreze dragostea de independenţă, chiar dacă aceasta s-a manifestat la început sub forma unor plimbări lungi în pădurile şi pe câmpiile din regiunea natală. De altfel, de acest mic univers îl legau amintiri plăcute la care mereu revenea atunci când dorea să sublinieze rolul educaţiei. Copil neastâmpărat, care s-a bucurat de înţelegerea şi dragostea părinţilor, a rămas orfan de tată foarte de timpuriu, iar apoi a devenit, la doar 12 ani, elev al Şcolii Normale din Câmpulung, unde a petrecut opt ani. Conform unei tradiţii instaurate odată cu epoca de modernizare a României, şcolile normale au fost instituţii centrale ale acestui proces de restructurare a societăţii româneşti. Gândite ca instituţii care să formeze o elită a societăţii, aceste şcoli erau exemple de seriozitate şi de rigoare, atât academică, cât şi etică. În condiţiile în care modernitatea românească risca să rămână un fenomen strict urban, şcolile normale, prin atenţia acordată formării învăţătorilor, au reprezentat adevărate "curele de legătură" între schimbările iniţiate la nivel instituţional şi majoritatea populaţiei. Până târziu în secolul al XX-lea, România a fost o ţară cu o majoritate semnificativă rurală. A asigura o bază educaţională pentru cea mai mare parte a societăţii româneşti a fost una din cauzele profunde ale transformării regatului într-un pol al modernizării Europei de Sud-Est. Formarea cadrelor didactice a fost şi rămâne una din condiţiile succesului unei societăţi.

Ca elev al Şcolii Normale din Câmpulung, profesorul Bădescu şi-a format o parte însemnată a personalităţii sale, căci a învăţat să fie nu numai un bun învăţător, ci şi un bun gospodar. Aşa cum mărturisea odată, directorul şcolii le-a spus din prima zi că absolvenţii acestei şcoli trebuie să fie nu numai învăţători în sălile de clasă, ci şi învăţători ai comunităţilor din care vor face parte, deci să-i înveţe pe oameni toate cele folositoare. De altfel, şcoala avea o semnificativă bază materială în care elevii dobândeau cunoştinţele necesare unei bune gospodăriri a propriului cămin, dar şi a transmiterii de cunoaşteri care să ajute oamenii să se dezvolte în termenii succesului economic personal. Probabil că aici s-a manifestat pentru prima dată pasiunea lui pentru cunoaştere şi pentru transmiterea acesteia. Grija faţă de elevi şi de datoria de profesor s-a manifestat şi prin atenţia acordată de Marin Bădescu transmiterii unor informaţii şi deprinderi care, fără a avea neapărat o legătură directă cu predarea istoriei, cu siguranţă au contribuit la formarea unor personalităţi complexe, de oameni gospodari. Alături de prezentarea temelor prevăzute de programă, profesorul Bădescu a avut grijă să transmită elevilor săi şi elemente de geografie locală, de gospodărie, de ceea ce astăzi s-ar numi economie domestică.

După studiile liceale, a primit repartiţie în Dobrogea, în comuna Făclia, în zona primului canal încercat de regimul comunist. Poate şi faptul că era considerat fiu de chiabur a contribuit la repartizarea sa într-o regiune care era departe de casă. După stagiul militar de trei ani, a revenit în comuna natală, continuând practic activitatea mamei sale. S-a remarcat ca învăţător nu doar prin activitatea didactică desfăşurată, ci şi prin activităţile culturale organizate pentru şi cu tinerii din

localitate, spre mirarea celor care îl ştiau doar ca Tişică cel neastâmpărat. Marin Bădescu nu a ascuns niciodată faptul că el credea mai degrabă într-o maieutică decât într-o simplă pedagogie. Pentru el, educaţia era un fenomen global, în care cunoaşterea trebuia să fie cu folos pentru individ şi pentru comunitate. Copiilor săi le-a împărtăşit frecvent admiraţia pentru câţiva dintre gânditorii pasionaţi de educaţie. Printre aceştia s-a aflat J.J. Rousseau şi lucrarea sa *Emile,* dar şi Seneca, autorul volumului *Scrisori către Lucilius.*

A urmat apoi cursurile Institutului Pedagogic şi ale Facultăţii de Istorie din cadrul Universităţii din Bucureşti. Lucrarea sa de licenţă, inspirată de participarea sa la săpăturile organizate de Dumitru Tudor în Oltenia, avea ca temă romanitatea din zona Argeşului şi problematica limes-ului transalutan. Tema este şi astăzi una de actualitate, căci ridică o serie de probleme care vor continua să repună în discuţie modelele propuse pentru romanizarea spaţiului nord-dunărean: tipul şi amploarea prezenţei romane în zona Munteniei, raportul dintre dimensiunea strategică şi cea economică în administraţia romană, relaţia dintre autohtoni şi administraţia romană, impactul şi amploarea retragerii romane.

Căsătoria l-a adus din Vlaşca în Muscel, din 1965 devenind profesor la şcoala Voineşti, unde a activat până la pensionare. A rămas fidel comunităţii, chiar dacă i s-au propus posturi didactice în Câmpulung. Acest ataşament s-a datorat nu doar seriozităţii cu care şi-a făcut meseria de dascăl, ci şi pasiunii sale pentru cercetare. Încă din facultate era pasionat de cercetarea istoriei antice, cu precădere a prezenţei romane în spaţiul nostru. Preocupat să aducă un plus de realism orelor sale, a oferit elevilor săi posibilitatea de a-şi asuma rolul de mici arheologi, luându-i în expediţii şi cercetări de suprafaţă. Era, şi aceasta, o formă de a lega aspectele teoretice ale muncii la catedră cu dimensiunea practică, frecvent empatică, pe care o presupune predarea istoriei. Teoriile recente ale învăţării subliniază tocmai acest aspect: asimilarea cunoaşterilor este consolidată de dimensiunea emoţională şi de dimensiunea acţională. Legând o informaţie de o emoţie şi de o acţiune, aceasta capătă o rezistenţă în timp şi putere de asociere cu alte achiziţii anterioare. Probabil că mulţi dintre sutele de elevi la educaţia cărora a contribuit, în peste patru decenii de activitate didactică, îşi amintesc despre acest mod de a învăţa.

Cu ocazia unei astfel de expediţii, desfăşurate pe teritoriul localităţii Voineşti, a descoperit un castru roman (şi termele adiacente), lucru cu care puţini arheologi se pot lăuda. Şi mai puţini arheologi se pot lăuda cu faptul de a fi transformat un sit necunoscut şi mult timp nerecunoscut ca atare, într-o rezervaţie arheologică înscrisă pe harta arheologică a României. Cu resurse modeste şi uneori împotriva prejudecăţilor, Marin Bădescu a reuşit să lămurească o serie de probleme de arheologie romană. Cum singur recunoaşte într-una dintre cărţi, pentru a găsi argumente în apărarea ideilor sale şi-a dedicat mult din timpul personal pentru a întreprinde deplasări pe teren ... *parcurgând o bună parte din limes Transalutanus (la castrele de la Săpata de Jos, Albota, Purcăreni, Jidova, Rucăr –Scărişoara), observând, notând, măsurând, fotografiind ... am cules informaţii de la localnici (mai ales de la bătrânii satelor)*. Argumentele sale, publicate de-a lungul multor ani de studiu în reviste de specialitate, în comunicări prezentate la reuniuni ştiinţifice desfăşurate la Câmpulung şi Piteşti şi în trei volume independente, preluate în tratatele de istorie a României apărute sub egida Academiei Române, rămân până astăzi de necontestat. Ştampilele tegulare publicate în SCIVA, care atestă prezenţa unităţilor romane *Legio XI Claudia* şi *Cohors I Flavia Commagenorum* au contribuit la lămurirea unor probleme de istorie militară şi politică a Daciei romane şi susţin noile modele interpretative propuse în literatura de specialitate. Siguranţa cu care deseori i-a surprins pe arheologii implicaţi în dezbaterea problemelor *romanităţii de la Voineşti*, cum îi plăcea spună, se explică prin îndelunga răbdare acordată documentării, anlizei opiniilor contradictorii şi formulării cât mai clare a argumentelor în susţinerea ideilor sale. Cartea, *Limes Transalutanus. Ipoteze şi certitudini* (Editura Muscel 2000, 2012) este un exemplu în acest sens. Orelor petrecute la Biblioteca Academiei Naţionale, pentru a aduna toate punctele de vedere despre această temă li s-au adăugat cele în care le-a analizat pentru a aduce la lumină idei clare, care să poată aduce valoare adăugată informaţiilor cunoscute deja.

Ca om al locului şi ca cercetător preocupat de dimensiunea interdisciplinară a arheologiei şi istoriei, profesorul Bădescu a folosit tradiţia orală, memoria vie a comunităţii pentru a construi

argumente şi demonstraţii în susţinerea punctelor sale de vedere. De altfel, el le-a mulţumit, în prefaţa primului său volum, elevilor săi şi membrilor comunităţii din Voineşti pentru ajutorul dat. Nu este lipsit de interes faptul că asocierea informaţiei de istorie orală cu cea arheologică şi literară reprezintă un demers interdisciplinar tot mai promovat în literatura de specialitate, de antropologie culturală. Să menţionăm în treacăt faptul că, deşi abordările sale nu au fost acceptate de un număr semnificativ de cercetători, rezultatele muncii sale sunt palpabile şi indică o modernitate conceptuală semnificativă. Pe aceia sub îndrumarea cărora şi-a dezvoltat pasiunea pentru cercetarea arheologică (printre aceştia numărându-se istoricul şi arheologul Dumitru Tudor, arheologii Emilian Popescu şi Gheorghe Popilian) i-a menţionat mereu în conversaţiile purtate şi în cărţile sale.

În plan personal, la fel de important ca şi cel profesional, Marin Bădescu a fost înconjurat de o familie iubitoare care i-a fost mereu aproape. Soţia, şi ea cadru didactic, i-a înţeles pasiunea şi l-a susţinut. Cei doi copii, fiica şi fiul, au preluat exemplul tatălui lor şi sunt implicaţi în cercetare şi în viaţa şcolii. La fel nora şi ginerele au activat şi activează în învăţământ. Poate nu este întâmplător faptul că şi nepotul său se pregăteşte să reprezinte cu excelenţă a patra generaţie de slujitori ai şcolii.

Longevitatea sa, bazată pe un stil de viaţă disciplinat şi lipsit de orice fel de excese, i-a permis să-şi pună în valoare calităţile: determinarea şi hotărârea în slujba ideilor şi valorilor pe care şi le-a asumat, dragostea pentru adevăr şi spirit critic, corectitudinea şi simţul dreptăţii, respectul pentru cei din jurul său, plăcerea de a oferi sfat şi ajutor, bucuria de a educa prin propriul exemplu.

Boala care l-a răpit dintre noi nu i-a permis să încheie două proiecte dragi lui, o carte despre scrierea istoriei şi o alta despre experienţele sale ca dascăl.

PROF. DR. MIHAI COTENESCU O PERSONALITATE CU PRECEDENTE STORICE

Prof. Nicolae Mavrodin
Oltenița

Un proverb spune, că fiecare om are steaua lui. Atunci, când cade această stea dispare și cel care o poartă, ca pe un înger păzitor. Luni, 11 septembrie (2017 n.n.) când s-a deschis noul an școlar, un slujitor al învățământului călărășean, a plecat la ceruri.

Profesorul doctor Mihai Cotenescu a părăsit această lume pe care a iubit-o mult într-un anonimat caracteristic oamenilor de valoare.

Născut în anul 1947, în comuna Dragoslavele, jud. Argeș, Mihai Cotenescu a urmat liceul în Câmpulung Mușcel și apoi Facultatea de Istorie a Universității București. A activat și în cadrul Arhivelor Statului, Filiala Ialomița, făcând muncă de cercetare în acest domeniu al conservării documentelor dar nu a uitat profesia de bază, aceea de dascăl de istorie națională. Profesorul doctor Mihai Cotenescu a avut o moștenire genetică impresionantă, părinții fiind dascăli iar bunicul matern, preotul Ioan Răuțescu a alcătuit mai multe monografii, publicate înainte de izbucnirea celui de-al 2-lea Război Mondial. Printre aceste monografii, amintim: „Monografia comunei Dragoslavele" și cea a „Câmpulungului".

Profesorul doctor Mihai Cotenescu nu a apucat să-l cunoască pe ilustrul său bunic, dar a aflat multe de la mama sa, precum și din documentele de familie păstrate.

În județul Călărași a activat și în cadrul Casei Corpului Didactic, ca metodist, dar a avut și ore de istorie la diverse unități școlare.

Printre lucrările sale amintim: „Tezaur de documente Ialomițene (1392-1944)", publicat în anul 1991, având coautor pe A. Vlădăreanu. După pensionarea sa, în anul 2012, profesorul doctor Mihai Cotenescu a activat ca președinte al Filialei Călărași de Științe Istorice, precum și în cadrul Asociației "Cultul Eroilor", alături de fostul primar călărășean, Nicolae Dragu.

Dispariția Lui Mihai Cotenesu lasă în urmă tristețe în inimile celor care l-au cunoscut ! ...

Dormi liniștit...

Dormi liniștit, iubite și mărite fiu,
Al unui plai de cronică munteană,
Ne-ai părăsit, într-un devreme pământiu,
Când niciunul din noi nu ne doream o rană.

Ai ars ca un asteroid în Univers,
Nu te-ai urnit din axa vieții tale,
N-ai renunțat la falnicul tău mers,
Și ne-ai condus pe căi voievodale.

Azi, cei pe care i-ai condus pe căile bătute,
Ale istoriei știute, ori, unora nu prea,
Te vor pe lumea asta, cu nobila-ți virtute,
Călătorind spre noi, pe o aprinsă stea.

Dă-ne prilejul ăstaa, de a te revedea,
Și fii tot lângă noi, în leagănul cel sfânt,
Nu, între negre umbre, ci, ca o ~~[illegible]~~ rămurea,
Ieșind din locul veșnic, din tragicul mormânt.

Vintilă, camarade, de-acolo unde ești,
Să ne mai dai un semn, chiar dacă e de.
Îl va străbate spații aprinduse-n sus, Pitești,
Apoi, la Cetățeni, te va iubi Iisus.

Sâmbătă - 12 oct. 2019
la lansarea cărții.

Prof. Nicolae
Macrodin
Istoric
Oltenița — scriitor,
jurnalist și Redactor
la Radio Tv Oltenița

Versuri dedicate memoriei lui Purnichi Napoleon Vintilă la lansarea cărții „Vintilă Napoleon Purnichi. O viață dedicată mușcelenilor” a aceluiași autor.

ISSN 2066-3080